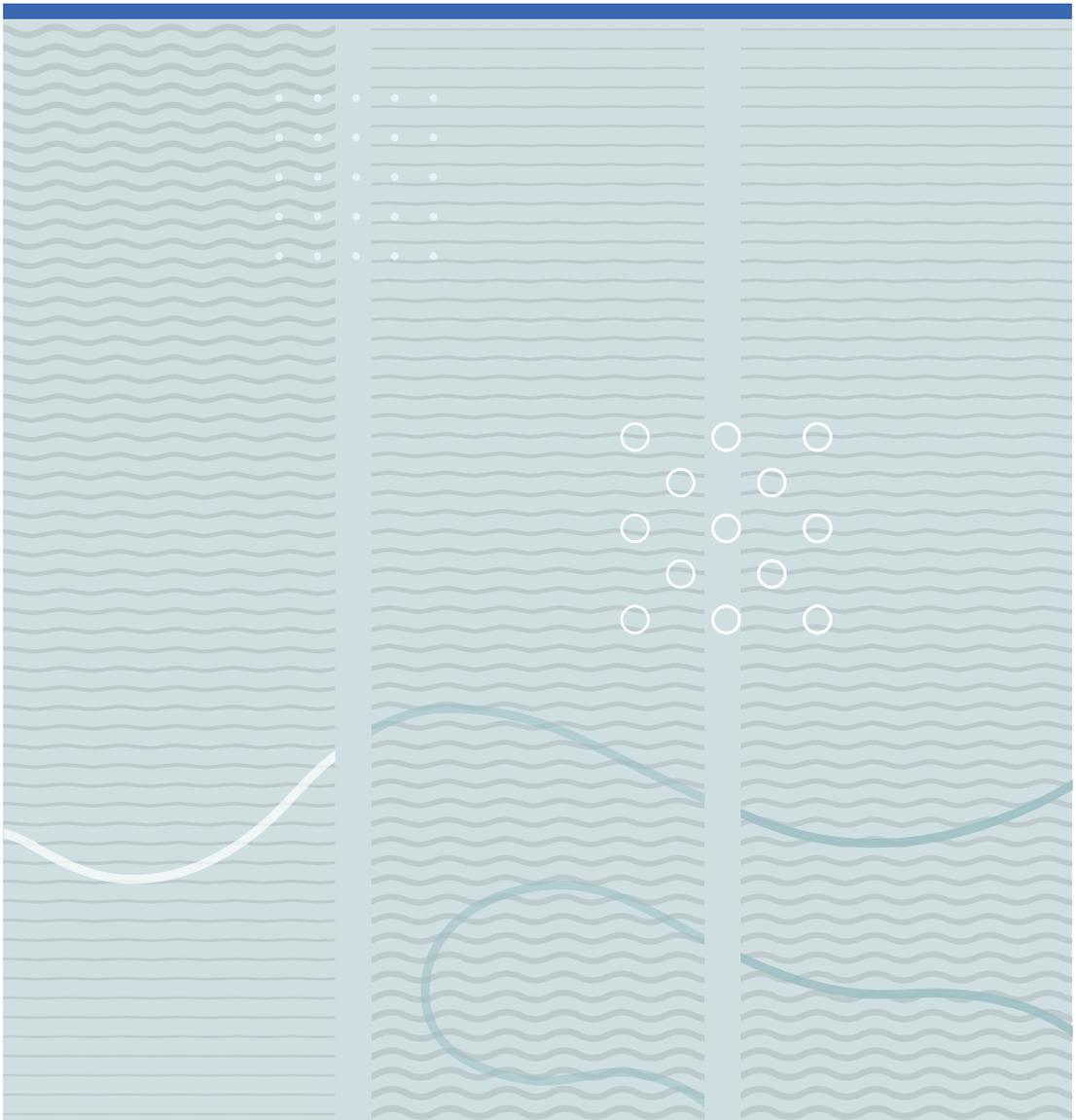

Kjersti Røsvik

Samtidige forståelser av barndom - barndommens konvensjoner og negasjoner

Kjersti Røsvik

**Samtidige forståelser av barndom -
barndommens konvensjoner og
negasjoner**

En doktoravhandling innen
Kulturstudier

© 2023 Kjersti Røsvik
Fakultet for humaniora, idretts- og utdanningsvitenskap
Universitetet i Sørøst-Norge
Porsgrunn, 2023

Doktoravhandlinger ved Universitetet i Sørøst-Norge nr.155

ISSN: 2535-5244 (trykt)

ISSN: 2535-5252 (online)

ISBN: 978-82-7206-751-8 (trykt)

ISBN: 978-82-7206-752-5 (online)

Denne publikasjonen er lisensiert med en Creative Commons lisens. Du kan kopiere, distribuere og spre verket i hvilket som helst format eller medium. Du må oppgi korrekt lenke

til lisensen, og indikere om endringer er blitt gjort. Se fullstendige lisensbetingelser på <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.no>

Trykk: Universitetet i Sørøst-Norge

Forord

Å undersøke god og vond barndom med perspektiver fra både sosiologi og antropologi har opptatt meg i lang tid. Det å studere barn og ungdom kultur-sosiologisk har nok ført til at jeg har rettet blikket mer mot de kulturelle og ideologiske forståelsene av barndom og ungdom enn de rent individuelle synsvinklene. Jeg har også vært opptatt av barns sårbarhet og forsket på barn med funksjonshemming, barn med ernæringsproblemer, enslige mindreårige asylsøkere og nå barnevernsbarn. Jeg mener det er viktig at disse aktørenes erfaringer kan behandles diskursivt, kulturalytisk og performativt og ikke kun deskriptivt - noe denne avhandlingen har søkt å vise.

Mange skal takkes for å ha lagt til rette for og hjulpet til med realiseringen av min avhandling. Først og fremst vil jeg takke Fakultet for helse- og sosialvitenskap ved Universitetet i Sørøst-Norge som ga meg muligheten til å igangsette og fullføre avhandlingen. Dernest min hovedveileder Halvard Vike, professor ved Universitetet i Sørøst-Norge (USN) som hele tiden har vært til stede med all sin erfaring og kloke tanker. Du har oppmuntret meg til å undersøke barndom på en ny og annerledes måte, og ønsket at jeg skulle se barndom i lys av det du en gang kalte 'en høyere himmel'. Jeg vil også rette en varm takk til Marit Haldar, professor ved Storbyuniversitetet (OsloMet). Deg har jeg kjent helt fra vår tid som sosiologistudenter ved Universitetet i Oslo hvor vi begge studerte barndom i etterkrigstidens Norge. Du vet hvordan jeg er 'skrudd sammen' og hva som skal til for å få meg til å komme meg videre når ting butter. Våre utallige samtaler og vårt samarbeid har vært til stor berikelse.

Takk til Ellen Schrupf og Reidun Follesø. De er professorer ved Universitetet i Sørøst-Norge og begge har gitt kritiske og oppmuntrende kommentarer som har bidratt til å justere prosjektet underveis.

Instituttleder og førsteamanuensis Hans A. Hauge og professor Rob Bongaardt må også takkes. Dere har begge lest med et 'utenfra blikk' – helt nødvendig når man er i sluttfasen - og åpnet opp for noe jeg tidligere ikke hadde sett. Takk også til professor Ketil Eide og førstelektor Ellinor Young som begge har vist interesse og gitt meg mulighetene til å lufte tanker i alle prosjektets faser.

Mine gode kolleger Eva Lill Vassend, Ann Kristin Larsgaard, Anne Grete Lund og Elisabeth Gulløy vil jeg også takke. Vi har hatt et fint fellesskap, delt tanker og frustrasjoner og ønsket hverandre den minste lille framgang i arbeidet med hver vår avhandling.

Helt til slutt vil jeg takke min kjære samboer Jonas. Du har vært tålmodig og villig hørt på alle mulige rare detaljer i et prosjekt som faglig sett ligger langt unna ditt. Du har satt deg inn i mine tanker, vist begeistring og gitt meg støtte når jeg virkelig har hatt behov for det. Takk også til mine barn Astrid og Iver som har minnet meg på at det å skrive doktorgrad ikke er alt her i verden. Dere har også gitt meg oppmuntrende kommentarer som jeg har satt stor pris på.

Sammendrag

Avhandlingen *Samtidige forståelser av barndom – barndommens konvensjoner og negasjoner* handler om barndomsidealene slik det kommer til uttrykk som symbolske og kulturelle 'ryddeprosjekter'. Avhandlingen undersøker hvordan barndoms- og familielivsidealer og dets negasjoner - ideer om den vonde barndommen - blir kulturelt skapt gjennom visse dialektiske og transformative prosesser. Den stiller som overordnet spørsmål: *Hvilke samtidige forståelser av 'god og vond' barndom fremvises?* Og videre, tre underspørsmål: *1) Hvilke barndoms- og familielivsidealer dominerer? 2) Hvilke 'vrengebilder' dominerer? 3) Hvordan trekker ideene om den vonde barndommen på idealene av den gode?*

Avhandlingen inntar et teoretisk perspektivmangfold som samlet sett plasseres innenfor det performative perspektivet. Perspektivet tar utgangspunkt i en grunnleggende idé om at all menneskelig praksis til enhver tid og på ethvert sted kan sees på som en offentlig presentasjon av selvet – en iscenesatt kultur. Det å undersøke menneskers aktive og sosiale konstruksjon av virkeligheten slik den oppstår i uformelle hverdagsliv, samt studere hvordan folks praksiser skaper mening og hvordan meningsfellesskap bidrar til å forme kultur og sosialt liv er sentralt.

Det empiriske nedslagsfeltet er hovedsakelig tekster, men også noen intervjuer. Ambisjonen har vært å hente empiri på ulike nivåer: mikro, meso og makro. Mikronivået består av intervjuer med barnevernsbarn (hovedsakelig Barnevernsproffer). Disse danner datagrunnlaget for artikkel III. Mesonivå er skole forstått som samfunnsinstitusjon. Her benyttes tekster hentet fra en hjem-skole korrespondanse som har vært vanlig i norsk grunnskole helt siden Reform-97. Hjem-skole-korrespondansen består av bamsedagbøker samlet inn fra tre skoler i Oslo - hvor to av skolene kommer fra et mangfoldig sosioøkonomisk miljø på østkanten, og den tredje kommer fra et middelklassemiljø på vestkanten. Bamsedagbøkene danner datagrunnlaget for artikkel I og II. Makronivå knytter seg til en offentlig diskusjon om hva barn har krav på og barnevernets rolle i den norske velferdsstaten. Her anvendes vitenskapelige tekster, medietekster og offentlige styringsdokumenter. Tekstene danner grunnlaget for artikkel IV. Samlet sett har jeg valgt å kalle datamaterialet for performative tekster produsert av barn, unge og voksne. Bamsedagbøkene representerer små barns hverdagsfortellinger. Intervjuene viser frem oppvekstfortellinger slik unge med barnevernserfaring fremstiller det, mens de offentlige tekstene fremstiller en fortelling om barneomsorg og barnevernets rolle i den norske velferdsstaten slik voksne debatterer det.

Artikkel I og II viser fram noen subtile forskjeller og lokale moraliteter. Det mest påfallende er kanskje hvordan både barn, unge og foreldre beveger seg mot en slags felles enighet om symbolske markører på 'god barndom og oppvekst'. Den dominerende fortellingen i bamsebøkene er fortellingen om en familie som er intim, trygg, kjærlig og god, hvor barna får være autonome og kreative og foreldrene barnesensitive og barneintensive. Artikkel III viser hvordan ungdom med barnevernserfaring kategoriserer vond barndom. Gjennom å snakke frem sårbar barndom, gir artikkelen innblikk i hvordan barndomsidealene er kulturelt innleiret og symbolsk forankret, og hvordan unge med erfaring fra barnevernet trekker på kulturelle innleiringer og konvensjoner i et sårbarhetsmanuskript. Et hovedfunn er barnevernsbarn som viser at de kjenner til og trekker på konvensjoner om 'den gode barndommen' hvor vestlige ideer om barns autonomi, demokratiske familier og barnesensitivt foreldreskap er sentrale idealer. I den vonde barndommen benyttes sårbarhetsmanus med andre symboler: her er barn kontrollert, invadert og utsatt for barne-de-sentrerte foreldreskap. De er også uinformerte og barna verken høres eller ses av voksne i hjelpeapparatet.

Sammen viser artikkel I, II og III frem et bilde av barndom som spiller på en felles norm. Barnevernsbarnas fortellinger står nærmest i en binær opposisjon til barndomsidealene i bamsebøkene. Sammen fremstilles kulturelle motsetningsfylte idealtyper knyttet til 'den gode' og 'den vonde' barndommen, det gode og det dårlige foreldreskapet, og det gode og det dårlige familielivet. Fordi de samme idealene (fremstilt som konvensjoner og negasjoner) berøres, får vi innblikk i fremtredende symboler på barndom skapt innenfor en ramme av 'forestilt likhet' (Gullestad, 1996b) et forestilt barndomsfellesskap (B. Anderson, 1991) som konstrueres innenfor en særegen norsk/nordisk kontekstuell og strukturell ramme (Sørensen & Stråth, 1997) preget av en egen likhetslogikk (Gullestad, 1989b).

Artikkel IV viser hvordan barndomsidealene manifesteres og hjemles, politisk og lovmessig. Kjærlighet blir ikke mindre enn lovbestemt som en rettighet for barn i Norge, og prosessen fram mot en hjemlet kjærlighet bekrefter idealet om at barnet skal høres og sees. Et fullkomment autonomt subjekt er skapt, og et perfekt demokratisk kretsløp kommer til uttrykk. Barnets stemme sluses gjennom organisatoriske prosesser og manifesterer seg i et politisk og juridisk vedtak.

Samlet sett har avhandlingens fire artikler søkt å vise hvordan barndoms- og familieidealene produseres, sirkuleres, transporteres og vises frem gjennom ulike interaksjonsprosesser i lokale

moraliteter (Holloway, 1998), i halv-offentlige rom og i offentlige institusjoner. De har også søkt å vise hvordan idealene slutter opp om eller debatterer nasjonale idealer. Det er barn, unge og voksne i samhandling - ikke som personer med personlige erfaringer, men som performative subjekter (Butler, 1999) som inngår i en forhandling om, produserer og reproducerer idealene. Idealene blir til gjennom en performativ samhandling (Alexander, 2011) hvor noen symboler fremstår som mer dominerende enn andre.

Gjennom en polyfoni av stemmer har avhandlingen vist hvordan samtidige forståelser av god og vond barndom konstrueres. Ulike analytiske begreper har åpnet opp og søkt å svare opp denne avhandlingens spørsmål: Goffmans øye for sosial orden, samhandlingsorden og optimaliserende handlinger i de minste situasjoner har synliggjort hvordan kulturelle stemmer grenseforhandler symboler for god og vond barndom. Bourdieu sin subtile maktforståelse og begrep om posisjoneringer i det sosiale feltet har bidratt til å avdekke hegemoniske og dominerende forståelser av god barndom. Og Butlers abstraherte subjekter og Alexanders performative suksess har gjort det mulig for meg å oppdage og se hvordan barns stemmer får betydning i ulike forhandlingsprosesser knyttet til barn og barndom som sosiale kategori – og hvordan disse oppstår og blir skapt både relasjonelt og prosessuelt i dialektiske prosesser på ulike nivå. Det å skifte mellom ulike analytiske blikk og innta et perspektivmangfold har også bidratt til å se at ulike typer data inviterer til ulike teoretiske samtaler og en økt bevisstgjøring rundt hvordan kunnskap blir både produsert og skapt.

Emneord: barndomsideal, familielivsidealer, performativitet, narrativ-diskursiv, kulturelle stemmer

Abstract

This thesis *Concomitant understandings of childhood - childhood conventions and negations* explore how childhood ideals are expressed as symbolic and cultural classifications. The thesis examines how childhood and family life ideals and their ideas of negation – a bad childhood - are culturally created through certain dialectical and transformative processes. It poses the overarching question: What simultaneous understandings of 'good and bad' childhood are presented? And three sub-questions: 1) Which childhood and family life ideals dominate? 2) Which reverse images dominate? 3) How do the ideas of the bad childhood draw on the ideals of the good one?

The thesis adopts a diversity of theoretical perspectives which, taken as a whole, is placed within the performative perspective. The perspective is grounded in a fundamental idea that all human practice at any time and in any place can be seen as a public presentation of the self - a staged culture. Investigating people's active and social construction of reality as it occurs in informal everyday life, as well as studying how people's practices create meaning. How community of opinion contributes to shaping culture and social life is also central.

The empirical material used is mainly texts, but also some interviews. The ambition has been to gather empirical material at various levels: micro, meso and macro. The micro level consists of interviews with child welfare children (mainly Child Welfare Professionals). The material being analysed in article III. The meso-level is school understood as a social institution. Here, texts from a home-school correspondence that has been common in Norwegian primary schools ever since Reform-97 is used. The home-school correspondence consists of teddy bear diaries collected from three schools in Oslo. Two diaries belong to the schools from a diverse socio-economic environment from the eastern part of Oslo, and one from a middle-class environment on the western part of Oslo. The teddy bear diaries form the data basis for articles I and II. The macro level is linked to a public discussion about what children are entitled to and the role of child protection in the Norwegian welfare state. Scientific texts, media texts and policy-document are used for Article IV.

Overall, I argue in this thesis the data material to be performative texts produced by children, adolescents, and adults. The teddy bear diaries represent small children's stories of everyday

life. The interviews show stories of growing up as adolescents with child welfare experience, while the public texts present a narrative about childcare and the role of child welfare in the Norwegian welfare state as adults debate it.

Articles I and II present some subtly different and local morals. Perhaps the most striking thing is how both children, adolescents and parents are moving towards a kind of common agreement on symbolic markers of 'good childhood and upbringing'. The dominant narrative in the teddy bear books is the narrative of a family that is intimate, safe, loving, and good, where the children are allowed to be autonomous and creative, and the parents child-sensitive and child-intensive. Article III shows how young people with child welfare experience categorize bad childhoods. By talking about vulnerable childhoods, the article gives an insight into how childhood ideals are culturally embedded and symbolically rooted, and how young people with experience from child welfare draw on cultural embeddings and conventions in a vulnerability manuscript. A main finding is that children in child welfare care show that they are aware of and draw on conventions about 'the good childhood' where Western ideas about children's autonomy, democratic families and child-sensitive parenting are central ideals. In a 'bad childhood', vulnerability scripts are used with other symbols: here children are controlled, invaded, and exposed to child-de-centred parenting. They are also not being informed and the children are neither heard nor seen by adults in the public support system.

Together, articles I, II and III present an image of childhood that plays on a common norm. The child welfare children's stories are almost in binary opposition to the ideals of childhood in the teddy bear diaries. Together, cultural contradictory ideals related to 'good' and 'bad' childhood, good and bad parenting, and good and bad family life are presented. Because the same ideals (presented as conventions and negations) are touched upon, we gain insight into prominent symbols of childhood created within a framework of 'imagined similarity' (Gullestad, 1996b) an imagined childhood community (B. Anderson, 1991) which is constructed within a distinctive Norwegian/Nordic contextual and structural framework (Sørensen & Stråth, 1997) characterized by a distinct logic of similarity (Gullestad, 1989b). Article IV shows how childhood ideals are manifested and authorized, politically, and legally. Love is no less than legally established as a right for children in Norway, and the process towards a regulated love confirms the ideal that the child should be heard and seen. A

perfectly autonomous subject is created, and a perfectly democratic circuit is expressed. The child's voice is channelled through organizational processes and manifests itself in a political and legal decision.

Overall, the thesis's four articles have sought to show how childhood and family ideals are produced, circulated, transported, and displayed through various interaction processes in local moralities (Holloway, 1998), in semi-public spaces and in public institutions. They have also sought to show how the ideals clash over or debate national ideals. It is children, adolescent, and adults in interaction - not as persons with personal experiences, but as performative subjects (Butler, 1999) which enters a negotiation, produces, and reproduces the ideals. The ideals are created through a performative interaction (Alexander, 2011) where some symbols appear more dominant than others.

Through a polyphony of voices, the thesis has shown how simultaneous understandings of good and bad childhood are constructed. Various analytical concepts have opened and sought to answer this thesis's questions: Goffman's eye for social order, order of interaction and optimizing actions in the smallest situations has made visible how cultural voices negotiate boundaries between symbols for good and bad childhood. Bourdieu's subtle understanding of power and concept of positioning in the social field have helped to uncover hegemonic and dominant understandings of good childhood. And Butler's abstracted subjects and Alexander's performative success have made it possible for me to discover and see how children's voices gain importance in various negotiation processes related to children and childhood as a social category - and how these arise and are created both relationally and procedurally in dialectical processes on different levels. Shifting between different analytical views and adopting a diversity of perspectives has also helped to see that different types of data invite different theoretical conversations and an increased awareness of how knowledge is both produced and created.

Keywords: childhood ideals, family life ideals, performativity, narrative-discursive, cultural voices

Artikkelliste

Artikkel 1

Haldar, M. and Røsvik, K. (2020) Family as text: Gendered parenthood and familial displays through home-school correspondence in a strong welfare-state. *Gender, Place and Culture*

Artikkel 2

Røsvik, K. and Haldar, M. (2021) Mothers doing six year olds: How ethnicity and social class become visible through home-school correspondence. *Sn Social Science*

Artikkel 3

Røsvik, K., (2022) Den ideelle barndommens negasjon – barnevernsbarns sårbarhetsmanuskripter. Manuskriptet er sendt inn til *Norsk sosiologisk tidsskrift*

Artikkel 4

Røsvik, K., Vike, H, Haldar, M. (2021) Barnevernet - velferdsstatens romantiske effektiviserings-prosjekt. *Barn: Forskning om barn og barndom i Norden*

Innholdsfortegnelse

Forord	I
Sammendrag	III
Abstract	VI
Artikkelliste	IX
Innholdsfortegnelse	XI
1 Innledning	1
1.1 Samtidige forståelser av barndom – artiklene i sammenheng	6
1.2 Kontekstualisering av studien	14
2 Barndom som forskningsfelt	17
2.1 Barn som sosial kategori og stemme	20
2.2 Barndommens kontekst.....	23
3 Metodisk tilnærming	31
3.1 Performative tekster av forhandlende stemmer	34
3.2 Dagbøker fra familier med seksåringer.....	36
3.3 Narrative intervjuer av unge med barnevernserfaring.....	38
3.4 'Feltarbeid' i offentlige tekster	40
3.5 Dataenes gyldighet, koherens, styrke og begrensning	42
3.6 Etske refleksjoner rundt sårbare informanter	43
4 Teoretisk inspirasjon	46
4.1 Kulturstudier og performativitet	46
4.2 Erving Goffman, situasjoner og symbolsk interaksjonisme	48
4.3 Pierre Bourdieu og konstruktivistisk strukturalisme.....	49
4.4 Judith Butler og poststrukturalisme	51
4.5 Jeffrey Alexander og neo-funksjonalisme.....	52
5 Konkluderende refleksjoner	54
5.1 Hvilke barndoms- og familieidealer dominerer?	54
5.2 Klassifikasjon av barndom.....	55
6 Referanseliste	59
Vedlegg	73

1 Innledning

Etter en lengre periode med "privatisering" av barndom og familieliv slik den blant annet er beskrevet av kulturhistorikere (Ariès, 1962; Cunningham, 2006; DeMause, 1974) har vi både i europeisk og norsk sammenheng - i hele etterkrigstiden - vært vitne til et skifte mot en økende "deprivatisering" av barndom og familieliv (Ellingsæter & Leira, 2006a; Holstein & Gubrium, 1995). Vi har også sett en stigende offentlig interesse for barn, barneoppdragelse og ikke minst barns rettigheter (NOU 2020:14, 2020) - som i visse tilfeller har gått så langt at det offentlige har sett det nødvendig å gripe inn i det private familielivet og overta omsorgen for barn fordi det vurderer barndommen for å være for vond (Barnevernloven, 1992).

Ideer og idealer knyttet til hva som er en god og vond barndom, godt og dårlig foreldreskap og godt og vanskelig familieliv er kulturelt og historisk betinget (Frykman & Löfgren, 1994), og dominerende ideer for hva som er mulig å tenke, uttrykke og gjøre er forskjellig i ulike perioder, og gjenstand for kontinuerlige forandringer (Winther Jørgensen & Phillips, 1999). Ideer formidles, transporteres og omformes mellom folk, ulike instanser og samfunnsnivåer. De lanseres i forskjellige strukturelle kanaler som massemedier, nasjonal lovgivning, utdanningspolitikk, familiepolitikk og barnevernspolitikk (Thelen & Haukanes, 2010), og presenteres og iverksettes av ulike institusjoner som barnehager, skoler og barnevern (Gilliam & Gulløv, 2015). Ideer og idealer blir med andre ord konstruert, presentert, transportert og omformet gjennom ulike mikro-, meso- og makro-prosesser (Alexander, 2010; Bourdieu, 1984 [1979]; Goffman, 1959).

I denne avhandlingen forholder jeg meg til mikro- meso- og makro-nivåer metodologisk og på en enkel måte. Min empiri er hovedsakelig tekster, men også noen intervjuer. Mikronivået består av intervjuer med barnevernsbarn (hovedsakelig Barnevernsproffer), og danner datagrunnlaget for artikkel III. Mesonivå er skole forstått som samfunnsinstitusjon. Her benyttes tekster hentet fra en hjem-skole korrespondanse som har vært vanlig i norsk grunnskole helt siden Reform-97. Korrespondansen består av bamsedagbøker samlet inn fra tre skoler i Oslo, hvorav to av skolene kommer fra et mangfoldig sosioøkonomisk miljø på østkanten, og en kommer fra et middelklassemiljø på vestkanten. Bamsedagbøkene danner datagrunnlaget for artikkel I og II. Makronivå knytter seg til en offentlig diskusjon om hva barn har krav på og barnevernets rolle i den norske velferdsstaten. Her anvendes også tekster,

kategorisert som vitenskapelige tekster, medietekster og offentlige styringsdokumenter. Tekstene danner grunnlaget for artikkel IV. Samlet sett har jeg valgt å kalle datamaterialet for performative tekster (Denzin, 1996) produsert av barn, unge og voksne. Bamsedagbøkene representerer små barns hverdagsfortellinger. Intervjuene viser frem oppvekstfortellinger slik unge med barnevernserfaring fremstiller det, mens de offentlige tekstene fremstiller en fortelling om barneomsorg og barnevernets rolle i den norske velferdsstaten slik voksne debatterer det. Mitt performative perspektiv - som jeg anvender på alt datamateriale på alle nivåer - er min epistemologiske og metodologiske strategi, noe som også hovedsakelig bærer denne avhandlingens kunnskapsbidrag.

Avhandling vil undersøke ikke bare rådende barndoms- og familielivsidealer, men også idealenes negasjon – den vonde barndommen. En ambisjon er å studere hvordan ideene om den vonde barndommen blir til gjennom ulike sosiale relasjoner og interaksjoner med ideene om den gode barndommen og visa versa. Mye forskning synes enten å studere de kulturelle idealene som kretser rundt det å vokse opp i barnesentrerte familier hvor barn får utvikle seg naturlig, inngå i varme og samarbeidende sosiale relasjoner med voksne og jevnaldrende som sakte, men sikkert leder dem vekk fra overoppsyn og overkontroll fra voksne og mot en utvikling til å bli selvstendige, frie og autonome individer (Gullestad, 2006; Kristjansson, 2006; Nilsen, 2008). Avviket, slik forskning på barnevern og barnevernssaker dreier rundt, viser det motsatte. De kretser rundt barn som vokser opp i familier preget av vold, rus, overgrep, og omsorgssvikt som til slutt ender i omsorgsovertagelse (Backe-Hansen, 2003; Clifford, Fauske, Lichtwarck & Marthinsen, 2015; Fauske, Kvaran & Lichtwarck, 2017). Dette er imidlertid en kontrast som gjør enkelte bekymret for at mye av det «urene» i mellomrommet «egentlig» er en indikasjon på at det tilhører den siste kategorien – fordi det ikke utvetydig faller inn under det ideelle (Bauman, 1997; Douglas, 1997).

Spenninger og prosesser mellom aktør og struktur eller mikro-, meso- og makro anses som et tilbakevendende problem i samfunnsvitenskapen. Det er i dette samspillet mellom individuelle og sosiale prosesser, mellom kognitive og sosiale strukturer denne avhandlingen befinner seg. Dens hovedanliggende er å studere samtidige binære (Douglas, 1997) forståelser av god og vond barndom og hvordan disse forståelsene produseres og reproduseres i et gjensidig samspill av mikro-, meso- og makro nivåer. Enkelte samfunnsteoretikere tilnærmer seg slike prosesser ved å definere individuelle handlinger som repetisjoner eller som samlede effekter av

individuelle handlinger som oppstår innenfor løse samfunnsstrukturer, det såkalte aktørperspektivet. Andre løser det ved å betrakte individuelle handlinger som former for effekter eller utstrålinger fra sosiale institusjoner eller strukturer, det såkalte strukturperspektivet (Carlsnaes, 1992). Ambisjonen til de mest innflytelsesrike moderne samfunnsteoriene - eksempelvis Giddens, Bourdieu Habermas og Alexander - er å skape en syntese mellom struktur og aktør eller mikro makro. Strukturer er i deres forståelse både regler og ressurser, muliggjørende og begrensende, og de eksisterer kun gjennom å bli anvendt og reproduisert av handlende aktører (Aakvaag, 2008). Jeg søker en slik kombinasjon som i det sistnevnte perspektivet, men har i hovedsak latt meg inspirere av grunntanker fra den performative vendingen som ble et interesseområde i samfunnsvitenskapene på 1970-tallet (Bachmann-Medick & Blauhut, 2016, s. 74).

Noen sentrale grunnleggere av den performative vendingen er antropologene Schechner (1985) og Turner (1988). Vendingen har sin forankring i poststrukturalismen - en samlebetegnelse for ulike retninger og teoridannelser som oppstod som en reaksjon mot fransk strukturalisme og dens tiltro at vitenskapen kunne nå eksakte og systematiske kunnskaper og forklaringer av ulike fenomener i verden. Det performative perspektivet åpner i stedet opp for et mer refleksivt syn på vitenskapen. Den markerer et oppgjør med skillet mellom språk og verden, aktør og struktur – og dermed også den mer ultimate forklaringen på forholdet mellom dem – til fordel for en tenkning i nettverk, prosesser og relasjoner (Scott Sørensen, Høystad, Bjurström, Vike & Nordgård, 2008, s. 67). En grunnleggende idé i det performative perspektivet handler om å betrakte all menneskelig praksis som noe som til enhver tid og på ethvert sted kan sees på som en offentlig presentasjon av selvet. Det å undersøke menneskers aktive og sosiale konstruksjon av virkeligheten slik den oppstår i uformelle hverdagsliv, samt studere hvordan folks praksiser skaper mening og hvordan meningsfellesskap bidrar til å forme kultur og sosialt liv er et sentralt fokus. Hvis man skal våge seg på en enkel, felles beskrivelse helt generelt, ligger det kanskje i å innta et perspektiv hvor man betrakter mening som noe man *gjør* fremfor noe som *er*, og at man undersøker menneskers identitet så vel som tekstens mening mer som handlinger og effekter fremfor iboende egenskaper. Dette perspektivet fører med seg en økt begrepslig og analytisk interesse for roller, relasjoner, begivenheter, ritualer, tids- og stedssammenhenger og prosesser.

Vi er alle kontinuerlig involvert i prosesser hvor vi produserer kultur (Peterson, 1979). Bare gjennom å kle på oss, gå til barnehage, skole eller jobb, innrede hjemmene våre og organisere fritiden vår kommunisere vi og bidrar til kulturproduksjon (Gullestad, 1989a). Gjennom slike små og ubetydelige hverdagspraksiser produseres, reproduseres og modifiseres kulturelle normer og verdier som igjen legges til grunn for våre sosiale og kulturelle relasjoner. Våre daglige rutiner virker naturlige og selvinnlysende for oss, og vi tenker vanligvis ikke på det faktum at mens vi utfører dem nøyaktig på den måten vi gjør - så tilegner og artikulerer vi kultur. Den produktive siden av våre hverdagsrutiner – det å ‘gjøre kultur’- er ikke skjult, den er helt oppe i dagen, men ikke alltid erkjent. Det er nettopp denne tilsynelatende ‘naturlige tilstanden’ ved våre vanlige standardiserte aktiviteter som hindrer oss i å reflektere over hvilke internaliserte mønstre de uttrykker. Å bli en bevisst produsent av kultur innebærer å overskride disse refleksive manglene. Når vi «gjør» kultur bevisst, som er hva kulturstudier blant annet handler om, prøver vi å tenke på kontekstene og betingelsene som styrer våre kulturelle aktiviteter, og reflektere over effektene disse har (Scott Sørensen, Høystad, Bjurström & Vike, 2008). Å produsere kultur aktivt innebærer altså å tenke over utgangspunktet vi handler fra, og hvilke verdier, kollektive normer og usynlige reglene som ligger til grunn og styrer vår atferd. Videre, handler det om å reflektere over de sosiale og kulturelle plasseringene av våre aktiviteter, og hvordan vi gjennom aktiviteter bidrar inn til utformingen av normer og verdier som virker styrende i samfunnet.

Det å betrakte folks handlinger som både aktive, interaktive, kulturelt innlærte og innøvde er sentralt i denne avhandlingen da jeg betrakter barndoms- og familielivsidealer som noe som skapes og vedlikeholdes av barn, unge og voksne i et slags kulturelt samarbeid. God og vond barndom synliggjøres både i lovverk, i institusjonelle praksiser og gjennom barn og unges performative fremvisninger av symboler, og de spiller rådende dominerende ideer om hva et barndoms- og familieliv bør bestå av. I tråd med performative perspektiver betrakter jeg med andre ord ikke «kultur som noe ytre og utenforliggende», men som noe som blir skapt i og mellom sosiale individer, deres omkringliggende institusjoner og overgripende strukturer. Det er når barn og unge (og deres familier) gjør eller forteller om egne hverdagsliv, når handlingene og fortellingene sirkulerer, og når de samme tingene gjøres og sies i de forskjellige fortellingene at mønstre og idealer synliggjøres og kultur skapes (Bachmann-Medick & Blauhut, 2016). Det å studere hvordan kultur skapes kan gjøres gjennom å undersøke hvordan folk organiserer sin virkelighet rundt et spesifikt kulturelt omdreiningspunkt. Ifølge Vike, Lidén og Lien (2001) er

dette omdreiningspunktet i Norge 'likhet'. Det innebærer ikke at folk i Norge er så mye likere sammenliknet med andre land, hevder de, men fordi idéen om likhet eller forestillingen om det å være like synes å være så godt forankret i det norske folk bør det norske likhetsprinsippet undersøkes nærmere.

Gullestad (1989b) har i flere sammenhenger studert likhet. Hun har også relatert det til barn, barndom og familieliv (Gullestad, 1989a, 2006), og pekt på hvordan nordmenn har en egen likhetslogikk som handler om at folk må oppfatte seg som like for å føle seg likeverdige. Hun har undersøkt likhet i ulike uformelle sammenhenger og funnet at vi i Norge har en egen samværsstil hvor det partene har til felles framheves, mens det som oppfattes som forskjellig eller ulikt holdes høflig utenfor – en såkalt «forestilt likhet» (Gullestad, 2002). Jeg har i denne avhandlingen latt meg inspirere av Gullestad og hennes fremstilling av en egen samhandlingsorden. Jeg har søkt å undersøke hvordan barndoms- og familieidealer konstrueres, produseres, sirkuleres, transporteres og vises frem gjennom ulike interaksjonsprosesser – i lokale halv-offentlige rom og i offentlige institusjoner, og hvordan idealene blir sluttet opp om eller debatterer nasjonale idealer. Det er barn, unge og voksne i samhandling - ikke som personer med personlige erfaringer, men som performative subjekter (Butler, 1999) og hvordan disse forhandler, produserer og reproducerer idealene denne avhandlingen vil undersøke. Det å få fram hvordan barndoms- og familielivsidealer og dets negasjon - ideer om den vonde barndommen - blir kulturelt skapt gjennom visse samhandlende symbolske og kulturelle 'ryddeprosjekter' i dialektiske og transformativ prosesser er formålet. Avhandlingen stiller derfor et overordnet spørsmål med tilhørende tre underspørsmål: *Hvilke samtidige forståelser av 'god og vond' barndom fremvises? 1) Hvilke barndoms- og familielivsidealer dominerer? 2) Hvilke 'vrengbilder' dominerer? 3) Hvordan trekker ideene om den vonde barndommen på idealene av den gode?*

I kappen vil spørsmålene og sammenhengen mellom dem bli belyst først gjennom en presentasjon av denne avhandlingens fire artikler, deretter kommer en kontekstualisering av studien. Her gir jeg en kort gjennomgang av sentrale lover og tiltak av betydning for barndom og familieliv. Videre presenteres forskningsfeltet som jeg aktivt bidrar til. Fire forskningsområder vil bli presentert, henholdsvis: barndoms-, familie-, utdannings- og barnevernsforskning. Deretter kommer en del hvor jeg tydeliggjør mitt empiriske nedslagsfelt, mine metodiske valg og refleksjoner som særlig knytter seg til det å undersøke intervjuer og

tekster narrativt-diskursivt. I den teoretiske fremstillingen redegjør jeg først for hvordan studien hører hjemme i kulturstudier. Deretter gir jeg en kort fremstilling av sentrale trekk ved den performative vendingen før fire teoretiske perspektiver - hentet fra Erving Goffman, Pierre Bourdieu, Judith Butler og Jeffrey Alexander - presenteres. Avslutningsvis diskuterer jeg de tre overnevnte spørsmålene før jeg avrunder med noen konkluderende bemerkninger.

1.1 Samtidige forståelser av barndom – artiklene i sammenheng

Min avhandling består av fire artikler hvor det empiriske nedslagsfeltet hovedsakelig er tekster, men også intervjuer. I min avhandling har jeg en ambisjon å bygge på empiri hentet fra nivåene mikro- meso - og makro. Makronivå representeres av politiske dokumenter, utredninger og offentlige debatter i medier som alle knytter seg til en diskusjon om hva barn har krav på og barnevernets rolle i den norske velferdsstaten. Mitt mesonivå er skole forstått som samfunnsinstitusjon og tekstene er hentet fra en hjem-skole korrespondanse. Denne korrespondansen har vært vanlig i norsk grunnskole helt siden Reform-97 og består av en klassebamse og dens reisedagbok som etter tur besøker hjemmene til ulike seksåringer. Mikronivået består av individuelle intervjuer med barnevernsbarn - som i voksen alder ser tilbake på egen oppvekst. Disse personene har fått navnet Barnevernsproffer¹ og de har stått fram med sine fortellinger i regi av Forandringsfabrikken².

Tekstene og intervjuene er fremstilt av barn, unge og voksne som alle - slik jeg tolker det – spinner rundt samme drama på ulike måter. Dramaet handler om barndom, familieliv og barneomsorg. Gjennom utvelgelse av visse hendelser og spesifikke diskusjoner, men også mer allmenne temaer kommer det frem klare synspunkter på god og vond barndom. Noen av tekstene er enkle, konkrete og dagligdagse, mens andre er mer formelle og offentlige. Jeg mener

---

¹ Barnevernsproffene er navnet på barn med lang erfaring fra hjelpeapparatet og med tilknytning til Forandringsfabrikken.

² Forandringsfabrikken, er et kunnskapssenter organisert som en ideell stiftelse. Stiftelsen består av proffer (barn og unge), fabrikkarbeidere (voksne ansatte), samt et faglig råd og et styre som har som mål å løfte kunnskap fra barn med gode og dårlige erfaringer fra skoler, hjelpesystemer og politi.

å se en binær dramaturgi i dem alle som jeg analyserer fram. De har et forløp, kretser rundt betydningsfulle temaer i smått og stort. Sammen danner de en kulturell forståelse barndoms- og familielivskonvensjoner og -negasjoner slik de vises frem i rammen av en norsk kontekst.

I de to første artiklene tar jeg utgangspunkt i hvordan små barn (og deres foreldre) presenterer egen hverdag og eget familieliv. Her benyttes bamsedagbøker fra tre Oslo-skoler som empirisk grunnlagsmateriale. Gjennom analyser undersøkes idealer knyttet til familieliv og kjønnet foreldreskap (artikkel I), og familieliv og klasse (artikkel II).

Tekstene er utviklet i en særegen hjem-skole-korrespondanse, og gjennom analyser av tekstenes ord, setninger og fortellinger og Butlers performativitetsteori (1988) viser **artikkel I** «Family as text: Gendered parenthood and familial displays through home-school correspondence in a strong welfare-state» hvordan foreldreskapsidealene i Norge er kjønnssegaltære, men også kjønnsdelte.

Artikkelen stiller følgende spørsmål: 1) hvilke episoder og hendelser velger familier å fremvise i løpet av en vanlig dag eller helg, 2) hva forteller disse utvalgte hendelsene og episodene oss om normer for familie, foreldreskap og kjønn, og 3) hvordan reproduseres og forsterkes normene gjennom tekstsirkulasjon (mellom familier og mellom familier og skole). Spørsmålene blir belyst gjennom å nærlese barns hverdagslivsfortellinger i lys av Butlers begrep 'performativitet' - som handler om at identitet er noe vi 'gjør' (perform) og ikke noe vi 'er' (essens).

Den metodiske tilnærmingen bestod i å analysere 15 bamsedagbøker hentet fra tre skoler i Oslo. Bøkene inneholdt til sammen 319 tekster. Disse ble lastet opp i det kvalitative analyseprogrammet NVivo og analysert gjennom fire tilnærminger. Den første var Foucault-inspirert. Her ble tekstkorpuset lest i sin helhet. Det kom tydelig fram hvordan hjem-skole-korrespondansen viser fram et slags indre selvstyre hvor regler for hva familiene hva kan fortelle og ikke fortelle om fra eget familieliv blir synlig. Den andre tilnærmingen besto i å undersøke tekstene gjennom en kvantitativ tilnærming. Her ble de hyppigst forekomne ordene i tekstene undersøkt. Med utgangspunkt i ord som ble brukt mest ble en tredje tilnærming foretatt. Her studerte vi innholdet med fokus på hvordan kjønnede foreldreskap og familieidealene kom direkte og indirekte til uttrykk. Den fjerde og siste tilnærmingen handlet om å undersøke fortellerstemmen i tekstene (Aaslestad, 1999).

Funnene i artikkelen viser hvordan norske familier fremviser ‘normale’ familier og ‘gode’ foreldreskap gjennom det Judith Butler benevner som performativ imitering av en standard (som ikke finnes) (Butler, 1997). Det er gjennom den tekstlige sirkulasjonen mellom skolen og familiene at tekstene får sin repeterende form. Dette betyr ikke at det samme innholdet er skrevet i alle fortellingene, men at noen fremtredende idealer gjentas. Funnene i artikkelen er ikke slående. De viser ikke frem normbrudd, men en påfallende likhet. Gjennom det Butler benevner som imitasjoner og repetisjoner viser familiene frem normer og idealer hvor standarder for den ‘gode barndom’ utveksles. Barnesensitive foreldreskap, og en god barndom handler om å vokse opp i likestillingsorienterte familier hvor det å ‘gjøre’ foreldreskap sammen fremstilles som eksemplarisk. Tross dette likestilte og gjensidige foreldreskapsidealet viser artikkelen også hvordan norske familier er situert i det Butler (1993) kaller for rådende kulturelle forhold, hvor likestilte foreldreskapsidealene er særlig framtrædende hjemme, mens kjønnsdelte og kjønnssegregerte idealer framkommer ute. Dette fortolker vi som at de har mer kontroll over hva som skjer hjemme, mens det som forgår ute gjerne foregår i organisert fritid som er slående kjønn. Artikkelen peker avslutningsvis på at familieidealene kan betraktes som speilinger av offentlig familiepolitikk, som former for ‘svar’ på statlig initierte og iverksatte tiltak som foreldrepermisjon, barnehagetilbud og skolefritidsordning – som alle bygger på et slags kjønnsneutralitært prinsipp der begge foreldre skal være yrkesaktive samtidig som de er nærværende foreldre. Den mest slående kjønnsulikheten i artikkelen dramaturgisk sett, er at det så godt som alltid er mødrene som er tekstforfattere, mens farer gjøres (av mødrene) til en aktiv og tilstedeværende pappa i fortellingene.

I **artikkel II** «Mothers doing six year olds: How ethnicity and social class become visible through home-school correspondence» er den analytiske inngangen en annen enn i artikkel I. Her blir tekster fra Oslos vestkant sammenliknet med tekster fra Oslos østkant. Gjennom en komparasjon og Bourdieu-inspirert ‘makt-i-språk-analyse’ (1991) stiller artikkelen følgende spørsmål: 1) Hva ser ut til å være master-fortellingen på det språklige markedet? 2) Hvordan bruker både mødre og barn sitt språklige habitus i pedagogiske tekster styrt av en norm om likhet og fellesskap? 3) Hvordan forhandler og håndterer de konflikten mellom to sterke idealer på det språklige markedet – likhet på den ene siden og autonomi og egenart på den andre?

Det samme tekstkorpuset anvendt i artikkel I ble også undersøkt i artikkel II, men gjennom en annen analytisk tilnærming. Her ble dataene først analysert gjennom bruk av Bourdieu og hans

teori om språklig makt. Analysen viste at hjem-skole-korrespondansen fungerer som et språklige marked, og at tekstenes sirkulasjon bidrar til å skape et dominerende 'master narrativ' hvor visse språklige uttrykk og språkformelle krav oppfylles (les barnesentrerte familier med gode norsk-kunnskaper). Gjennom en tematisk analyse av 'hva og hvordan-spørsmål', og et fokus på klasse og etnisitet viser dagbøkene (særlig fra vestkantskolene) frem fortellinger som domineres av barn og deres mødre som skriver lange, utfyllende og skildrende tekster preget av middelklasseverdier - hvor det å vokse opp i barnesensitive familier med foreldreinvolverte foreldre er fremtredende (Stefansen & Aarseth, 2011a). Tekstene fra østkanten av Oslo er mer heterogene, og enkelte tekster skiller seg tydelig ut både i form og innhold. Vi finner for eksempel tekster skrevet av mødre som viser store lingvistiske feilstavinger fordi de er tvunget til å skrive tekstene på norsk og ikke på sitt eget morsmål. Vi finner mødre som presenterer hverdagsliv i skilsmissemfamilier, og vi får fortellinger fra moskeer og feiring av Id. Både de dominerende middelklassetekstene og tekstene som skiller seg ut fremstiller familier hvor barn ses på som autonome aktører, hvor barna tas på alvor og blir sett og hørt. Gjennom nærlesning gir tekstene innblikk i hvordan barndom organiseres noe ulikt avhengig av sosioøkonomiske forhold og hvilke nærområder man hører til. Artikkel II argumenterer for at lokale moraliteter (Holloway, 1998) foreligger, og konkluderer med at den norske grunnskolen må om å realisere likhet og inkludering – som dette velmenende, demokratiske og inkluderende bamsebok-arrangement har til hensikt å bidra med – likevel avdekker reproduksjon av ulikhet.

Både artikkel I og II analyserer tekster som er skrevet frem som del av et skoletiltak og kan sees på som semi-offentlige tekster på mesonivå. Tekstene sirkulerer mellom familiene og leses høyt av lærere i klasserommet. Dette mener jeg gir grunnlag for å hevde at skoletekstene er performative konstruksjoner som utvikles gjennom en slags indre sirkulerende styringskultur (Foucault, 1991) eller en samhandlingsorden (Goffman, 1982) hvor lokale moraliteter (Holloway, 1998) og språkspill (Bourdieu, 1991) skaper nyanser og muligheter for forskyvninger.

I **artikkel III** «Den ideelle barndommens negasjon – barnevernsbarns sårbarhetsmanuskripter» foretar jeg en fortellingsanalyse av barnevernsproffers fortellinger om egen oppvekst. Her benyttes personlige intervju av åtte unge med barnevernserfaring som empirisk inngang. Ungdommene forteller retrospektivt om egen oppvekst. Materialet gir tilgang til fortellinger hvor barndom og familieliv skiller seg radikalt fra - men likevel bygger på de samme idealene

– som kom frem i fortellingene fra bamsebøkene. Her presenteres imidlertid idealene som et savn og en mangel.

I artikkelen er jeg interessert i barnevernsproffenes definisjoner og klassifiseringer av barndom. Hensikten med denne artikkelen er å undersøke hvordan barnevernsproffene forstår og klassifiserer: 1) seg selv og familien sin som et problem, 2) omverdenens oppdagelse av problemet og 3) den institusjonelle hjelpen de mottar. Gjennom en dramaturgisk negasjonsanalyse finner jeg hvordan den ideelle barndommen brukes som et redskap til å få fram den sårbare barndommen.

Gjennom skjemateori (Strauss & Quinn, 1997) og performativitetsteori (Alexander, 2006) analyserer jeg frem et slags ‘vrengelbilde’ av barndommen slik den ble formidlet i bamsedagbøkene. Min analytiske tilnærming likner på den jeg utførte i analysen av bamsebøkene. Først leste jeg gjennom alle åtte intervjuene som fortellinger med en begynnelse, en midte og en slutt. Innholdet synliggjorde en slags kombinasjon av dannelses- og bekjennelsesfortellinger. De var dramatiske, intime, selvutleverende (bekjennelse), men de viste også frem harde prøvelser og modning (dannelse). Gjennom en binær lesning (antagonist, protagonist, kontroll, autonomi osv.) fant jeg ingredienser på vond og god barndom – negasjoner og konvensjoner som vises i tabellform i artikkelen (se tabell 1 under).

Tabell 1 Sårbarhetsingredienser

Faser	Negasjonens ingredienser	Konvensjonens ingredienser
Begynnelsen	<p>Å bli oppdaget og gjenoppdaget, men uinformert:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ikke forstå hva som skjer • Uavklarte familieforhold • Halvsøsken man ikke kjenner og vet hvor er • Utagerende far, fraværende far og rus • Utenlandsk mor, svak mor, mor som svikter eller rømmer • Være et voksent barn med ansvar for søsken • Utsatt for angivere • Uten myndighet • Brått besluttet flyttet • Ikke vite om barns rettigheter 	<p>Å bli beskyttet av konvensjonens blinde felt, og informert:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Autonome barn • Barnesentrerte foreldreskap • Utsatt for latente og manifeste forsvarere • Oppøvd barnemyndighet • Kjenne sine barnerettigheter

Midten	<p>Å få følelsesløs og kald hjelp:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Misforstått hjelp • Null interesse • Fint på papiret • «Mappebarn» med mange involverte og mange undersøkelser • Fosterhjem med institusjonsregler • Bli misforstått av systemet • Mange skift – serie-hjem • Være utenfor i en familie 	<p>Å ta hjelpen som en selvfølge:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Empatisk interesse • Eksistensiell forståelse • Signifikante voksne • Stabilt hjem • Være sentrum i familien
	<p>Å lete og å finne en barneverns-Buddy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • En leken voksen • En systemkritiker • En god vokter • En hjelper • Alliansebygging 	<p>Å ta det gode liv som en selvfølge:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beskyttet autonomi • Tilrettelagt demokrati • Selvbestemt omsorg
Slutten	<p>Å være åpen og takknemlig for hjelp:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Åpen for tiltak • Finne ro og varme • Være en opprører for å bli oppdaget av hjelpere 	<p>Å ta hjelpen som en selvfølge:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tatt for gitt foreldreinvolvering • Barnets tatt for gitte medvirkning

På bakgrunn av denne analysen fant jeg en overordnet fortellingen om barnevernsproffer som tilfører mening og konstruerer et imaginært meningsfellesskap knyttet til barndomsidealers konvensjoner og negasjoner (B. Anderson, 1991). De viser frem tanker om hva en vond barndom består i ved å indirekte henvise til tegn på en god. Slik jeg ser det blir fortellingene til barnevernsproffene eksemplariske sårbarhetsfortellinger bestående av noen viktige nødvendige komponenter: 'de-sentrerte' og ustabile familier bestående av foreldre som er psykisk eller fysisk fraværende. Sammenliknet med konvensjonene er foreldrene barne-in-sensitive. De invaderer egne barn fysisk og de kontrollerer dem psykisk. Et gjennomgående mønster er fortellinger om barn som erfarer stadige flyttinger og løsrivelser fra det kjente, og om barn som sitter med erfaringer med å bli gitt 'voksenansvar' tidlig i livet. Materialet viser også barns erfaringer med andre voksne i ulike hjelpe-roller. De treffer barnevernsansatte som gir dem opplevelser av å være misforstått og ikke lyttet til, men de møter også gode hjelpere (buddy'er)

som gir det jeg kaller for ubyråkratisk hjelp. Noen finner en alliansebygger, en systemkritiker som de opplever som kjærlig og varm. Enkelte av barna får psykiske problemer og strever med selvskading og rus, mens andre klarer seg bra og tar imot all hjelp de kan få. Artikkelen avslutter med en refleksjon rundt hvem disse barna er som gir innhold til sårbarhetsfortellinger. Den peker på at såkalte barnevernsproffer - som gjennom sine performative fortellinger fortalt i halvoffentlige og offentlige rom - oppnår det Alexander ville kalle for performativ suksess (2006). Gjennom å synliggjøre sin sårbarhetsfortelling skaper de gjenklang og emosjonelle følelser hos publikum. Det er gjennom barnevernsproffenes representasjoner og performative stemmer som sårbare (Butler, 1990) jeg analyserer fram det jeg mener er barnevernstjenestens indre sorteringslogikker og klassifikasjonssystemer (Douglas, 1997) - derav forholdet mellom konvensjoner (idealer) og negasjoner.

Sammen viser artikkel I, II og III frem et bilde av barndom som spiller på en felles norm. Barnevernsbarnas fortellinger står nærmest i en binær opposisjon til barndomsidealene i bamsebøkene. Til sammen fremstilles kulturelle motsetningsfylte idealtyper knyttet til 'den gode' og 'den vonde' barndommen, det gode og det dårlige foreldreskapet, og det gode og det dårlige familielivet. Fordi de samme idealene (fremstilt som konvensjoner og negasjoner) berøres, får vi innblikk i fremtredende symboler på barndom skapt innenfor en ramme av 'forestilt likhet' (Gullestad, 1996b) et forestilt barndomsfellesskap (B. Anderson, 1991), som konstrueres innenfor en særegen norsk/nordisk kontekstuell og strukturell ramme (Sørensen & Stråth, 1997) preget av en egen likhetslogikk (Gullestad, 1989b).

En mer overordnet rammefortelling er fokus for **artikkel IV** «Barnevernet - velferdsstatens romantiske effektiviserings-prosjekt». Her analyseres en pågående offentlig diskusjon om velferdsstatens omsorgsansvar for barn utsatt for en 'vond barndom'. Synspunkter som knytter seg til hvordan barneverntjenesten i Norge ivaretar sin rolle som offentlig omsorgstaker er artikkelens omdreiningspunkt. Her er bygger dataene på offentlige dokumenter, medieoppslag, barnevernfaglige artikler og samfunnsvitenskapelige tekster.

I denne artikkelen retter vi blikket mot en bestemt side ved det vi har kalt politisk eksess – at velferdsstaten lover på vegne av barnevernet, noe barnevernet umulig kan realisere, nemlig at alle barn i Norge skal få kjærlighet. Vi undersøker hvilke implikasjoner introduksjonen av

kjærlighet som en lovhjemlet byråkratisk plikt i barnevernet får, og reflekterer over hva grunnen kan være til at man foreslår en slik lovhjemmel.

Artikkel IV skiller seg noe fra de øvrige artiklene metodisk. Her tar vi utgangspunkt i utvalgte spor i debatten gjennom å benytte dokumenter vi mener representerer ulike perspektiver. Tekstene deles inn i fire: barnevernfaglige tekster, samfunnsvitenskapelige tekster, medietekster og offentlige styringsdokumenter. Bortsett fra de samfunnsvitenskapelige tekstene er de hovedsakelig samlet inn i tidsrommet 2016-2017 – perioden før ny barnevernlov ble lansert.

Gjennom bruk av Weber (1971) og Sennett (1992) og deres perspektiver om byråkrati og intimitet, analyserer vi frem et spenningsforhold mellom idealer og realiteter og hvordan spenningsforholdet er politisk håndtert. Vi argumenterer for at spenningsforholdet består i altfor store løfter om omsorg på den ene siden og behovet for større effektivitet på den andre – som løses ved å lovfeste ‘gratis’ kjærlighet. Den implisitte negasjonen denne artikkelen vil til livs er byråkratiets følelseløse, kalde saksbehandlere som forholder seg distansert og profesjonelt til barnevernsbarna. Vi ser at den offentlige debatten spiller på det samme idealet som tydelig kommer fram også i de andre artiklene: nemlig at de som jobber med barn i Norge skal være nære, kjærlige, tilknytningsorienterte, omsorgsfulle og fleksible. Dette har alle norske barn krav på.

Artiklene viser samlet sett hvordan vi alle er med på å skape kultur både som normative idealer og binære negasjoner, og at produksjon og reproduksjonen av kultur foregår dialektisk på flere nivåer. Det overordnede formålet med min avhandling er å tydeliggjøre den ‘tatt for gitte’ kulturelle forståelsen av god barndom som mye av barnevernsfeltet bygger sin forståelse av den vonde barndommen på, uten å være eksplisitt om det. Også i mye forskning er dette tatt for gitt. I tillegg fremstilles gjerne den vonde barndommen eksistensielt mens den gode fremstilles mer konstruktivistisk. Det oppleves som etisk dristig, men likevel nødvendig å utfordre denne måten å bygge kunnskapsfeltet på. Jeg analyserer den vonde barndommen dramaturgisk, konstruktivistisk og samtidig som ‘naturlig’ og performativt på tilsvarende måte som jeg behandler den gode. Ambisjonen min er å foreta en epistemologisk overskridelse og vise hvordan det er en slags binær spenning mellom det gode og det vonde, og at dette er kulturelt betinget. Det vonde må nødvendigvis være kulturelt og diskursivt på samme måte som det gode, men det oppleves kontroversielt å røre ved dette.

Mitt bidrag til forskningsfeltet er av epistemologisk og metodologisk karakter. Jeg analyserer alt mitt materiale i et performativt perspektiv, og gjør dette for å skrive fram en epistemologisk strategi der jeg viser hvordan kunnskap om barndom og barnevern utvikles. Mitt metodologiske bidrag er å hente data fra flere samfunnsnivåer, noe jeg mener barndoms- og barnevernsfeltet i liten grad gjør. Enten bruker de statistikk og data på overordnet nivå ellers så bygger de gjerne sine studier på intervjuer på individnivå. Begrensningen ved min studie ligger tilsvarende i dette da jeg ikke er særlig utdypende på noen av nivåene.

1.2 Kontekstualisering av studien

Et vesentlig premiss i et konstruktivistisk performativt perspektiv er at kultur forstått som mening, klassifikasjon (sosiale kategorier) og identiteter er kulturelt og historisk innleiret (Burr, 1995). Denne avhandlingen er som nevnt innledningsvis et forsøk på å innta et dialektisk blikk på mikro- meso- og makroperspektiv. Jeg søker å forstå barndom- og familieliv slik den blir fortalt av ulike kulturelle stemmer (barn, unge og voksne). Jeg ønsker å vise hvordan de sosiale dramaene, de spesifikke hendelsene og begivenhetene som blir fortalt, ikke blir konstruert i et normløst rom, men blir formet og delvis styrt av omkringliggende institusjonelle og politiske strukturer. Strukturer som blant annet til kommer uttrykk som objektiviseringer og manifestasjoner i lovverk og offentlige (politiske) dokumenter og tiltak, og som alle mine artikler har forsøkt å belyse. I dette kapittelet vil jeg derfor trekke noen historiske linjer og poengtere noen viktige samfunnsmessige betingelser av betydning for barndom – særlig innenfor feltene familie, skole og barnevern.

Barnevern

Norge betraktes av mange som en sosialdemokratisk velferdsstat med sterk sosialpolitikk på barnas premisser, noe som har gitt god uttelling når man ser på norske barns levekår. Norge kalles av noen som 'barnas land' og som et av de beste stedene i verden å vokse opp (Hennum, 2014). I europeisk sammenheng er det å være et 'barnesentrert samfunn' i all hovedsak oppfattet positivt. Et barnesentrert samfunn er ikke kun et samfunn der barn er en viktig målgruppe for sosiale investeringstiltak. Det er også et samfunn som anser barn som viktige aktører som skal lyttes til og som er i sin fulle rett til å uttrykke egne meninger. Barnesentrerte samfunn

verdsetter barns stemmer og gir barn rett til å kreve en stat som tilbyr dem beskyttelse og god oppvekst (Brostøm, 2006; Kristjansson, 2006). Norge var det første landet i verden som fikk eget barneombud i 1981. Det var en av de første nasjoner som allerede i 1991 ratifiserte FNs konvensjon om barns rettigheter (konvensjonen ble siden innlemmet i norsk lov i 2003). Norge yter flere universelle tjenester til barn som for eksempel barnetrygd, helsetjenester, og utdanning, og gir barn trygd til de er 18 år. Helsevesenet er gratis for barn under sju og skolen er gratis for barn frem til de er myndige (Hennum, 2014).

Norske lovgivere ansees som pionérer når det gjelder beskyttelse av barn. Allerede i 1915 stadfestet De Castbergske barnelovene at både mødre og fedre skulle være ansvarlige for barnas utdanning og deres sosiale og moralske utvikling. Lovene understreket at barn født utenfor ekteskapet kunne kreve bidrag fra fedre, at de skulle få muligheten til å arve sin far og ta fars etternavn. De klargjorde rettigheter og plikter mellom familiemedlemmer (spesielt mellom fedre og barn). De satt en standard for videre utvikling av velferdsstaten, og bidro tidlig til å plassere Norge som et foregangsland når det gjaldt barns velferd.

Som en av de første nasjonene i verden etablerte Norge allerede i 1896 et kommunalt barnevernssystem med lov om behandling av omsorgs-sviktede barn. I 1953 ble det vedtatt en ny barnelov som vektla barneverntjenestenes forebyggende plikter og støttetiltak for familier. Barneloven av 1992 styrket barns rettigheter, og fremhevet barns status som autonome individer gjennom prinsippet om 'barnets beste'. I 2003 da inkorporeringen av FNs barnekonvensjon inntraff ble loven ytterligere styrket. Barnevernloven av 1992 understreket videre at barn over 12 år skal bli hørt i saker som berører dem. I 2003 ble det også vedtatt at barn under 12 år kan bli hørt i spesielle situasjoner.

I komparative barnevernstudier står Norge stort sett frem som barnesentrert fordi det har et såpass sterkt og legitimt barnevern hvor barns rettigheter prioriteres høyt. Man kan derfor oppsummere tingenes tilstand ved å si at det i flere tiår har vært en økende bevissthet om barns sårbarhet og en økt kontroll over voksne i relasjon med barn. Rent politisk, er barns velferd ikke lenger bare knyttet til foreldrenes plikter og ansvar, men er blitt et felles ansvar i samfunnet (Hennum, 2014).

Familie

Når det gjelder familieformer og familiepraksiser har dette endret seg radikalt i løpet av kort tid i hele Vest-Europa. Fallende fødselstall, økt sysselsetting av kvinner og økende skilsmisserate er noen av endringene som virker inn på familien som institusjon. Familieinstitusjonen slik vi kjenner den i norsk sammenheng er formet av sine historiske røtter, og familiepolitikk utgjør en viktig institusjonell ramme rundt dagens moderne familie (Ellingsæter & Widerberg, 2012).

Før, under og delvis etter andre verdenskrig bodde folk i store familier. Omsorgen for barn og eldre var hovedsakelig kvinners ansvar. På grunn av kvinnes frigjøringskamp på 1970-tallet endret denne forståelsen av omsorgsansvar seg. Den endrede forståelsen skyldtes blant annet statlig betalingen av omsorgsoppgaver som kvinner tidligere hadde utført gratis (Ellingsæter, Hatland, Haave & Stjernø, 2020; Ellingsæter & Leira, 2004; Ellingsæter & Widerberg, 2012). Da kvinner for fullt begynte å ta høyere utdanning og delta i arbeidslivet utenfor hjemmet, skjedde det store endringer knyttet til omsorg for små barn i Norge (Kjørholt, 1994). Barnehageloven av 1975 ble særlig viktig, og det utviklet seg politisk enighet om at de som ville skulle få plass til barna sine i barnehagen (Korsvold, 1997). Det tok imidlertid bortimot førti år før full barnehagedekning ble en realitet. Mens barnehager ble sett på som et 'supplement' til oppveksten i hjemmet på 1970-tallet, er barnehager nå det naturlige oppdragelsesarrangementet i Norge som danner grunnlaget for individuasjonsprosessen av det moderne, autonome barnet (Frønes, 2010). Av andre viktige tiltak kan det nevnes at Norge har en betalt foreldrepermisjon som er generøs sammenlignet med mange land. Fedre og mødre har begge en lik kvote på 15 uker, og resten av tiden kan deles mellom foreldrene etter eget valg. Den totale foreldrepermisjonen er på 49 uker ved 100% uttak (NHO, 2022).

Skole

Den offentlige grunnopplæringen, og særlig grunnskolen har en sterk forankring i Norge. Enhetsskolen er et begrep som brukes om det norske skolesystemet. Begrepet baserer seg på en pedagogisk reformidé hvor teoretisk og praktisk opplæring av alle elever er en rettighet. Idéen stammer opprinnelig fra den tsjekkiske pedagogen Johann Amos Comenius (1592–1670). I Norge var det Hartvig Nissen (1815-1874) som først omfavnet ideen om lik skolegang for alle og som kjempet for at folkeskolen skulle komme inn som en del av et felles statlig organisert

skolesystem (Roos, 2019). Den norske enhetsskolen - slik den fremstår i dag - er skapt gjennom ulike lovendringer, reformer og planer. Det første som bør nevnes i den sammenheng er folkeskolen av 1889 som førte til at alle barn i hele Norge fikk lik rett til 7-årig skolegang. Folkeskolen var likevel delt i en landsfolkeskole en by-folkeskole som hadde sine respektive lover helt frem til 1959. Fra 1950-tallet og fremover festet enhetsskolen seg som et begrep, og fra 1959 fikk vi en fellesskole som innebar at alle barn skulle ha like utdanningsmuligheter av samme høye kvalitet. Enhetsskolen knyttes særlig til den sosialdemokratiske skolepolitikken og desentraliseringspolitikken som ble ført i Norge i etterkrigstiden. Her var særlig utjevning av forskjeller mellom by og land målet. I 1969 fikk vi Lov om 9-årig grunnskole, og med denne loven fulgte en navneendring fra folkeskole til grunnskole. Vi fikk også en grunnskole som ble delt i to - barnetrinnet og ungdomstrinnet (Telhaug, 1994).

Av sentrale undervisningsplaner bør normalplanen av 1939 nevnes. Planen la opp til individualiserende arbeidsmåter hvor hver enkelt lærer fritt kunne velge lærestoff. Da Mønsterplanen av 1987 kom endret dette seg, og vi fikk en nærmere presisering av hva slags lærestoff skolen skulle bruke. En av vurderingene som lå til grunn var endrede og mer kompliserte oppvekst-forhold. Skolen ønsket å kompensere for strømninger som pågikk i samfunnet, skape en motkultur og danne en beskyttende skole. Planen understreket viktigheten av samarbeid, en sterkere vektlegging av skolens forhold til lokalmiljøet, omsorg, holdningsarbeid og klassemiljø. 10 år etter Mønsterplanen fikk vi Reform 97 som førte til 10-årig grunnskole. Barneskolen ble utvidet og barna skulle begynne på skolen som 6 åringer, ikke 7 åringer (Høigård & Ruge, 1971; Tønnessen, 1995).

Vi har her sett hvordan arenaer som skole, barnevern og familie har utviklet seg og styrket barns posisjon i samfunnet gjennom lovreguleringer, planer og tiltak i samfunnet. I kommende del vil jeg vise hvordan også forskningsfeltet har endret fokus og fått betydning for kunnskap om barndom og familieliv.

2 Barndom som forskningsfelt

Wærdahl (2011) mener det kan være fruktbart å dele samfunnsvitenskapelig barndomsstudier i fire dominerende felt hvor man: 1) studerer barn som aktører innenfor ulike hverdagslige

kontekster, 2) følger en kritikk av det funksjonalistiske sosialiseringsspektivet og argumentere for betydningen av å betrakte barn som selvstendige individer og ikke kun uferdige voksne, 3) retter fokus på hvordan barn som deltagere går inn i sosiale sammenhenger og med sin egen stemme, 4) undersøker barndommens strukturelle rammer og finner potensialet i å drive med komparative studier av barndom, både over tid (historisk) og på tvers av sosiale kontekster. Denne avhandlingen gir et bidrag til disse feltene ved å studere barns og unges egne fortellinger om hverdagsliv og oppvekst innenfor rammen av institusjonelle kontekster som familie, skole og barnevern. Institusjonene er formet av en såkalt sterk norsk velferdsstat, noe som berøres i alle mine artikler. Avhandlingen har også noen komparative elementer i seg, som det å undersøke det idealtypiske begrepet 'god barndom' opp mot 'vond barndom'.

Forskning på barndom er ikke noe sosiologer er alene om, feltet er tverrfaglig, og både antropologer, samfunnsgeografer, pedagoger, psykologer og historikere har gitt bidrag inn til tematikken. Min avhandling bidrar særlig til det antropologiske og sosiologiske feltet, da jeg ikke primært er opptatt av individuelle fortellinger, men av sosiale kategorier, klassifiseringer og kultur. Til og med når jeg intervjuer barnevernsbarn er jeg ikke først og fremst opptatt av deres subjektive opplevelser, men jeg ønsker i stedet å vise hvordan de produserer og reproducerer kulturelle forståelser av det være barnevernsbarn gjennom å ta i bruk barndommens konvensjoner og negasjoner.

Da det er den norske barndom og det norske barnevern som er mitt studieobjekt, vil jeg i hovedsak forholde meg til norsk og nordisk forskning, men jeg går også i dialog med noen sentrale internasjonale bidragsytere. Kapittelet tar først utgangspunkt i hvordan forskning på barndom har utviklet seg historisk og belyst barndom som livsfase og barn som sosial kategori. Videre går jeg til skole og barnevern, før jeg avslutter med forskning på familieliv- og foreldreskap. Jeg redegjør for skole som forskningsfelt, barnevern som forskningsfelt og familie som forskningsfelt, men jeg har ikke spesifikt studert skole, familie eller barnevern. Jeg har ikke intervjuet lærere og elever, jeg har ikke intervjuet barnevernsansatte og har heller ikke intervjuet barn og deres foreldre. Måten jeg har forholdt meg til det empiriske feltet på har vært å få fram mellomrommet, grensefeltet, samspill og forhandlinger mellom familie og skole, mellom barnevernsbarn og barnevern og politikktutforming. Alt mitt materiale betrakter jeg som bestående av et mangfold av stemmer som jeg analyserer som polyfont (Bakhtin, 1981). Bamsedagbøkene er en korrespondanse mellom familier og mellom hjem og skole i ordets rette

forstand. Det er en slags brevveksling der det forhandles om kulturelle overenstemmelser. Fortellingene inngår i en kulturell sirkulasjon, og kan sees på som et kulturelt sukkerspinn som stadig legger på seg og som et sted hvor det stadig jobbes på barns ideelle og normative hverdagsliv. Også når jeg intervjuer barnevernsbarn er jeg opptatt av samtalene som noe som produserer og reproducerer kultur. Barnevernsbarna snakker frem sosiale kategorier som barnevernsfeltet klassifiserer som verdig trengende sårbare (Midré, 1995). Jeg anvender også politiske dokumenter og offentlige debatter polyfont. Debatter er jo i seg selv polyfone, men det er også politiske dokumenter. De har alle har vært på høring, og en NOU er nettopp et eksempel på det jeg vil kalle fremforhandlet politikk.

Jeg har delt forskningsfeltet i to deler. Delene er ordnet etter: 'Barn som sosial kategori og stemme' og 'Barndommens kontekst'. Dette har jeg gjort fordi min forskning bidrar både til de som skriver om barn som sosial kategori og de som skriver om de sosiale kontekstene som barna inngår i. Videre anvender jeg Alexanders (neo-funksjonlistiske) performativitetsperspektiv for å løse dialektikken mellom mikro og makro. Slik sett er det performative grepet min måte å håndtere datamateriale på, gjennom det jeg definerer som mikro- meso og makronivå polyfont i betydningen flerstemt og fremforhandlet ikke bare mellom enheter på samme nivå, men også mellom nivåene.

Formålet med min avhandling er ambisiøs. Jeg mener å komme med et metodologisk og epistemologisk bidrag gjennom mitt performative grep på alle de empiriske nivåene jeg forholder meg til: fra intervju til storpolitikk. Performativitetsperspektivet er for meg både en epistemologisk og metodologisk strategi. Jeg forsøker å forholde meg til mellomrommet: mellom barnevern og velferdspolitik, mellom barn og barnevern, mellom familie og skole. Jeg forsker på samtidige barndomsforståelser og har latt meg inspirere av Douglas (1997) forståelse av rent og urent som foregår som et klassifiseringsarbeid i grenselandet. Den vonde barndommen produseres av den gode som uren. Min epistemologiske strategi er å oppdage, føye sammen og videreutvikle kunnskap i mellomrommet mellom felt – mellom institusjoner og mellom ideologiske overbevisninger – derav min overordnede problemstilling å studere samtidige barndomsforståelser. Av min epistemologiske strategi følger en metodologisk tilnærming. Jeg må finne data som forteller noe om forhandlingene i korrespondansen mellom felt og nivåer. Jeg hører ikke hjemme i noen av de spesifikke forskningsfeltene som jeg her behandler, men forsøker å befinne meg i grenselandet mellom. Det nærmeste jeg kommer data

fra mellomrommet og korrespondansen er gjennom tekster. Dette fordi tekster beveger seg i grenselandet mellom samfunnsinstitusjoner, og fordi tekster ikke ligger stille (Asdal & Reinertsen, 2020). De går frem og tilbake og mellom steder, og egner seg derfor godt til å studere det relasjonelle, og jeg studerer eksempelvis ikke skolen, men skolen som en form for panopticon (Foucault, 1999).

2.1 Barn som sosial kategori og stemme

I en presentasjon av barndom som forskningsfelt vil jeg trekke frem den franske historikeren Philippe Ariès og hans bok 'Barndommens historie' (Ariès, 1962). Boken vakte oppsikt og faglig splittelse da den kom fordi Ariès blant annet hevdet at barndommen ikke fantes eller ble oppdaget før i det 17. århundre og at familier i middelalderen ikke hadde den samme følelsen for sine barn slik vi forstår intimitets-relasjoner mellom voksen og barn i dag. Denne påstanden er siden både entusiastisk mottatt og kategorisk avvist av forskere fra ulike disipliner. Likevel er den mer nyansert enn den høres ut ifølge Hugh Cunningham (1996). Han understreker at Ariès ikke hadde til hensikt å påstå at middelalder-familier ikke viste hengivenhet for barna sine, men han ønsket å vise at barndommen ikke ble anerkjent og verdsatt som en distinkt fase av menneskelig eksistens før dette århundre. Ariès bok demonstrerer noe andre ikke hadde klart å vise - nemlig hvordan forestillingen om barndom utviklet seg, og hvor viktig moderniteten var for 'oppdagelsen av barndom' som en distinkt og spesiell fase i livet. Det betyr at Ariès bidro til å etablere barndom som en egen kategori, noe som fikk stor betydning for senere barndomsforskning hvor man bestemt fokuserte på barns levekår og livsforhold. Det var imidlertid først på 1970-tallet at denne livsfasen ble en sosial kategori med en egen politisk og samfunnsmessig stemme innen nordisk samfunnsforskning (Kjørholt, 2010; Tiller, 2021). Foreløpig var det imidlertid ikke slik at man brukte barn som informanter, men barns levekår og barndom generelt ble objekt for forskning.

Fra 1990-tallet endret dette seg. Da så den nye barndomsforskningen betydningen av å innta perspektiver hvor man ikke lenger betraktet barn som inkompetente, passive, sårbare og avhengige men i stedet så på dem som aktive aktører. Gjennom denne perspektivendringen oppstod det også en anerkjennelse av å trekke inn barn som aktive forskningsdeltakere i temaer av betydning for barns hverdagsliv (James & Prout, 1997a; Mason & Danby, 2011). Det nye

barndomsparadigmet siktet mot å rykke barn ut av utviklingspsykologiens sosialisering-paradigmer og inn i et samfunnsanalytisk paradigme hvor barn ble presentert som aktive sosiale aktører og som en legitim selvstendig gruppe. Og videre ble de i økende grad inkorporert i prosessuelle analyser og som med-tolkere av egen utvikling. Og med dette kan man si at barn ble ansett som selvstendiggjorte medlemmer tilhørende sin egen sosiale kategori.

Antropologen Sally Anderson (2004) hevder at når nye sosiale kategorier oppstår, sammenfaller de gjerne med vitenskapelige, politiske og profesjonelle forståelser og kunnskapssyn. Det er lett å se barn som kategori og hvordan forståelsen av denne kategorien har endret seg gjennom historien. Sammenfallet kan føre til at forskere ikke ser andre sammenhenger enn de som allerede er etablert av vitenskapen. Som et vitenskapelig objekt kan kategorien barn bli gjennomsyret av vedtatte og allerede etablerte forståelser som så blir gjenspekt ureflektert i analysen. Slike pre-definerte kategorier kan med andre ord også inneholde bestemte slags moraliteter og verdiladede holdninger, som slås opp som prototypiske og universelt gyldige. For å kunne bidra til en fruktbar forskning rundt barn og barndom som vitenskap er det med andre ord viktig å kjenne til hvordan barnekategorien forstås og framtrer kulturelt. Utover det å vite hvordan levende barn inngår i sosiale verdener er det også nødvendig å vite hvordan kategorien intervensjoner i verden. Anderson understreker videre, at en vestlig institusjonalisert atskillelse mellom voksne og barn er med på å fremme et forskningssøkelys på barn i stedet for å utforske selve atskillelsen og dens betydning for kategoriene. Hun påpeker også at selv om barn er en meningsfull kategori i alle samfunn og kulturer så institusjonaliseres kategorien barn forskjellig.

Det har ifølge Anderson (2004) liten hensikt å skyve på kategoriens grenser ved å påpeke eksistensen av barn som faller utenfor kategorien. Hun understreker i stedet at forskning på individers hyppige og rutinemessige opptreden i bestemte konstellasjoner skaper prototypiske erfaringer, som igjen bidrar til at noen individer fremstår som bedre eksempler på 'kategorien' barn enn andre. I min studie opererer jeg på en tilsvarende måte som Anderson, men jeg viser i stedet hvordan avvikende barndomsideal nærer seg på den ideelle barndomskategorien - som en negasjon. I artikkel III undersøker jeg barnevernsproffers fremstillinger av egen sårbarhet og hvordan de har gitt sin stemme og fått muligheten til å delta i utformingen av norsk sosialpolitikk. Gjennom å snakke frem vanskelig familieoppvekst, sin vonde barndom, og en 'dårlig brukererfaring' retter jeg i artikkelen oppmerksomheten på hvordan barn bidrar til

konstruksjonen av den sosiale kategorien sårbar gjennom å indirekte speile den opp mot barndom som 'normalitet'. Strauss og Quinns (1997) skjematologi benyttes her for å vise hvordan barnevernsbarn anvender skjemaer på 'normalitet' for å få frem 'unntaket' og den sosiale kategorien sårbar. Alexander teori om performativitet (2006) benyttes i tillegg for å vise hvordan barna - gjennom å iscenesettelse seg selv (godt hjulpet av voksne i Forandringsfabrikken) - blir sosialpolitikk og oppnår performativ suksess.

Som nevnt tidligere oppstod barneforskningen på 1980-1990-tallet. Da fikk vi et paradigmeskifte som rykket barnet ut av utviklingspsykologiens og funksjonalismens sosialiseringsparadigmer (Erikson, 1950; Parsons & Bales, 1955) og omskrev kategorien barn til en aktiv sosial og selvstendig aktør. Dette har blant annet ført til at man i løpet av de siste to tiår har anerkjent det å engasjert barn som forskningsdeltakere (Corsaro, 2020; Mason & Danby, 2011), og bidratt til en ny konseptualisering i barndomsforskning hvor barn blir betraktet som aktører, som kompetente individer, og som med-konstruktører av den sosiale verdenen (James & Prout, 1997b). Det å betrakte barn som kompetente har inspirert til forskning som inkluderer barns egne stemmer som et sentralt perspektiv (Schrumpf, 2012; Tingstad, 2019). Perspektivet har vokst fram helt i det siste, og det foreligger for eksempel flere studier som omhandler barns egne perspektiver på foreldreroller og familieliv (Dannesboe, 2013; Eldén, 2016; Guerreiro, Caetano & Rodrigues, 2014; Wardman, Gottschall, Drew, Hutchesson & Saltmarsh, 2013). Haldar (2013) har analysert barns forestillinger om romantikk og familieliv i Norge, og har i senere samarbeid med Engebretsen, Wærdahl, Rueda, Michell og Geldenhuys foretatt studier av barns mer generelle familieoppfatninger (2014; 2015; 2009a; 2013). To av mine artikler (artikkel I og II) bygger direkte på dette forskningsarbeidet, men går noe videre. De viser hvordan barn og foreldre kommuniserer seg imellom, hvordan en særegen sjangerkonvensjon utvikler seg og blir et premiss, men også en mulighet til å forhandle frem familienormer og idealer. Felles for begge artiklene er at de viser frem et hegemonisk tekstkorpus skrevet frem av en nøktern, ikke-overdrevet skrivestil. Videre, at en god barndom er og et godt familieliv er preget av «pedagogiske barneaktiviteter» innlemmet i et ellers hverdagslig og velorganisert liv hvor barn lever sine liv i en harmonisk sameksistens med sine barnesentrerte og barnesensitive foreldre.

Det å forske på barndom, barns rettigheter og medvirkning gjennom barns egne perspektiver vil kunne bidra til å få oss til å forstå, anerkjenne og forsterke barns rolle ikke bare som

medlemmer av en familie, en fritidsarena eller liknende ‘barnesentrerte’ steder, men også som medlemmer av et samfunn og dets politikk, hevder Thomas (2019). Barns perspektiver på egen barndom og oppvekst, samt deres medvirkning i sosialpolitiske spørsmål er berørt i alle mine artikler, men synliggjøres nok særlig i artikkel IV. Her inntar vi et kritisk reflekterende perspektiv på hvordan barnevernet og offentlig omsorgstiltak av sårbare barn blir debattert, diskutert og kritisert, samt hvordan barn har fått muligheten til å gi en stemme inn til en del av norsk sosialpolitikk rettet mot sårbare barn.

2.2 Barndommens kontekst

Byråkrati og formelle organisasjoner er kjennetegn ved det moderne vestlige samfunnet (Weber, 1971). Barn tilbringer de fleste våkne timene på døgnet i barnehage, skole og skolefritidsordning. Barnevernet øker stadig i sitt omfang og utbredelse, og familie og foreldreskap blir i økende grad profesjonalisert gjennom offentlig bistand og rådgiving. Det at barn og unge i økende grad lever sine hverdagsliv i samhandling med profesjonelle og disiplinære praksiser gjør at de forvalter det som benevnes som ‘institutional selves’ (Gulløv, 2004). De viktigste institusjonelle samfunnsordninger jeg bidrar med kunnskap til og ikke minst har datamateriale fra er skole, barnevern og familie, noe jeg vil vise i de kommende avsnitt.

Skole

I internasjonal skoleforskning har det lenge vært en debatt om hvordan skolen bidrar til reproduksjon av sosial ulikhet eller til sosial utjevning. Spørsmålet om reproduksjonen kan knyttes til foreldres sosioøkonomiske situasjon har i lang tid interessert forskere (Boudon, 1974; Bourdieu, 1997; Bourdieu & Passeron, 1977; Broady, 1998; Willis, 1977). Forskning på hvilke klasse-styrte strategier familier inntar når de møter skolen er imidlertid ikke entydige. Noen studier har funnet at middelklassens oppdragelsesidealer samsvarer godt med skolens (Harman & Cappellini, 2015; Lareau, 2011; Stefansen & Aarseth, 2011a), mens andre har funnet at familier med arbeiderklassebakgrunn utvikler mot-offensive strategier (Lareau, 2011; Stefansen & Blaasvær, 2010). Og atter andre har igjen vist hvordan ulike sosioøkonomiske kulturer produserer ulike moralske og sosiale forståelser av hva slags omsorg barn trenger i møte med skolen (Holloway, 1998; Lee, Kim & Han, 2020). I artikkel II finner vi noe tilsvarende. Vi finner både barn og mødre som konfronterer

tradisjonell norsk oppvekst. Vi finner barn som viser frem sin symbolske kapital gjennom å fortelle at en god barndom også kan være å vokse opp i ikke-etnisk norske familier hvor man blant annet deltar i moskeer og feirer Id, og vi finner mødre som forteller om hvordan en hverdag kan være god selv om den inngår i skilsmisse-familier.

I Norge viser nyere utdanningsforskning at sosial ulikhet i skolen øker (Bakken, 2009, 2014; Bakken & Danielsen, 2011; Bakken & Elstad, 2012; Ekhren, 2014; M. N. Hansen, 2014; Onstad & Grønmo, 2013). Bakken stiller på nytt dette sentrale spørsmålet om skolen kan kompensere for kulturell og sosial ulikhet eller om den kun virker reproduserende, og kommer i flere sammenhenger frem til at skolen som institusjonen reproduserer ulikhet. Noe som blant annet kan skyldes at Norge i økende grad blir utfordret av en mer mangfoldig befolkning som setter likhetsidealet under press (Røthing, 2020; Vike et al., 2001). I nordisk sammenheng viser skoleforskning at skolen har betydning som en inkluderende og kulturell respons-arena på den ene siden (Lundberg, 2019; Opheim, Gjerustad & Sjaastad, 2013; Sernhede, 2009; Tanase, 2020; Thomassen & Munthe, 2020), men at den også kan være en siviliserende og assimilerende arena på den andre (Gilliam & Gulløv, 2015, 2017).

Det har også nylig vært en debatt i Norge om hvorvidt økende økonomisk ulikhet er en indikasjon på et distinkt og tydelig klassesamfunn eller ikke. Debatten har vært preget av ulike teoretiske perspektiver. Det ene knytter seg til teorien om den rasjonelle aktør (Jansson, Birkelund, Lillehagen & Breiger, 2020), og det andre til kultursosiologi (Flemmen, Jarness & Rosenlund, 2019; Flemmen & Toft, 2019). Inntil nylig var sosial ulikhet og klasseforskjeller sjelden knyttet til spørsmål om kulturell ulikhet eller etnisk mangfold. Etniske minoriteter er den nye norske arbeiderklassen hevder blant annet Andersen (2009), Andersson (2010) og Vassenden og Jonvik (2019), og når det gjelder tiltak som tar sikte på å redusere sosiale forskjeller i skolen grunnet etnisitet, har forskere undersøkt effektene av blant annet morsmålsundervisning og to-/flerspråklig opplæring (Daugaard, 2020; Jaspers, 2020; Salö, Ganuza, Hedman & Karrebæk, 2018).

Det foreligger omfattende forskning på hjem-skole-samarbeid som viser at foreldre med mer formell utdanning deltar og posisjonerer seg mer i skole-hjem samarbeid enn de med mindre utdanning (Bæck, 2005; Epstein, 2019; Forsberg, 2009), og at mødre er mer aktive enn fedre (Kramvig, 2007; Nordahl, 2000, 2020), og samarbeid mellom skole- og minoritetsfamilier er ofte problematisk (Arneberg & Ravn, 1995; Ericsson & Larsen, 2000; Kileng, 2007; Loona,

1995). Disse funnene er begrunnet i forskning som undersøker mer formelt samarbeid mellom foreldre og skole, som foreldremøter og konferanser. Det er imidlertid rettet liten oppmerksomhet mot det å studere hvordan ‘uformelle demokratiske, likhetsorienterte tiltak’ kan gi inngang til å studere ulikhet i skolen slik jeg gjør i artikkel II. I artikkelen bidrar jeg til dette kunnskapsgapet gjennom å undersøke en mer barneinvolvert utveksling mellom skole og hjem, og hvordan spesielt barn og mødre forhandler frem familieliv i det som kan kalles for et inkluderende og kulturelt responderende pedagogisk tiltak (les bamsebøker). Denne tilnærmingen viser hvordan kulturell og sosial ulikhet synliggjøres gjennom språk. Selv om det er mye søkelys på språk og språkferdigheter i skolen, er det forholdsvis lite forskning på språkmakt i skolen slik denne artikkelen viser.

Barnevern

Det foreligger kulturelle konvensjoner og idealer knyttet til hva en ‘god’ eller ‘riktig’ barndom bør bestå av, både i europeisk, nordisk og norsk sammenheng. Disse konvensjonene eller idealene er fremtredende i dagens barndomsforskning, og det foreligger stor samstemmighet også i barnevernsforskning om at barndom er noe som konstrueres kontinuerlig, både sosialt og kulturelt (James & Prout, 1997a; Schrumpf, 2012; Tingstad, 2019). I Norge har et kulturperspektiv anlagt på barndom stått sentralt over lengre tid (Frønes & Strømme, 2010; Gullestad, 2006; Haldar, 2006; Kjørholt, 2007; Schrumpf, 2007; Wærdahl & Haldar, 2013). Hvor mye man er bevisst at beslutning for barnevernspraksiser også er kulturelt og historisk innleiret, er en annen sak. En egen barnevernsforskning som gjør bruk av et kulturelt perspektiv står også sentralt (Backe-Hansen & Hydle, 2010; Gulbrandsen, Seim & Ulvik, 2013; Hennem, 2015; C. E. B. Neumann, 2016; Ulvik, 2007). Mye av denne forskningen har gått fra å studere barndom til å studere barnet som aktør og som medforsker. Et nytt forskningsideal er ikke å forske *på*, men *med* barn (Gulbrandsen, 2014; Strandbu & Thørnblad, 2010; Tunestveit, Mæhle & Ulvik, 2021). Dette har sammenheng med at barnet er blitt et tydeligere rettssubjekt, noe som står stadig mer sentralt både i norsk lovgiving og politikkutforming (Kipperberg, Köhler-Olsen & Pedersen, 2019; Stang, 2017). Et grunnleggende perspektiv i nyere barnevernsforskning, er begrepet om barnet som «aktiv medborger» (Backe-Hansen, 2016). Dette representerer et perspektivskifte der man har gått mer bort fra et paternalistisk syn på barn hvor voksne vet best hva barn kan og bør, og som på bakgrunn av dette tar beslutninger på deres vegne, til et syn på

barna som kompetente aktører og selvstendige subjekt (Kjørholt, 2001; Schultz Jørgensen & Kampmann, 2000; Skivenes & Strandbu, 2006).

I Artikkel IV bidrar jeg til barnevernet som forskningsfelt ved å kritisk reflektere over hvordan Barnevernsproffer på aktivt vis har påvirket både politikkutforming og lovhjemmel på barnevernsfeltet. I artikkelen reflekterer jeg blant annet over noen barnevernskonferanser jeg deltok på under innsamling av data. Her viser jeg blant annet til den enorme performative suksessen (Alexander, 2006) Barnevernsproffene synes å få etter å ha fortalt sterke fortellinger på scenen. Artikkelen vil på ingen måte barnevernsbarns stemme til livs, slik også Neuman understreker i sin artikkel '*Kjærlighet på bestilling: om staten, barnevernsarbeidere og følelser*' (2021), men den bidrar til feltet ved å kritisk reflektere over bruken av barns stemme i norsk sosialpolitikk.

Moderne barndom slik vi kjenner det i dag er av flere tidsmessig innplassert tidlig på 1900 tallet. I denne perioden 'forsvant' barnet fra den økonomiske produksjonen og over til andre institusjoner som for eksempel skolen (Schrumpf, 1997). Flere har også pekt på hvordan familier i denne tidsperioden i økende grad rettet oppmerksomheten mot barnet og dets særegne behov (Ariès, 1962; DeMause, 1974; Frykman & Löfgren, 1994). Gjennom et endret syn på barnet endret også idéen om foreldreskap seg. Slik vi kjenner foreldreskap i dag anser man i store deler av den vestlige verden at barnesensitive foreldre som reagerer raskt på barns behov og følelser er det ideelle (Lareau 2011; Shirani, Henwood og Coltart 2012; Vincent, Ball og Kemp 2004; Weininger og Lareau 2003). Forskning på foreldreskap i barnevernet viser at både foreldreidealer og foreldrepraksiser er i endring, og at relasjonen mellom foreldre og barn i økende grad utøves gjennom kjærlighet og forhandling fremfor autoritet (Hennum, 2002, 2010). De voksne utøver autoritet på et annet grunnlag enn tidligere, og de nye idealene knyttes til foreldreintensive, intime og barnesentrerte foreldreskap (Hennum, 2014; Stefansen & Aarseth, 2011b).

Nye gode foreldreskap i Norge handler om å være barneintensive og demokratiske. Foreldrepraksis skal skje uten vold og makt og man skal etterstrebe å gi barn individuelle og like rettigheter (Hollekim, Anderssen & Daniel, 2016). Nye, justerte idealer for barn- og familieliv vokser fram av endrede levekår og livsforhold (Frønes, 2011; Morgan, 1996; Smart

& Neale, 1999). Eksempelvis skaper et samlivsbrudd endrede vilkår for hvor og hvordan familier (re)formes og vedlikeholdes (Kitterød, Lidén, Lyngstad & Wiik, 2016; Lyngstad, Kitterød & Nymoén, 2014). Reetablering åpner for at flere personer blir inkludert i foreldrenes nye hushold, og bindes sammen gjennom nye hverdagsrutiner (Lidén & Kitterød, 2020). I Norge - som i mange andre land - har barns familier endret seg kraftig siden 1970-1980-tallet. Det har vært en sterk økning i bruk av delt bosted for barn når foreldre skiller lag, og vi ser en økende tendens til barn som vokser opp i familier hvor foreldre enten er ugifte eller skilte (Rønning, 2001). Stabile boforhold er imidlertid fortsatt et ideal - også i barnevernet (I. L. S. Hansen & Lescher-Nuland, 2011) og det regnes for uheldig hvis et barn må flytte mange ganger. Lokal tilknytning, det å komme fra et spesielt sted og vokse opp der, gir tilhørighet og røtter. Det anses for å tilføre eller gi barn en god oppvekst. Nye foreldreideal kan også relateres til oppvekstinstitusjoners økte krav om foreldreinvolvering eller sees i lys av et økende konkurranse- og kompetansesamfunn som fordrer autonome selvstendige aktører (Dannesboe, 2016; Dannesboe, Kryger & Palludan, 2012; Aarseth, 2018).

Minoriteters foreldreskap kan stå i kontrast til flere av de overnevnte idealene om autonome barn og barnesentrerte foreldre. Foreldre som har kommet til Norge som voksne har først og fremst sin egen barndom i et annet land som referanse når de selv blir foreldre. De blir først konfrontert med majoritetssamfunnets normer og idealer for barndom og foreldreskap når de får egne barn og møter velferdsstatens oppvekstinstitusjoner, eksempelvis helsestasjon, barnehage og skole (Tembo, Studsrød & Young, 2021). Et eksempel er studien til Smette og Rosten (2019) som viser hvordan foreldre med innvandrerbakgrunn føler seg kontrollert, overvåket, deaktivert og stigmatisert fordi de mener at barnehager, skoler og sosial- og helsetjenester ikke tilbyr hjelp i "god tro", men snarere er ute etter å identifisere mangler som de senere kan rapportere til barnevernet. Som innvandrere og mottakere av velferdstjenester, anser de seg selv som mål for inngrep og kontroll fra staten. Flere har pekt på hvordan institusjoner som barnevernet har visse sosiokulturelle forventninger til hva en god barndom er og hvordan godt foreldreskap skal utøves (Fauske, Kojan & Skårstad Storhaug, 2018; Hollekim et al., 2016; Kojan & Fauske, 2011). Synet på hvordan man bør være foreldre påvirkes av mange forhold: som rådende familiepolitikk, dominerende psykologiske og sosiale teorier, og familielivsidealer slik pressen fremstiller det. Artikkel III i min avhandling bidrar til dette forskningsfeltet ved å vise hvordan Barnevernsproffene trekker på kulturelle koder og skjemaer for 'gode og vonde' barndom og familieliv. Gjennom bruk av skjemateori og performativ

suksess analyserer artikkelen frem hvordan barnevernsproffene viser frem ingredienser for sårbar barndom og får innflytelse sosialpolitisk.

Familie

Sosiologen Harriet Holter (1970) var tidlig ute med å studere kjønn og familieliv. Flere forskere har latt seg inspirere av hennes arbeid. Moxnes fulgte opp med å studere kjønns-konflikt i familier, og foreldresamarbeid under skilsmisser (Moxnes, 1989, 2003). Senere har Ellingsæter og Widerberg (2012), Vaage (2012) og Aarseth (2011, 2018) studert klasse, kjønn og familier i lys av velferdsstaten. De har pekt på hvordan nye samlivsformer preges av vagere klasse- og kjønnsforskjeller og hvordan endringer i norske velferdsordninger har påvirket både familiepraksiser og idealer. For eksempel viser nyere forskning hvordan norske foreldre i større grad samarbeider om oppgaver i hverdagen innen områder som matlaging, barnepass og fritidsorganiseringer. Dette bekreftes blant annet av tidsbruksstatistikken som viser at fedres deltakelse i hjemmet nærmer seg mødres (Vaage, 2012), av Oftung (2010) som retter oppmerksomheten mot menns følelsesliv og de strategiene de utvikler for å mestre omsorgssituasjonen som skilt far, og av Farstad (2016) som viser fedres økte deltakelse i hjemmet i både i form av tid brukt på husarbeid og barneomsorg.

I antropologien var Ingrid Rudie, Siri Gerrard, Marianne Gullestad og Lisbet Holtedahl noen av de første som viste interesse for familie, kjønn og omsorg. De ga alle inn bidrag til boken 'Myk start, hard landing' (Rudie, 1984). Marianne Gullestad, var en av de første i Norge som anvendte etnografisk feltarbeid i sin forskning på familie. Hun var også en pioner når det gjaldt å teoretisere hjem, kjønn og klasse i et 'romlig' perspektiv. I "Kitchen table Society" (1984) utforsket hun hvordan unge byhusmødre jobber for å få familieliv, deltidsjobber og andre sosiale relasjoner til å henge sammen. Senere (1993) undersøkte hun konstruksjoner av kjønn knyttet til hjemmet som et romlig sted. Hun, som mange andre norske familie- og kjønnsforskere, har lenge argumentert for at hjem og familie også er en offentlig sak. De har alle pekt på hvordan offentlig familiepolitikk støtter opp om og regulerer familielivet blant annet gjennom iverksetting av barnetrygd, husbanklån, barnehagedekning og fødselspermisjon (Ellingsæter & Widerberg, 2012; Gullestad, 1996a; Aarseth, 2018). Foruten Gullestad (1984, 1993, 1996) er det få andre familieforskere i Norge som har inntatt et romlig perspektiv, og praktisk talt ingen samfunnsgeografer studerer hjem og familieliv. Dette understreker også Holloway (1998) når hun påpeker at samfunnsgeografi som fagdisiplin i liten grad har studert

foreldreskap og barneoppdragelse. Det finnes imidlertid noen unntak, blant annet Holloway selv som utviklet begrepet "lokale moralske rasjonaliteter" og som refererer til forskjellige kulturelle måter å produsere moralske og sosiale forståelser av hva slags omsorg barn trenger (1998). Andre som kan nevnes i en slik sammenheng er Harman og Cappellini (2015) som undersøker middelklasse mødres fortellinger om deres daglige matpakkerutiner. I studien forstår Harman og Cappellini matbokser som artefakter som knytter sammen diskurser og praksiser for god morsfølelse og godt foreldreskap. Flere har pekt på tilsvarende forhold, og hvordan foreldre i store deler av den vestlige verden fremhever foreldreidealer knyttet til det å være sensitive, lydhøre foreldre overfor egne barns behov og følelser (Lareau 2011; Shirani, Henwood, og Coltart 2012; Vincent, Ball og Kemp 2004; Weinger og Lareau 2003).

Mitt bidrag til dette forskningsfeltet er her særlig synliggjort i artikkel I. Her inntas et romlig perspektiv på foreldreskap ved å rette oppmerksomheten på små lokale skift. Den viser hvordan kjønnet familievising er romlig og tidsmessig organisert, hvordan skiftene organiserer kjønn, og hvordan familien kan betraktes som et overføringsbelte mellom private og offentlige kjønnede subjektposisjoner. Artikkelen argumenterer for at normative standarder og kulturelle koder for det som ser ut til å være et 'godt familieliv' skapes og vedlikeholdes av en slags sosial sirkulasjon, og at familien er et sted hvor kjønnsrelasjoner bekrefter eksisterende velferdsstatpolitikk. Ved å vise hvordan man 'gjør' familie gjennom en tekstkorrespondanse, avslører også studien at mødre bidrar i konstruksjonen av moderne intime farskap.

Samfunnsgeografene Valentine (2016) og Aitken (2018) har studert barns geografi med tanke på spørsmål som foreldreskap og barns sårbarhet i offentlige og private rom. Ifølge Aitken skiller samfunnsgeografer seg fra sosiologer og antropologer ved å se barn som forankret i rom og sted. Aitken og Valentine viser bekymring for barns sårbarhet lokalt så vel som globalt, og Valentine fremhever hvordan foreldre bestemmer over barna på kjønnede måter.

I løpet av de siste årene har det kommet en rekke nye forskningsarbeidere på familier som viser implikasjoner av blant annet immigrasjon, ekteskapsimmigrasjon og forskning rundt hva adoptivfamilier, innvandrere-familier, lesbiske og homofile familier sliter med i hverdagen. Denne forskningen problematiserer blant annet hvordan disse familiekonstellasjonene fortolkes og presenteres innenfor rammene av den hegemoniske nordiske likestillingsmodellen og konsekvenser av dette for politikken overfor dem (Bredal, Eggebø & Eriksen, 2020; Fink & Lundqvist, 2016; Keskinen, Tuori, Irni & Mulinari, 2009).

Artikkel I II og III bygger på perspektiver om romlig makt og lokale moraliteter, slik flere av de nevnte forskerne over peker på. De viser hvordan både familien som system utdanningssystemet og barnevernssystemet fungerer som steder hvor skjult eller symbolsk makt utøves, hvor makt- og klasseforhold reproduseres og ikke minst hvordan man kan analysere slike kontekster som bestående av en slags indre styringskultur (Foucault), eller for å si det med Bourdieu som former for språkspill, språklige markeder eller distinksjonssystem som opererer med interne regler for hva man kan si, hvordan man skal si det og hva man ikke skal si. Noe av det samme framkommer i artikkel III hvor Barnevernsproffer viser frem avvik (vond barndom) gjennom å spille på normene (god barndom) – som de ikke fikk.

Familieforskere har lengre tid vist hvordan den norske velferdsstaten støtter, men også kontrollerer det norske familielivet på ulike måter (Ellingsæter et al., 2020; Ellingsæter & Leira, 2006b; Ellingsæter & Widerberg, 2012). De metodiske tilnærmingene er varierte og består både av kvantitative og kvalitative tilnærminger. Denne avhandlingen undersøker barndoms- og familieidealer gjennom å studere data som har kulturelt innbakte normer i seg (Haldar & Wærdahl, 2009b). Tre av artiklene viser frem hvordan familieliv er berørt av normer rundt og hvordan barndom konstrueres i et slags normativt ‘panoptisk’ blikk. Det er få som har tatt tak i slike uformelle data som skole-hjem-korrespondanse, og det er få som har benyttet fortellinger fra barnevernsbarn som er fortalt mange ganger og som er fulle av normer om vond barndom. Jeg har i denne avhandlingen benyttet tekster som er stappfulle av kultur (og ikke rensset for kultur). Funnene denne avhandlingen viser frem samsvarer i stor grad med andre studier. Men fordi de øvrige studiene i større grad baserer seg på tall, intervjuer og observasjoner, svarer denne avhandlingen med en mer tekstbaserte metode (særlig foreliggende tekster) på spørsmål om barndom, kjønnet foreldreskap og familieliv uten å spørre direkte om det. Som et bidrag til det etablerte forskningsfeltet i sin helhet undersøker denne avhandlingen både ‘normalbarn og problembarn’ i et komparativt perspektiv og under en teoretisk paraply av performativitet - noe få andre har gjort før. Barndoms- og familielivsidealer som et slags klassifiserings og sorteringsarbeid er det forholdsvis få som har gjort - slik jeg gjør i tre av artiklene. Fordi alle mine artikler har hatt som ambisjon å ha et performativt perspektiv har jeg ikke vært opptatt av den personlige stemmen til barnevernsbarn. Jeg har i stedet vært opptatt av hvordan de kjenner til hva den sosiale kategorien barnevernsbarn inneholder og hvordan barnevernsinstitusjonen rydder sin forståelse av kategorien. Jeg har vært opptatt av grensenene og hvordan barn og unge klassifiserer og kategoriserer vond og god barndom og hvordan man blir plasserer seg inn i det

ene eller det andre kategorien. Alle mine artikler benytter et empirisk materiale av relasjonell karakter. De består enten av en korrespondanse mellom skole og hjem, eller de består av barnevernsbarn som har en institusjonell støtte bak sine barndomsfortellinger. Barna har fått hjelp til å forstå og fortolke sin egen barndom, og begge deler kan sees på som framforhandlede stemmer. Ikke minst er politiske dokumenter som knytter seg til barnevernsfeltet og som er på høring - fremforhandlet av mange institusjoner før de kondenseres og performativt vises frem som velferdspolitik.

3 Metodisk tilnærming

Denne avhandlingen bygger på en sosialkonstruktivistisk tenkemåte som tar utgangspunkt i at sosiale og kulturelle mønstre blir til gjennom folks samhandling. Et slikt perspektiv betrakter kultur som varig og solid, men også flytende, mangfoldig og i endring fordi folk kontinuerlig produserer, vurderer og reforhandler verdier, normer og virkelighetsoppfatninger. I en sosialkonstruktivistisk tankegang er virkeligheten noe menneskene skaper, arbeider på og strides om i et meningsbærende fellesskap (Berger & Luckmann, 2000).

Et konstruktivistisk perspektiv handler om: 1) Å innta et kritisk ståsted til egne observasjoner og kunnskap, og å utfordre rådende og konvensjonell kunnskap. 2) Å være klar over at måten vi forstår verden på, og måten vi benytter kategorier og begreper på, avhenger av når og hvor i verden vi befinner oss. 3) Å se på kunnskap som noe mennesker konstruerer og skaper seg imellom både gjennom daglige språklige samhandlinger og hverdagspraksiser, samt gjennom sosiale institusjoner. 4) Å se på sosiale prosesser som framforhandlede forståelser som inntar ulike former og variasjoner. Samlet sett innebærer et sosialkonstruktivistisk perspektiv om å betrakte virkeligheten som en mengde mulige 'sosiale konstruksjoner' av verden, og hvor man som forsker bidrar til å opprettholde visse perspektiver og dermed ekskluderer andre (Burr, 1995, s. 2-7).

Det finnes flere konstruktivistiske tilnærminger. Noen vektlegger folks rasjonelle vurderinger av den sosiale virkeligheten, andre betrakter virkelighetskonstruksjonen som bestående av en strøm av symbolutvekslinger og fellehandling, mens noen ser på den sosiale virkeligheten som en vev av fortellinger og diskurser (Martinussen, 2004; I. B. Neumann, 2001). Av disse tre

finner jeg den sistnevnte retningen som mest nærliggende for min studie. Retningen er av flere benevnt som en narrativ-diskursiv variant (Björninen, Hatavara & Mäkelä, 2020; Sutherland, Breen & Lewis, 2013). Tilnærmingen har hentet elementer fra semiotikken som vektlegger mening slik den uttrykkes gjennom fortellingens koder, tegn og symboler (Martinussen, 2004). En grunntanke er at vår identitet skapes gjennom fortellinger vi selv og andre forteller om oss selv. Fortellingene benytter seg gjerne av rådende kulturelle normer og forventninger og viser disse frem i sine fremstillinger. Det er alltid et mulig samspill mellom det vi gjør og de tanker, følelser og hensikter som handlingen referer til (Bruner, 2004). Videre, finnes det særlig til to diskursive tradisjoner, hvorav den ene kan knyttes til strukturalisme og poststrukturalisme og deres forståelse av subjektposisjon, mens den andre har mer performative trekk. Den sistnevnte handler om en interesse for hva folk gjør med 'snakket' eller skrivingen sin, eller hva de søker å oppnå gjennom sine fremstillinger (Burr, 1995, s. 47). Forskning som knytter seg til den sistnevnte undersøker hvordan tekster blir konstruert, hvilke retoriske redskap eller verktøy som benyttes og ikke minst hvordan tekster virker. Tilnærmingene er kompatible, men befinner seg innenfor ulike retninger under det sosialkonstruktivistiske paradigme.

Mitt performative grep har vært å undersøke barns fortellinger om eget hverdagsliv, unges fortellinger om egen oppvekst og voksnes ideer rundt barneomsorg som noe som former forestillingene, fremstillingene, iscenesettelsene av barndom og familieliv. Gjennom å velge ut sentrale begivenheter og utelate andre, understrekes budskapet om 'den gode og onde barndommen'. Avhandlingen undersøker ikke erfaringene til det enkelte barn, den enkelte unge eller voksne. Det er de repetitive mønstrene i fortellingene og hvilke gjeldende symboler som velges og brukes for å få frem 'den gode og den vonde' barndommen og 'det gode eller det dårlige' omsorgsarrangementet som er objektet for avhandlingens undersøkelse.

Gjennom en narrativ-diskursiv inngang (Gubrium & Holstein, 1997, 2009; Holstein & Gubrium, 2012) har målet for denne avhandlingen vært å analysere frem konstruksjoner av barndoms- og familielivsidealer slik barn og deres familier i en lokal halv-offentlighet fremstiller det, men også hvordan folk med interesse for barnevern i en nasjonal offentlighet diskuterer det. Jeg følger Frønes når han hevder at fortellinger befinner seg på ulike nivå, og kan leses lokalt, nasjonalt eller globalt (Frønes, 2001, s. 78). Avhandlingens fire artikler belyser forholdet særlig mellom det lokale og nasjonale. De viser frem hvordan barndoms- og familielivsidealer produseres i det helt nære og lokale – som i familien og i samhandling med

skolen og barnevernet. Men også hvordan man i det lokale 'svarer' eller 'jobber på' strukturelle tiltak på nasjonalt nivå. De lokale barndomsfortellingene vises frem i artikkel I, II og III. Her er fortellingene konstruert og avgrenset av ulike sosialt felt av betydning for barns hverdagsliv. De inngår i felt som familie, skole og barnevern og er konstruert i en sosial og kulturell kontekst som står i relasjon til en eksisterende samfunnsformasjon (Schrumpf, 2007). Det gjør at de også kan leses som representasjoner av nasjonal identitet (Gullestad, 2006). Artikkel IV representerer særlig det nasjonale da den viser frem en diskursiv³ samtale om barnevernet i Norge.

Et ytterligere poeng i avhandlingen er at barndoms- og familielivsidealer trer frem gjennom en sirkulasjon av fortellinger. De produseres, reproduseres, modifiseres og forhandles for et forestilt publikum (Benedict Anderson, 1996) som i bamsebøkene er andre familier og skolen og som i intervjuene er meg som forsker, men også fagfolk med interesse for barnevernsfeltet.

Det er i skolen dagbøkene har sitt utgangspunkt, og det er her de blir utlevert, innlevert og lest høyt. Det samme kan sies å være gjeldende for barnevernsfeltet. Her er det unge med organisasjonserfaring⁴ fra barnevernet som fremstiller og presenterer sin oppvekstfortelling. Deres fortellinger er ikke bare fortalt for meg som forsker, men er gjentatt og repetert i ulike opptredener og framført i regi av Forandringsfabrikken. Jeg vil av den grunn argumentere for at barnevernsproffenes oppvekstfortellinger også har gjennomgått former for kulturell sirkulasjon da de både er fremvist i en lokal offentlighet hvor folk med særlig interesse for barnevern utgjør et publikum (se artikkel IV), men de har også sirkulert i media og sågar blitt fremstilt for nasjonale og folkevalgte politikere og ledende statsråder.

Gjennom en diskursiv tilnærming søker artikkel IV å gripe en 'større fortelling' om barndomsidealene eller fortellingen om 'den gode og den vonde' barndommen slik de framkommer innenfor en norsk nasjonal kontekst. Artikkelen sprang opprinnelig ut av en

---

³ Diskurs kan betraktes som et: «knippe av innbyrdes sammenhengende ideer om et avgrenset emne», og utfyller det ved å vise hvordan sentrale uttrykksformer, forestillinger og resonnement karakteriserer en 'samtale' innenfor et bestemt sosialt system eller om et bestemt emne (Martinussen, 2004, s. 62-63).

⁴ Fem Barnevernsproffer fra Forandringsfabrikken, samt en ungdom med tidligere tilknytning til Landsforeningen for Barnevernsbarn

interesse og undring for introduksjonen av kjærlighet som lovhjemlet byråkratisk plikt i barnevernet, som bidro til videre refleksjoner over hvordan kjærlighet kunne bli en del av en profesjonell institusjonell praksis. Jeg ønsket å undersøke hvordan ulike faglige og politiske stemmer responderte på lovhjemmelen. Artikkelen tok utgangspunkt i det vi valgte å kalle ‘utvalgte spor’ i en offentlig debatt om barnevernet i Norge. Gjennom et slags ‘feltarbeid i tekst’ ble et utvalg av tekster valgt for å synliggjøre ulike uttrykk, forestillinger og resonnement. Utvalget skulle representere en viss bredde, noe som førte til følgende tekstinndeling: medietekster, barnevernfaglige tekster, samfunnsfaglige tekster og offentlige styringsdokumenter. Målet var å undersøke hvilke uenigheter, men også meningsfellesskap, som framkom og hvorvidt vi kunne skue en overordnet fortelling om synet på barnevernet i Norge.

3.1 Performative tekster av forhandlende stemmer

Jeg har valgt å kalle datagrunnlaget i avhandlingen for performative tekster. Alle tekstene har fortellere (barn, ungdom og voksne), de består av et drama (barndom), de er konkrete (hverdagsliv), men også dramaturgiske (oppvekst). Vi får innblikk i små episoder og store begivenheter som sammen viser frem skiftende synspunkter, men også repetisjoner som gir rom for sammenslåing av flere stemmer. De tilhører en sjanger innen etnografi som Paget (1993, s. 42) kaller ethno-performance, Mienczakowski (2006) betegner som etnodrama, og Turner performance, refleksiv antropologi eller ‘etnografi i et slags instruksjonsteater’ (Turner, 1982, s. 40-41) mens Denzin velger å koble tekstformen til den narrative vendingen som betrakter kultur som en fremføring eller teater (Denzin, 1996).

En tradisjonell forståelse av etnografi knytter seg gjerne til studier der antropologer oppholder seg over lengre tid i et lokalsamfunn. I senere tid er det blitt vanlig at ikke bare antropologer, men også sosiologer betegner forskningen sin som etnografi, og ifølge Fangen betyr begrepet etnografi direkte oversatt ‘å skrive om folk’ (2010, s. 13). All forskning som innebærer observasjoner av hendelser og handlinger i naturlige situasjoner og som erkjenner det gjensidige forholdet mellom empiri og teori kan kalles etnografisk. Bamsebøkene, men også medieoppslag og politiske dokumenter er det Silverman og Silverman (2020) betegner som

‘naturlig forekomne data’. De er lite forskerstyrte, og kan derfor også kalles et etnografisk materiale.

I min avhandling har jeg valgt tre innganger til mine data. Den første søker å fange små mikroskopiske organiseringer av barns hverdagsliv slik de vises frem for et ‘publikum’ (Finch, 2007) og slik den iscenesettes (Butler, 1994) av barn og deres foreldre innenfor et etnografisk materiale. Materialet består av familietekster, såkalte bamsedagbøker, en spesiell skole-hjem-korrespondanse som sirkulerer mellom skolen og familier med en seksåring i huset. Den andre inngangen søker å gripe unge med barnevernserfaringer slik de memorerer og (re) konstruerer familie og familieliknende relasjoner i lys av institusjonelle forhold som barnevernet (Bruner, 1991). Her er inngangen fortellinger hvor dataene gir inngang til erfaringer med omsorgssvikt og omsorgsovertakelse. Den tredje inngangen omhandler en undersøkelse av offentlige tekster (medieoppslag, fagartikler, offentlige dokumenter og samfunnsvitenskapelige tekster som alle inngår i ‘en offentlig samtale’ om det norske barnevernet og byråkratiets bærekraft.

Jeg har bevisst søkt å benytte tekster som gir innblikk i det jeg her kaller for kulturelle stemmer, og som sammen viser frem barndoms- og familieliv på mikro-, meso- og makronivå (se Tabell 2 under). Jeg vil argumentere for at mitt datamateriale reflekterer en slik nivåinndeling. Artikkel I, II og III omhandler barn og unge som samhandler med voksne om fremstillinger av egen hverdag og oppvekst. Disse hevder jeg representerer mikro og meso-nivå. Artikkel IV viser en debatt om omsorg for sårbare på et makronivå. Alle kretser rundt fortellinger om omsorg for barn. Jeg hevder at tekstene samhandler eller forhandler med hverandre intertekstuell, som innebærer at det er en innbyrdes relasjon mellom tekstene – et slags ekko fra andre tekster i en tekst forsterker opplevelsen av teksten. Det foregår et meningslag.

Stemmene er det man kan kalle for fremforhandlede. De unge med barnevernserfaring har vist frem sin fortelling om egen oppvekst som barnevernsbarn for voksne tilknyttet organisasjonslivet (Forandringsfabrikken og Landsforeningen for barnevernsbarn), og før fortellingen når offentligheten har fortellingen gått gjennom en ‘sensur’. Noe av det samme skjer også i bamsebøkene. Her har forhandlingen rundt hva som senere skal presenteres i en halv-offentlig sammenheng (skole) skjedd mellom barn og egne foreldre. I den offentlige samtalen – hvor særlig ulike dokumenter og fagartikler benyttes - er tekstene også forhandlet frem i en faglig samtale mellom journalister, redaktører, byråkratiske utredere og fagfeller. De viser frem og argumenterer for et visst synspunkt.

Tabell 2. Oversikt over det samlede datamaterialet

Nivå	Artikler	Kulturelle stemmer	Datamaterialet
Mikro	III	5 Barnevernsproffer og 3 ungdom uten tilhørighet til Forandringsfabrikken	8 intervjuer foretatt i 2016-2017 * og fortellinger hentet fra en bok publisert av Barnevernsproffer og Forandringsfabrikken.
Meso	I og II	Barn og deres foreldre	319 fortellinger, 15 bøker, 10 fra østkanten i Oslo og 5 fra vestkanten. Innhentet i 2006, 2008 og 2009
Makro	IV	Voksne med interesse for barnevernsfeltet	Tekster samlet inn i 2016-2017 (i perioden før ny barnevernslov ble vedtatt).

*Intervjuene er unge som ser tilbake på egen barndom. De er mellom 18-20 år da intervjuene fant sted og de forteller om egen barndom i tilsvarende periode som bamsebøkene blir hentet inn.

3.2 Dagbøker fra familier med seksåringer

Høsten 2016 ble jeg invitert inn i et forskningsprosjekt med relevans for min avhandling. Prosjektet handlet om barndom og var opprinnelig tenkt inn som del av en bok redigert av Bjerrum-Nielsen (2014) som handlet om kjønn, klasse og etnisitet i skolen. Da samarbeidet kom i gang utviklet dette samarbeidet seg til to artikler som siden ble publisert i internasjonale tidsskrifter (se artikkel I og II).

Artiklene tok utgangspunkt i et datamateriale samlet inn i 2006, 2008 og 2009. Materialet bestod av såkalte Bamsedagbøker, en slags skole-hjem-korrespondanse som har vært vanlige i den norske skole siden Reform 97. Det særegne ved disse dagbøkene er at de sirkulerer i det som jeg har valgt å kalle for en 'lokal offentlighet'. De er i omløp mellom seksårige elever, deres familier og skolen. De er ikke forskerstyrte, men initiert av skolen som et tiltak for å gjøre overgangen fra en hverdag i barnehagen til skolen enklere. Bøkene er skrevet av 6-åringer som i enkelte tilfeller skriver alene, men som oftest med hjelp fra foreldre - særlig

mor. 15 bamsedagbøker, bestående av 319 familietekster er benyttet som datagrunnlag i artikkel I og II. Bøkene ble samlet inn fra tre skoler i Oslo, hvorav 10 bamsebøker kom fra østkanten og fem fra vestkanten. To av skolene kommer fra et mangfoldig sosioøkonomisk miljø på østkanten, og den tredje kommer fra et middelklassemiljø på vestkanten.

Bakgrunnen for å benytte dagbøker fra Oslo skyldes blant annet tematikkens fokus (kjønn, etnisitet og klasse). Oslo benevnes som den delte by (Ljunggren, 2017). Byen har en befolknings sammensetning som representerer ulike sosiale lag som gir god inngang til å sammenlikne normer, verdier og idealer knyttet til barns hverdag i lys av dimensjoner som både kjønn, klasse og etnisitet.

Dagboktekstene består av enkle hverdagsfortellinger hentet fra et familieliv. De kan betraktes som normbærere fordi de gir innblikk i hva familier finner verdt å vise frem, hva de betrakter som 'normalt' og meningsfullt å presentere for andre. De gir med dette et bidrag til en allmenn forståelse av hva som kan ansees som et ideelt familieliv, og adgang til å analysere frem barndoms-, foreldreskaps- og familielivsidealer slik de oppstår og befester seg gjennom en sirkulasjon - en slags 'lokal offentlighet'. Fordi tekstene sendes mellom familier og tilbake til skolen foregår det en slags sirkulasjon av normer og verdier i det jeg vil kalle en lokal offentlighet. Dagbøkene gir inngang til analyser av hvordan såkalte 'normalfamilier' som har en seksåring i husholdet 'gjør' (Morgan, 1996) og 'viser frem' (Finch, 2007) barndoms- og familieliv. Gjennom små mikroskopiske beskrivelser viser tekstene frem idealer knyttet til hva en god barndom og et godt familieliv er.

I artikkelen om familie og kjønn (artikkel I) benyttes et konstruktivistisk analytisk perspektiv gjennom bruk av fire tilnærminger: Først ble hele tekstkorpuset analysert i et perspektiv med bruk av Foucault. Her ble korrespondansen mellom familier og skolen analysert som makttekster og hvor vi argumenterte for at tekstkorrespondansen fungerte som et slags selvstyre. Deretter foretok vi en kvantitativ innholdsanalyse basert på et 'hva-spørsmål'. Her fokuserte vi på utsagn som viste frem rom og tid i tekstene. Vi spurte følgende spørsmål til tekstene: hva gjør barn, mødre og fedre for det meste sammen, og når og hvor gjør de det? I en analyse av normative selvpresentasjoner kan en frekvensanalyse gi viktige bidrag som en kvalitativ analyse av individuelle fortellinger alene ville oversett. Den tredje analysemetoden

er basert på et 'hvordan-spørsmål', og hvordan kjønnede foreldreskap og familieidealer kommer til uttrykk direkte og indirekte i tekstene og hvilke begreper som oftest ble nevnt i fortellingene. NVivo 12, et dataanalyseprogram som tillater både telling av enkeltord og kategorisering av tekstblokker i temaer, ble anvendt for å telle frekvensen av ord og begreper både i kodingen av "hva" og "hvordan"-spørsmålene. Sist, men ikke minst, analyserte vi fortelleren eller den narrative stemmen i bamsedagbøkene – den enheten som bærer ordet i fortellingen (Aaslestad 2009). Hvem som forteller en historie og hvordan de forteller den, gir komplekse og intrikate retningslinjer som får betydning for det kjønnede aspektet ved fortellingene.

I artikkelen II - om familie og klasse - foretok vi en liknende tilnærming. Her ble tre analytiske innganger benyttet. Først foretok vi en analyse av dagbøkene totalt sett, og ved bruk av Bourdieu analyserte vi bamsedagbøkene som et språklig marked. Vi fant et 'masternarrativ', en fortelling som dominerte i hjem-skole-korrespondansen og det vi i artikkelen valgte å kalle for et språklig 'marked'. Deretter sorterte vi tekstene og lette etter tekster som skilte seg ut (korte tekster, lingvistiske feilstavinger og med annet innhold enn de som dominerte) fra masterfortellingen (Gullestad 2002, s. 47). Den andre fasen var å avsløre hvordan både mødre og barn bruker sin språklige habitus og produserer subtile språklige distinksjoner i bamsedagbøkene. Vi skilte igjen mellom "hva" og "hvordan", i tråd med Holstein og Gubrium (2012). 'Hva' fremhevet historienes innhold og innbyr til en slags tematisk tilnærming. "Hvordan" understreker prosessen rundt produksjonen av fortellingene og retter blikket mot fortellingens organisering og struktur. NVivo12-programmet ble også brukt i analysen til artikkel II.

3.3 Narrative intervjuer av unge med barnevernserfaring

Det å intervjuere innebærer å dele kunnskap, å konstruere og dekonstruere i dialog (Hedegaard & Fler, 2008). Narrativ⁵ tilnærming til intervju er en intervjugenre og intervjutolkning som ser på intervjuet som en språkhandling og representasjon av hverdagslivet. Bruk av

---

⁵ begrepet kommer av det latinske begrepet 'narrare' som betyr å *fortelle*

biografiske narrativer har fått en økende oppmerksomhet i kvalitativ forskning (Atkinson, 2005). Det at et intervju er narrativt innebærer at intervjuet formidler en historie. Historier kan være viktige kilder om den som forteller, men den kan også gi informasjon om den sosiale konteksten fortelleren befinner seg i. Fortellinger viser aktørens forestillinger om innhold og struktur, og hvordan mye av sosialt liv er scriptet (Frønes, 2001). Min analyse i artikkel III innebærer nettopp å analysere fram slike narrative, scriptede oppvekstfortellinger fra barnevernsbarn.

Det finnes flere definisjoner av narrativ som begrep. Men for å kunne kalles en narrativ er et kjennetegn gjerne at en fortelling må inneholde roller, struktur og temporalitet. Narrativer tilhører videre en egen litterær sjanger som omfatter fortellinger med et forløp og en serie av hendelser, hvorav hendelsene er organisert fram mot en slags avslutning. Hendelsene er ikke alltid kronologiske, og slutten kan være både åpen eller mangetydig (Czarniawska, 2004; Gubrium & Holstein, 2009; Riessman, 2017). Narrative intervjuer har visse likhetstrekk med livsforms-intervju som i korthet går ut på at forsker og informant sammen går gjennom en konkret hverdag, fra hendelse til hendelse (Ulvik, 2014). I et narrativt intervju rettes ikke fokus på en konkret hverdag, men på en oppvekst som man går mer eller mindre kronologisk igjennom. Både i narrative intervjuer og i livsforms-intervju er *hendelser* og *tid* sentrale og strukturerende prinsipper. Intervjuene gjennomført med unge med barnevernserfaring var formet og inspirert av begge disse formene.

De åtte intervjuene med ungdom med barnevernserfaring ble foretatt i 2016 og 2017⁶. Fem av ungdommene var såkalte Barnevernsproffer rekruttert fra Forandringsfabrikken, mens de øvrige tre ble rekruttert fra to barnevernkontor på Østlandet. En av dem hadde tidligere tilknytning til Landsforeningen for barnevernsbarn. Hen ble benyttet for et pilotintervju for å undersøke hvorvidt den narrative intervjuformen kunne egne seg som inngang til å få tak i oppvekstfortellinger fra barn med barnevernserfaring.

---

⁶ Tre av intervjuene ble gjennomført i samarbeide med en kollega ved USN, mens intervjuene med Barnevernsproffene ble gjennomført i samarbeid med en masterstudent ved USN. Jeg hadde utviklet prosjektet, intervjuguiden og ledet alle intervjuene.

Bortsett fra to av ungdommene, var informantene i alderen rundt 18 til 20 år da intervjuene fant sted. Alle hadde erfaring med omsorgsplassering utenfor eget hjem, de fleste fra fosterhjem. Utvalget bestod av seks jenter og to gutter, og seks av dem hadde vokst opp i familier hvor en eller begge foreldrene var ikke-etnisk norske.

Intervjuene varte mellom en til to timer, de ble registrert på lydopptak, transkribert, anonymisert, slettet og oppbevart i et lukket system ved USN, kalt Research Data Archive (RDA). Enkelte samtaler foregikk hjemme hos ungdommene, mens andre ble gjennomført i møterom i ulike kontorlokaler.

Materialet ga innblikk i ungdommers erfaringer med å vokse opp i en barnevernsfamilie og det å erfare å bo i ulike omsorgsarrangementer i barnevernstjenesten regi (akuttmottak, beredskapshjem, fosterhjem og institusjon). Intervjuene var som nevnt inspirert av en narrativ intervjuform hvor informantene ble bedt om å fortelle sin oppvekst i form av små og store begivenheter og hendelser slik de husket det, både før og etter barnevernets omsorgsovertakelse. Informantenes tilknytning til foreningslivet har ført til at de har fortalt livshistorien sin gjentatte ganger, i ulike offentlige og halvoffentlige sammenhenger. De kan kalles for særlig kompetente narrative aktører, noe som er særlig gjeldene for informantene som ble rekruttert via Forandringsfabrikken.

3.4 'Feltarbeid' i offentlige tekster

Når vi leser tekster, det være seg vitenskapelige tekster, politiske tekster eller medietekster, tenker vi kanskje ikke først og fremst på hva slags relasjoner som er kodet inn i og gjennom teksten. Vi tenker kanskje heller ikke på hvordan ulike tekster bringer inn, spiller på og kobler seg til andre stemmer og andre tekster, eller hvordan de posisjonerer seg i forhold til et publikum. Empirigrunnlaget i artikkel IV baserer seg på tekster som alle inngår i en offentlig debatt om barnevernet. Tekstene er ulike og preges av egne språklige disipliner og sjangre. Noe av hensikten med artikkelen var å nettopp vise hvordan 'en nasjonal omsorgsfortelling' blir diskutert, og fordi ambisjonen var å fange den brede sirkulasjonen av tanker og forestillinger knyttet til debatten om det norske barnevernet blandes tekster fra ulike genre. Til tross for tekstenes forskjellige sjangre så holdes de sammen og representerer det Boreus og Bergstrøm

kaller for en 'tekstlig koherens' (2012, s. 21). De bidrar alle inn i en felles diskusjon knyttet til det norske barnevernets 'bærekraft'. Selv om tekstene er forskjellige argumenterer jeg for at de kan anvendes for å analysere frem felles kulturelle temaer, ideer og forestillinger som knytter seg til hvordan statlig omsorg skal foregå og ivaretas (Gullestad, 2001).

For å bøte på artikkelens essayistiske og derav manglende fremvisning av ulike metodologiske overveielser som for eksempel: hvilke inklusjons- og eksklusjonskriterier som ligger til grunn for utvalget av tekster, hvilke tekster som er valgt for å belyse artikkelens hovedfokus og så visere - vil jeg her vise hvordan det lå systematiske overveielser knyttet til utvalg av tekster som skulle belyse den offentlige diskusjonen. Tekstene er kategorisert inn i fire sjangre, hvorav to av dem kan benevnes som vitenskapelige tekster (her delt inn i barnevernfaglige tekster og samfunnsvitenskapelige tekster). De resterende to er kalt for medietekster og offentlige styringsdokumenter (se Tabell 3 under).

Tabell 3. En sjangerinndeling av utvalgte tekster

Genre	Noen utvalgte navn på tekstforfattere
Barnevernfaglige tekster	Thrana, Neuman, Hennem, Fauske, Kvaran, Lichtwarck og Kroken.
Samfunnsvitenskapelige tekster	Sennett, Weber, Habermas, Lipsky og Mauss
Medietekster	Aftenposten, Bergensavisen, Fædrelandsvennen og Dagen
Offentlige styringsdokumenter	NOU'er, St. meldinger, Proposisjoner og høringsdokumenter.

Å velge ut hvilke dokumenter som er viktige og relevante vil alltid være et vurderings spørsmål. Her ble offentlige styringsdokumenter valgt for å vise frem en normativ, autoritativ stemme som representere myndighetene, og som viser frem hvilke signaler som fremmes og som gir retning og styring. Medietekstene ble valgt som en representasjon av folkets stemmer. De barnevernfaglige tekstene ble valgt for å vise frem faglig begrunnet uenighet knyttet til

diskusjonen om profesjonell omsorg og hjelp, og de samfunnsvitenskapelige teoritekstene ble valgt ut for å belyse og gi perspektiver knyttet til byråkrati og offentlig styring.

3.5 Dataenes gyldighet, koherens, styrke og begrensning

Som alle andre typer av data krever bruk av ulike tekster – produsert av forskjellige informanter - en kildekritisk granskende tilnærming. Dette innebærer å gå inn i en prosess hvor man vurderer opplysningenes troverdighet og autoritet, samt tekstenes funksjon – som sjanger, avsenders hensikt, intenderte mottakere, tekstenes relasjon til andre tekster osv. Man bør for eksempel stille seg spørsmål om hvorvidt det forfatterens eget budskap som kommer til uttrykk, eller om de er utformet på vegne av mange og av den grunn representative. Hvis tekstene er styringsdokumenter, slik noen av tekstene var, vil de som oftest kunne være normative, autoritative og representere myndighetene. Gjennom dette gir de signaler både om verdier, normer, retning og styring, men de kan også fremstå som diffuse og gi rom for ulike tolkninger.

Denne avhandlingens empiriske nedslagsfelt er såkalte performative tekster produsert av barn, unge og voksne. Bamsedagbøkene representerer små barns fortellinger om eget hverdagsliv slik seksåringer (og deres foreldre) presenterer det. Intervjuene viser frem oppvekstfortellinger slik unge med barnevernserfaring fremstiller det, mens de offentlige tekstene fremstiller en fortelling om barneomsorg og barnevernets rolle i den norske velferdsstaten slik voksne debatterer det. Tekstene og fortellingene er svært forskjellige, de er skrevet og fortalt med svært ulikt formål og for ulikt publikum.

Jeg har valgt å betrakte tekstene som representanter for ulike nivåer: mikro, meso og makro. Videre hevder jeg at de viser frem det jeg har valgt å kalle for 1) kulturelle stemmer 2) institusjonelle forhandlinger, og 3) et nasjonalt drama. Tekstene er ikke adskilte. De har en forbindelse, og snakker sammen. De inngår i en samlet intertekstualitet, og i en diskurs (I. B. Neumann, 2001). Min avhandling viser en interesse for ord og språk, og hvordan tekster og prat kan brukes for å vise frem normer og sosiale strukturer, og avdekke subtile tilsløringer.

Det knytter seg noen fordeler rundt mitt utvalgte datamateriale, og den overordnede fordelingen er at tekstene samlet sett gir innblikk i ulike kulturelle stemmer og deres konstruksjoner av barndom og familieliv. Tekstene fra bamsedagbøkene gir innblikk i data om barndom og familieliv

sterkt influert av sosiale normer. De består av fortellinger som har blitt konstruert gjennom forhandlinger mellom barn og voksne, de har sirkulert mellom familier og mellom familier og skolen (Halдар & Wærdahl, 2009a). Intervjuene med Barnevernsproffene viser oppvekstfortellinger fra narrativt kompetente aktører. Deres fortellinger er gjentatt og repetert i ulike opptredener, og framført i regi av Forandringsfabrikken. Fortellingene har - i likhet med bamsebøkene - gjennomgått en kulturell sirkulasjon som gir innblikk en barndom preget av det Gulløv (2004) benevner som 'institutional selves'. Tekstene ment å belyse en mer overordnet (nasjonal) diskurs om barnevernet som institusjon og bærekraft består også av ulike tekster valgt for å spore meningsdannelser i språkutvekslinger (Neuman, 2000).

Det å velge å innta en diskursiv tilnærming som inngang til å forstå et fenomen som omhandler sosialt marginaliserte grupper i samfunnet er gjenstand for flere kritiske perspektiver. Ett er at man tar en vending bort fra vitale, aspekter ved informantenes liv – som for eksempel følelser og opplevelser av dårlige levekår. Ett annet er at en diskursiv analyse foretar en kunstig separasjon mellom språkdata og data som viser frem levd erfaring. Ett tredje er at man undersøker det rasjonelle fremfor å undersøke det emosjonelle og gjennom å rette oppmerksomheten mot ord og språk, slik en diskursanalyse gjør, kan det føre til en bagatellisering av deltakernes vanskeligheter og hvor det å studere små detaljer rundt ord, grammatikk og tegnsetting kan virke reduserende, upassende og til og med, respektløst og støtende (Taylor, 2013). Noen argumenter for bruken av en diskursiv tilnærming kan imidlertid være at all forskning innebærer selektiv reduksjon av en kompleks sosial verden til data. Man kan også argumentere for at en diskursanalyse ivaretar 'større samtaler' og bidrar til å hjelpe forskeren til å avdekke motivasjon og språkspillet bak teksten. Den ser på 'problemet' fra et høyere ståsted og undersøker underliggende mening bak det talte eller skrevne (Neuman, 2000).

3.6 Etske refleksjoner rundt sårbare informanter

Bamsebøker som er benyttet som datamateriale i artikkel I og II ble skrevet i en 'lokal halv-offentlighet' hvor publikum bestod av andre familier og lærere. Lærere informerte foreldre om at forskere skulle bruke anonymiserte dagbøker i forskningsøyemed. Alle tekstene var opprinnelig skrevet på norsk. Under oversettelsen til engelsk ble tekstene anonymisert gjennom å endre navn på personer og steder. Det opprinnelige innholdet ble imidlertid søkt bevart. Særlig

skrivemåten som inkludere feilstavinger og til tider ‘barnslige’ formuleringer. Grunnen var at vi anså disse for å være vesentlige for analyseprosessen. Dette gjaldt særlig for artikkel II hvor klasse og språkmakt var i fokus.

Jeg har tidligere hevdet at informantene i artikkel III, som ga meg innblikk i barnevernsoppvekst, kan betraktes som narrativt kompetente aktører. De ble rekruttert med bakgrunn i at de både satt på en livserfaring, men også fordi de hadde rik kompetanse og tilknytning til organisasjonslivet (Forandringsfabrikken og Landsforening for barnevernsbarn). De fleste befant seg i tjueårene. De hadde mye trening i å fortelle om egen sårbarhet og vond oppvekst i et retrospektivt blikk. Enkelte viste likevel frem sin sårbarhet under intervjusituasjonen. Dette ble søkt ivaretatt gjennom forståelse, aktiv lytting og trøst, men også forsikring om at dataene ville bli behandlet med varsomhet og i tråd med forskningsetiske retningslinjer. Ifølge forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) må særlige hensyn tas når informanter som er utsatt benyttes til forskning. Strandbu og Thørnblad (2010) har diskutert retningslinjene gitt fra NESH og argumenterer for at barn hentet fra barnevernsfeltet bør kunne benyttes tross eventuell utsatthet. De viser til «den nye barndomssosiologien» og understreker at barn ikke kun er sårbare, inkompetente, avmektige, men anerkjente individer med posisjoner, kunnskaper og synspunkter i seg selv. De argumenterer for at barns kunnskap om vanskelige livssituasjoner er særlig viktig. Fremfor å rette oppmerksomhet mot sårbarhet i seg selv, bør oppmerksomheten i større grad rettes mot *hvordan* personer i vanskelige livssituasjoner kan delta i forskning. Ifølge Strandbu og Thørnblad (2010) er det ikke nødvendigvis alderen til barn som gjør dem sårbare, men de ulike situasjonene eller problemstillinger man berører.

Intervjuene anvendt i artikkel III er foretatt med unge informanter. Intervjuets hovedfokus var ikke først og fremst en grave-virksomhet i det sårbare, men å etterspørre fortellinger som de stadig er blitt bedt om å fortelle og som sånn synes å være viktige eksempler som befester den sosiale kategorien ‘barnevernsbarn’ (S. Anderson, 2004). Informantene ble rekruttert via barnevernskontor og Forandringsfabrikken – av voksne som kunne vurdere deres sårbarhet. Før intervjuet fant sted ble informantene også informert om hensikten med intervjuet og de ble bedt

om å samtykke til deltagelse skriftlig⁷. Utfra Strandbu og Thørnblad (2010) sin argumentasjon, er det problemstillingen som berøres som avgjør hvorvidt et forskningsintervju er etisk forsvarlig eller ikke. Min avhandling bygger på et performativt perspektiv. Dersom det tolkes som forstillelse og tilgjorthet i motsetning til ekthet og autentisitet, kan prosjektet framstå som grelt og uetisk. Dette er imidlertid ikke hensikten, og er derfor forsøkt å gjøres eksplisitt og understreket gjennom en forskningsetisk refleksjon. Overfor informantene var jeg tydelig på at jeg ved hjelp av deres fortellinger ønsket å få tak i hvilke verdier og idealer som finnes om den gode barndommen og derav hva som er en vond barndom. Informantene forsikret meg om at det var noe de tenkte på til stadighet, og de var lite hårsåre overfor en slik problematikk. «Vi er jo proffer» var det en som svarte. Og som en annen sa: «Jeg trodde andre barn vokste opp i A4- og rosa hjem, og jeg vet de trodde at mitt bare var 'svart' og at jeg var en bølge».

I Artikkel III analyserte jeg datamaterialet ved hjelp av en fortellingsanalyse, som innebærer å analysere frem hvordan unge med barnevernserfaring bygger opp sin egen oppvekstfortelling, hvordan de forstår den selv og hvordan den blir bekreftet av andre. Det handler om å analysere fram et drama med roller og viktige plott, hjelpere og hindringer. I beste fall får teori en til å se noe nytt i det kjente. En slik fortellingsanalyse fikk meg til å se nye ting. Sammen med en analytisk komparasjon, der konvensjoner og negasjoner speiles mot hverandre, ble jeg mer oppmerksom på hvilke normative premisser norsk barndom bygger på og derav også barnevernets normative premisser. Album (1996, s. 248) hevder at forskeren ikke får fortellingene fra feltet, men at de er noe forskeren må konstruere på bakgrunn av hva feltet gir. Slik var det også for meg, og analysen ble til som et resultat av min interesse for fortellinger og komparasjon av barndoms- og familielivsidealer slik barn og unge beskriver det. De etnografiske tekstene er analysert gjennom en slags selektiv oppmerksomhet. Jeg har sett bort fra noe, og rettet oppmerksomheten på noe annet. Gjennom seleksjon og en dialog med performative teorier har jeg satt mål av meg å søke en sammenhengende forståelse som feltet har gitt (Album, 1996).

---

⁷ 1 november 2016 - 'Barns krav om kjærlighet i barnevernet' - NSD Prosjektnummer 50349

4 Teoretisk inspirasjon

4.1 Kulturstudier og performativitet

Det å innta et flerfaglig perspektiv anses som et sentralt kjennetegn ved kulturstudier. Kulturstudier har helt siden 1970-tallet vært organisert etter en rekke 'kulturelle vendinger' (Bachmann-Medick & Blauhut, 2016). Vendingene har introdusert nye teoretiske begreper, åpnet opp for alternative forskningsområder og på den måten bidratt til å skape tverrfaglige forskningsfelt. Sagt på en annen måte har de ført til brudd med etablerte teoretiske og metodiske innfallsvinkler, og utviklet nye differensierte studier (Scott Sørensen, Høystad, Bjurström, Vike, et al., 2008). Denne avhandlingen følger et flerfaglig perspektiv, og bygger som tidligere nevnt på tanker fra både Goffman, Bourdieu, Butler og Alexander, noen mer eksplisitt enn andre. De tilhører ulike fagdisipliner som filosofi, sosiologi og antropologi, og plasseres innenfor skoleretningene symbolsk interaksjonisme, strukturalisme, poststrukturalisme og neofunksjonalisme. De har utviklet analytiske begreper som den performative vendingen drar vekslers på. Performativitet har som grunnleggende idé at all menneskelig praksis til enhver tid og på ethvert sted kan sees på som en offentlig presentasjon av selvet. Performativitet er på ingen måte opphavet til teorier om selvet. Det kan spores tilbake til så langt som Hegel, men også Mead og Cooley. I min avhandling er selvet ikke et sentralt begrep, men mer kollektive selvpresentasjoner.

Noen av grunnleggerne til performativitetsteorier er antropologene Schechner (1985) og Turner (1988). Teoriene handler overordnet og kort fortalt om praksiser som skaper mening, om praksiser som bidrar til å forme det sosiale livet, og som betrakter folks handlinger som interaktive, kulturelt innlærte og innøvde. Den understreker betydningen av å undersøke menneskers aktive og sosiale konstruksjon av virkeligheten slik den oppstår i uformelt hverdagsliv, og ønsker å forstå de mer generative og transformative aspektene ved kultur. Den argumenterer derfor for å undersøke menneskers aktive og sosiale konstruksjon av virkeligheten, samt hvordan konstruksjoner blir regulert kontekstuellet. Jeg er ikke opptatt av 'gjøring' i betydningen av å studere menneskers fysiske handlinger i deres omgivelser, men å se hvordan tekster virker og hvordan tekstens stemmer 'gjør' kultur.

Det performative perspektivet hadde opprinnelig sitt utspring fra den språklige vendingen, som blant annet trakk en grense mellom strukturalistiske tilnærminger med fokus på språk som et abstrakt sett med regler av lyder og betydninger slik Saussure understreket, og filosofier som la vekt på språkets pragmatiske natur og språk som sosial praksis, slik Ludwig Wittgenstein og Paul Austin argumenterte for. Strukturell antropologi som Claude Lévi-Strauss underbygget og strukturell funksjonalisme som Talcott Parsons utviklet, var også innflytelsesrike perspektiver. De behandlet sosiale fenomener som avhengige manifestasjoner av abstrakte regler og mønstre. For å veie opp mot slike strukturalistiske perspektiver la den performative vendingen vekt på aktørers handlingsrom. For å bedre forstå hvordan det sosiale livet konstrueres, rettet den i stedet fokus mot kultur og hverdagsliv. Teorienes analytiske verktøy ble hentet fra ulike fagdisipliner (Bachmann-Medick & Blauhut, 2016; Loxley, 2007).

Rent begrepsmessig er ordene performance og performativitet hentet fra det dramaturgiske - et dagliglivets teater der aktørene veksler mellom å være publikum for hverandre. Ytringene og praksisene er ikke representanter for en sosial virkelighet, men noe som kontinuerlig skapes i sosial interaksjon. Kultur kommer performativt i stand gjennom forhandlinger, prosesser og praksiser som både bestemmer, produserer og reproduserer og som gir objekter verdi (Scott Sørensen, Høystad, Bjurström & Vike, 2008).

Til tross for at jeg ikke studerer sosiale kropper eller ansikt til ansikt interaksjon sammenfaller det performative perspektivet med hvordan jeg i denne avhandlingen søker å vise at barn, unge og voksne sammen 'gir liv' til barndoms- og familielivsidealer blant annet gjennom tekster. I min tilnærming ligger ikke tekster stille. De er gjøring. De er noe som skrives og noe som leses og noe som bygger på hverandre, direkte eller indirekte. Tekster er virksomme og bidrar til en dramaturgisk iscenesettelse av viktige idealer. Fordi fortellingene sirkuleres og kommer til syne i lokale, halv-offentlige og nasjonale offentligheter, produseres og reproduseres kulturelle idealer. Vel vitende om at fortellingene skal leses av andre, skjer det prosesser som kan betraktes som det Goffman kaller for en 'samhandlingsorden', og gjennom de ulike sosiale interaksjonene skapes det kollektive ideer og idealer. Samlet sett viser tekstene (også når intervjuer er transkribert er de tekst) fra de fire artiklene frem det som kan betegnes som betydningsfulle symboler på en god og vond barndom.

4.2 Erving Goffman, situasjoner og symbolsk interaksjonisme

I senere tid har vi sett en stigende interesse for hverdagslivsforskning og forskning på identitet, individualitet og sosial samhandling (Jacobsen, 2010). Temaene som blir svært godt dekket av den kanadiske sosiologen Erving Goffman som så utførlig beskrev og betonte den moralske orden og det rituelle samarbeidet som preger menneskers samhandlinger i hverdagen (Goffman, 1959). Enkelte har hevdet at Goffman dypeste sett er en Durkheimiansk normbærer, mens andre har argumentert for at han med sine dramaturgiske og strategiske metaforer er mer spillteoretisk inspirert. Slik jeg leser ham, er han en rendyrket situasjonist - en mikrososiolog, en symbolsk interaksjonist som ser at situasjoner består av personer som driver optimaliserende rollespill og som søker å opprettholde sosial orden i en samtidighet. I min studie tolker jeg informantene mine både gjennom tekster og intervjuer på tilsvarende måte. De er både optimaliserende, men også bidragsytere til en sosial orden. De fremmer sine interesser og kjenner idealene i det kulturelle dramaet om barndom og familie-liv.

Goffman ser på mening som et sosialt produkt, og hvor meningsproduksjonen skjer gjennom interaksjoner med andre. Symbolsk interaksjonisme hevder at samfunnet eksisterer kun gjennom menneskelig samhandling. Den forstår kultur som noe som avledes gjennom hva folk gjør, og sosiale strukturer som bestående av sosiale relasjoner. Mennesket betraktes som en handlende organisme, og som et objekt for samhandling. Gjennom fortolkninger av objekter oppstår meningsfulle i relasjon til andre og deres handlinger. Goffman tok både den sosiale orden og den individuelle aktør alvorlig. Han ønsket å undersøke alminnelig atferd og aktivitet på en systematisk, vitenskapelig og nyskapende måte. Ved å undersøke det mest trivielle, men også hyppigst forekomne uttrykksformer som den daglige samhandlingen mellom mennesker, klarte han å fange viktige aspekter ved moderniteten. Goffmans referanseramme var den amerikanske middelklassen, noe han hevdet fungerte som eksempel på modernitetens mentalitet og normalitet. Normaliteten satt han i relieff gjennom sine studier av avvik. Goffmans forfatterskap rommer med andre ord både avviks- og normalitet-sosiologi – som begge er sentrale aspekter i min avhandling.

Goffman var som nevnt opptatt av å beskrive og forstå den sosiale orden, og utviklet begrepet 'interaksjonsordenen'. Allerede i sin ph.d.-avhandling fra 1953 brukte han begrepet. Her skriver han blant annet at han med sine analyser har forsøkt å "abstrahere den orden som er felles for

alle; en orden som består i kraft av at de tilstedeværende driver med verbal kommunikasjon. Alle de studerte casene blir sett på som å tilhøre én klasse av hendelser, som hver viser samme form for sosial orden, og som svar på den samme normative strukturen som forårsaker samme type sosial organisasjon og samme form for sosial kontroll” (Goffman 1953: 345). Samhandlingsordenen betegner med andre ord det som virker regulerende på den sosiale interaksjoner mellom mennesker. Denne orden følger sine egne regler og strukturer, samtidig som den er løst knyttet til andre samfunnsordener som eksisterer utenfor eller rundt samhandlingsordenen. Beskrivelsen av denne ordren, dens komponenter, prosesser og funksjon er et gjennomgående begrep i flere av Goffmans publikasjoner. Den finnes i *Behavior in Public Places* (Goffman, 1963) hvor Goffman snakker om 'offentlig orden' som en spesiell interaksjonsregulerende orden. Den finnes i *Interaction Ritual* (Goffman, 1982), hvor han i forordet argumenterer for ‘at analyser av sosial interaksjon ikke bør fokusere på individet, men på de syntaktiske relasjonene mellom handlingene utført av personer i felles tilstedeværelse’. Goffman understreker med dette en interesse ikke for individet slik psykologer er opptatt av det, men mot den ordenen som regulerer menneskelig interaksjon.

I avhandlingen min oppfatter jeg dramaet om barndommen og familielivets idealer som en offentlig interaksjonsregulerende orden. Jeg fortolker ‘informantene’ i min avhandling - barna, de unge og voksne - på tilsvarende måte som Goffman gjør. De er syntaktiske relasjoner mellom handlinger utført av personer i felles tilstedeværelse. Spissformulert er syntaksen i min avhandling de sirkulerte utsagnene i bamsebøkene, det er de repetitive sårbare markørene til barnevernsproffene, og de politiske slagordene i offentlige dokumenter.

4.3 Pierre Bourdieu og konstruktivistisk strukturalisme

Bourdieu hevder noe av det samme som Goffman, men der Goffman er i mikrosituasjoner ansikt-til-ansikt studerer Bourdieu større sosiale sammenhenger. Han hevder at det foreligger en kunstig motsetning mellom et struktur- og et handlingsperspektiv og argumenterer i stedet for en forening i det han kaller for en konstruktivistisk strukturalisme eller en strukturalistisk konstruktivism (Prieur, 2017). Med betegnelsen fastholder Bourdieu strukturalismens idé om at sosiale handlinger er strukturelt betinget, men han bygger samtidig inn en idé som han kaller ‘sosial genese’. Denne består av en strukturalisme som omhandler både folks tanker,

handlingsmønstre og omkringliggende strukturer. Strukturalisme for Bourdieu handler med andre ord om aktivt handlende individer, og ikke bare automatisert atferd.

Videre hevder han at strukturer ikke kun omhandler symbolske systemer som språk, myter og så videre, men også rene objektive strukturer - som uavhengig av agentenes bevissthet og ønsker – leder eller tvinger aktørenes til å utføre visse handlinger eller benytte visse representasjoner. Bourdieu peker på strukturens kraft, men mister likevel ikke handlingsfriheten av syne. Gjennom å rette fokus på det dialektiske forholdet mellom objektive strukturer og subjektive fenomener, argumenterer han for at objektive strukturer begrenser tanke, handling og interaksjon samt måten mennesker representerer verden på, men hevder også at folks konstruksjon av representasjoner påvirker objektive strukturer. Denne dialektikken springer ut av sosial praksis (Bourdieu, 1990). Eksempler på dette i min avhandling er hvordan helt klare internasjonale og nasjonale lover definerer barnevernsfeltet som sosial orden, samtidig er vi vitne til at barnevernsbarn ved hjelp av et stort apparat av sosialt entreprenørskap bidrar til at kjærlighet blir lovhjemlet.

Viktig begreper i Bourdieu's tenkning er sosialt rom og felt. Felt er en sfære bestående av spesifikke interesser og verdier som det kjempes om. Det sosiale rommet består av en rekke semi-autonome felt som for eksempel kunst, religion og utdanning. Disse har alle sine egne spesifikke logikker, og de skaper aktører som tror på de spill som foregår i feltet. Et felt er en arena for kamp, eller konkurranse mellom mennesker eller kollektive grupper som inntar posisjoner og som orienterer seg mot å forsvare eller forbedre spillet eller kampen. Feltene er former for konkurranseutsatte markedsplasser hvor ulike typer kapital (økonomisk, kulturell, sosial, symbolsk) blir brukt og utplassert. Maktfeltet (politikk) er imidlertid av den viktigste betydning; makthierarkiet og maktforhold innenfor det politiske feltet tjener derfor til å strukturere alle de andre feltene (Bourdieu, 1995). Barndom og familieliv kan sees på som semi-autonome felt. I avhandlingen min er det til stede et makt-perspektiv. Det foregår en kamp og konkurranse om hvilke idealer som skal være gjeldende og hvilke væremåter som anses som verdige. Det analyserer fram både verdige handlinger, verdige normer og verdige trengende. Bourdieu har vært til god hjelp for å få frem spillet og forhandlingen om hva som er 'godt' og hva som er 'vondt', hva som er 'riktig' og hva som er galt.

Bourdieu er imidlertid særlig benyttet i artikkel II for å avdekke hvordan språklige praksiser blir strukturert av sosiale institusjoner og legitime normer. Butler gjør noe tilsvarende når hun

fremhever ideen om at subjektivitet og identitet skapes gjennom performativitet, noe den neste delen skal vise.

4.4 Judith Butler og poststrukturalisme

Poststrukturalisme hevder at verden ikke er en refleksjon av objektive realiteter som 'finnes' der ute, men et resultat av vårt engasjement i den. Poststrukturalisme er særlig opptatt av språket, og gjennom å hevde at språket ikke må betraktes som noe som gjør verden lesbar for oss, men som noe som skaper verden. Retningen introduserer mer radikale påstander om språket og verdenen. For poststrukturalister er mening ikke noe gitt, men noe omstridt og under stadig konstruksjon. Mens strukturalister anser språk som knyttet til den fysiske verden i ethvert gitt øyeblikk i historien, anser poststrukturalister at språket er et system av konkurrerende diskurser. Gjennom dette viser man hvordan språket antagonistisk skaper verden, og inviterer til å forstå subjektet eller individet diskursivt og på en annen og mindre hierarkisk - noe både feminister og teoretikere med tilhørighet til kulturstudier omfavner (Scott Sørensen, Høystad, Bjurström & Vike, 2008).

Poststrukturalister hevder at verden ikke gjøres forståelig for oss, men er i stedet laget og konstruert gjennom serier av håndterbare og transformerbare elementer som blir en del av vår eksistens. Mennesker er med dette forankret i den kunnskapen vi har om verden. Den ytre virkelighet og den fysiske verden fremstår derfor som et formbart kontinuum, og det er kun gjennom språket vi genererer muligheter for å forstå noe som kalles verden. Det er gjennom språket vi skaper grenser mellom ting som eksempelvis farger som privat og offentlig. Slike grenser er vilkårlige, og det er egentlig språket som genererer klassifikasjonene. Disse samsvarer rent arbitrært med den fysiske verden fordi naturen opererer ikke gjennom binære kategorier, men beveger seg utover rent binære forståelser. Poststrukturalister tror at ikke-binær forståelse er inngangen til å bedre forstå verden fordi de er alltid hierarkiske og de reproducerer hierarkier. Sentrale teoretikere innen retningen er blant andre: Michel Foucault som blant annet hevdet at språket konstruerer subjektivitet og subjektet gjennom serier av diskursive intervensjoner og Jacques Derrida.

Begge teoretikere har inspirert Butler. I sine arbeider fokuserer Butler særlig på identitetskonstruksjon og kjønnspraksis, og hvordan identitetskategorier må betraktes som svært grunnleggende både for vår forståelse av oss selv og verden rundt oss. Ifølge Butler må de ikke forstås i form av en iboende kjerne, men som sosiale og kulturelle konstruksjoner som legger seg på oss utenfra. Identitet er ifølge henne performativ, den er skapt av handlinger som igjen er avhengige av repetisjon og kopiering av konvensjoner. Vi er ikke vårt kjønn, vi utfører og gjør kjønn (Butler, 1999). Disse kjønnshandlingene er gjenopplevelser og gjentakelser av betydninger som er kulturelt etablert. Det er vi som individer som utfører disse handlingene og repetisjonene, men de er kollektive handlinger i den grad de er kulturelt viktige og kulturelt foreskrevet. Identitet er ikke en stabil kategori eller et sted å utøve handlefrihet fra. Den skapes stadig gjennom det Butler kaller en stilisert gjentakelse av handlinger – som igjen gir en overbevisende illusjon av en varig identitet. Butlers modell kan gi inntrykk av at kjønn er en rolle som spilles frivillig. Men performativiteten er altså for Butler ikke individuelle fullførte handlinger. De er i stedet en kjede av handlinger, som aldri slutter, men som stadig konstruerer kjønn og identitet. Butler fremstiller performativitet som et abstrahert subjekt, og kjønnsidentitet som noe abstrahert fra personlig levd erfaring (Butler, 1999). På tilsvarende måte behandler jeg barnevernsbarna i avhandlingen. Jeg er ikke interessert i deres personlig levde erfaring, men er opptatt av dem som abstraherte subjektposisjoner i et barnevernsfelt. Tilsvarende er jeg ikke opptatt av hvordan man har det ‘i de tusen hjem’ i bamsebøkene, men hvordan de presenterer et hverdagsliv i en lokal skoleoffentlighet.

4.5 Jeffrey Alexander og neo-funksjonalisme

Jeffrey C. Alexander tar til orde for en kultursosiologi som har som sitt teoretiske utgangspunkt i at sosiale institusjoner og sosiale handlinger alltid er innebygd i en meningskontekst. Meningen er alltid der. Den eksisterer som en symbolsk struktur i vårt ytre miljø – en struktur vi ikke alltid er klar over, hevder Alexander (2003). Å synliggjøre påvirkningen fra de ubevisste symbolstrukturene er kultursosiologiens oppgave, ifølge ham. Det handler om å studere hvordan disse strukturene kommer til live i menneskers liv og hvordan mennesker gjør handlinger meningsfulle ved å trekke på de symbolske strukturene. En slik sosiologi kan beskrives som en slags sosial psykoanalyse (2003). Alexander henter sin inspirasjon fra

sosiologiens klassikere, spesielt Durkheims religionssosiologi, men også Clifford Geertz' og hans begrep om tykke beskrivelser.

Jeffrey Alexander forsøker å gjenopplive prinsipper hentet fra strukturell funksjonalisme, og benevnes av flere som en neofunksjonalist. Retningen utvider perspektivet gjennom å kople deler av den strukturelle funksjonalismen med andre teorier. Et sentralt prinsipp i neofunksjonalisme er at for at man skal hevde at det foreligger en sosial orden mellom individer og organisasjoner i samfunnet, så må normer og verdier deles. Retningen påpeker også at sosiale endringer ikke skjer så raskt fordi ulike reguleringer sikrer tilpasninger. Og at hver gjensidig del avhenger av strukturen sørger de for at sosial orden fortsetter og at samfunnet fungerer som det skal. Neo-funksjonalismen fremhever (i likhet med Goffman) betydningen av samhandlingsmønstre som ivaretar den sosial orden.

Det såkalte 'sterke programmet' i kultursosiologi - som Alexander representerer - er i opposisjon til teoretikere som Bourdieu og Foucault, da disse regnes som representanter for en kultursosiologi som mangler en tilstrekkelig forståelse av det Alexander benevner som kulturell autonomi (Larsen, 2011, 2013). I henhold til Alexander tenderer disse for raskt med å reduseres kultur som et levende meningssystem innfor felt som økonomi, klasse og kontrollteknologi.

I min avhandling er bamsebøkens kulturelle sirkulasjon i dens lokale offentlighet et eksempel på Alexanders neofunksjonalisme og performativ suksess. Familiefortellingene tilpasser seg hverandre funksjonelt i det lokale klassemiljøet. De stikker seg ikke ut på noen ubehagelige måter – men bekrefter hverandre som familier i en verdig og anerkjennende alminnelighet – det (Holloway, 1998) kaller for en lokal moral. I offentlige dokumenter, som også min avhandling gjør bruk av, skjer noe av det samme. Enhver NOU har vært ute på høring før man kommer fram til hvordan det politiske problemområdet NOU'en omhandler skal håndteres. Høringen kan forstås som en performativ suksess når en framforhandlet enighet manifesteres, og en ferdig NOU kan gå i trykken.

Samlet sett kan man si at det teoretiske perspektivmangfoldet, og dets plassering i det performative har gjort det mulig for meg å se hvordan en polyfoni av stemmer konstruerer samtidige forståelser av god og vond barndom. Ulike analytiske begreper åpner opp og svarer opp forskjellige deler av denne avhandlingens spørsmål: Goffmans øye for sosial orden, samhandlingsorden og optimaliserende handlinger i de minste situasjoner har synliggjort

hvordan kulturelle stemmer grenseforhandler symboler for god og vond barndom. Bourdieu sin subtile maktforståelse og begrep om posisjoneringer i det sosiale feltet har bidratt til å avdekke hegemoniske og dominerende forståelser av god barndom. Og Butlers abstraherte subjekter og Alexanders performative suksess har gjort det mulig for meg å oppdage og se noe nytt og annet jeg ellers kunne oversett. De har sammen hjulpet meg å avdekke hvordan sosiale kategorier oppstår og blir skapt både relasjonelt og prosessuelt i dialektiske prosesser på ulike nivå. Det å skifte mellom ulike analytiske blikk og innta et perspektivmangfold har også bidratt til å få meg til å oppdage at ulike typer data inviterer til ulike teoretiske samtaler og en økt bevisstgjøring rundt hvordan kunnskap blir både produsert og skapt.

5 Konkluderende refleksjoner

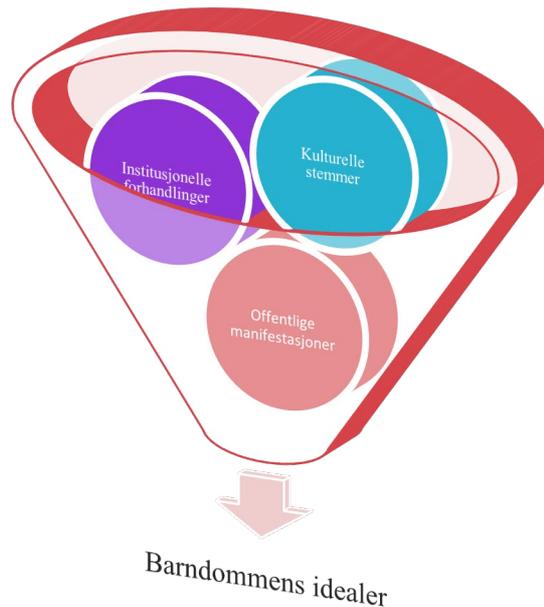
5.1 Hvilke barndoms- og familieidealer dominerer?

Artiklene i denne avhandlingen har søkt å vise hvordan barndoms- og familieidealer produseres, sirkuleres, transporteres og vises frem gjennom ulike interaksjonsprosesser i lokale moraliteter (Holloway, 1998), i halv-offentlige rom og i offentlige institusjoner. De har også søkt å vise hvordan idealene slutter opp om eller debatterer nasjonale idealer. Det er barn, unge og voksne i samhandling - ikke som personer med personlige erfaringer, men som performative subjekter (Butler, 1999) som inngår i en forhandling om, produserer og reproducerer idealene. Idealene blir til gjennom en performativ samhandling (Alexander, 2011), hvor noen symboler fremstår som mer dominerende enn andre. Artikkel I og II viser fram noen subtile forskjeller og lokale moraliteter, men kanskje det mest påfallende er hvordan både barn, unge og foreldre beveger seg mot en slags felles enighet om symbolske markører på 'god barndom og oppvekst', ikke minst noe artikkel III med 'de unntaksvis' barnevernsbarna bekrefter. Den performative suksessen (Alexander, 2011) er en familie som er intim, trygg, kjærlig og god, hvor barna får være autonome og kreative, og hvor foreldrene samtidig er barnesensitive og barneintensive. Den gir gjenklang på alle nivåer – i barnevernsintervjuene, i bamsebøkene og i de offentlige tekstene, og på tvers av de sosiogeografiske stedene (Oslo østkant og Oslo vestkant).

Artikkel IV viser hvordan idealene manifesteres og hjemles, politisk og lovmessig. Kjærlighet blir ikke mindre enn lovbestemt som en rettighet for barn i Norge, og prosessen fram mot en

hjemlet kjærlighet bekrefter idealet om at barnet skal høres og sees. Et fullkomment autonomt subjekt er skapt, og et perfekt demokratisk kretsløp kommer til uttrykk. Barnets stemme sluses gjennom organisatoriske prosesser og manifesterer seg i et politisk og juridisk vedtak.

Figur 1. Kulturell sirkulasjon av barndomsidealene synliggjort i tekstuelle stemmer på tre samfunnsmessige nivåer

Min problemstilling etterspør hva som er de dominerende barndomsidealene i norsk kultur. Modellen over viser mitt konkrete svar på spørsmålet til en syntese mellom struktur og aktør. Jeg har bevisst valgt tekster og kulturelle stemmer som jeg mener representerer tre nivåer; mikro, meso og makro, og mener å ha vist hvordan det finnes en intertekstuell forbindelse mellom nivåene, og hvordan idealene tydelig produseres, reproduseres og forhandles gjennom en nivå sirkulasjon.

5.2 Klassifikasjon av barndom

Gjennom artikkel III får vi et innblikk i konstruksjonen av 'den unormale barndommen'. Den unormale barndommen framstår på en oppsiktsvekkende måte som en klar motsats til

barndomsidealet. Selv om det er oppsiktsvekkende, er det ikke overraskende. Avvik, forskjell og negasjoner nærer seg på det normale, likhet og konvensjoner (og ikke minst motsatt). Ved mitt teoretiske perspektiv der distinksjoner inngår (Bourdieu, 1995) så vil jeg også med stor sannsynlighet se motsetninger i materiale. Men slik jeg ser det er det ikke mulig å oppdage dårlig barndom uten å implisitt referere til det motsatte. Men selv om det er mitt teoretiske premiss er det slående hvordan konvensjoner og negasjoner opererer i mitt tekstlige materiale. Det er kjent at den gode barndom er løsrevet fra levd liv (Gullestad, 1996b, 2006; Vike, 2018). Mitt kontroversielle og muligens provoserende spørsmål er imidlertid om den dårlige barndommen også institusjonelt og politisk er løsrevet fra levd liv?

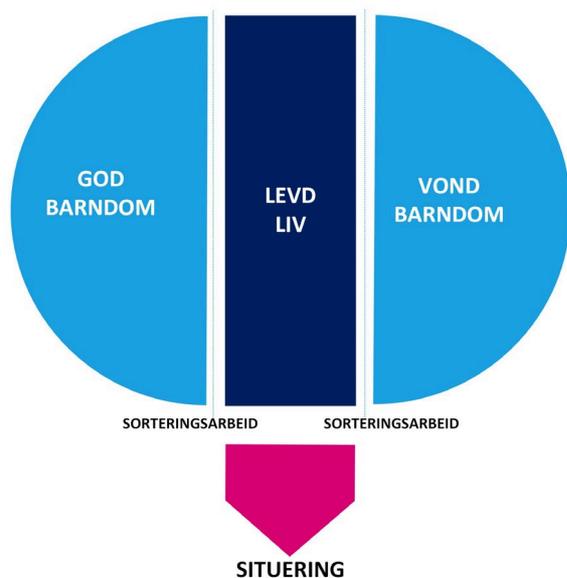
Barnevernsbarna beskriver kalde fraværende og uorganiserte foreldre, og samtidig lever de under strenge regimer. Dette gir grunnlag for å hevde at man gjennom en slags 'stigmatisk barndomskonstruksjon' bygger opp om konsistensen og konstruksjonen av den "normale" og 'vrengebildet' bekrefter en sosial orden (Goffman, 1959). Ikke overraskende men likevel like viktig er de abstraherte subjektene (Butler, 1999) bærer av kognitive kulturelle kart om den ideelle barndommen - en original som ikke finnes. Slik Butler påpeker at det ikke finnes en kjønn (les kvinnelig) original, men imitasjoner som jobber og jobber på en arketype som ikke finnes. Slik ser vi at også barnevernsbarn jobber på en eksemplarisk familie ingen har møtt. Den eksemplariske familien som vi finner i bamsebøkene, men som ingen har levd.

I min nivåmessige kobling av datamateriale kommer det fram gjentatte og repetitive forestillinger om hva som er uakseptabel oppvekst. Disse kommer til uttrykk på tvers av kulturelle stemmer og tekstlige nivåer. Dette kan ha å gjøre med den store offentlige samtalen om den gode barndommen, som framstår som et symbolsk og kulturelt ryddeprosjekt (Solheim, 1997). Den «normale barndommen» er et utopisk mål hvor middelet blir å rydde vekk alle problemer. Men kan det være slik at den unormale barndommen blir et tilsvarende ryddeprosjekt hvor det vonde blir et 'vrengebilde' av det ideelle? Noe som rett og slett ikke skal, finnes og derfor renses bort. Eller enda et betimelig spørsmål: er det det vanlige livet som ryddes vekk både i de institusjonelle forhandlingene mellom normale familier og de kulturelle stemmene fra barnevernsfeltet, der det synes lite plass for de vanlige hverdagene?

I dokumentene og den offentlige debatten artikkel IV baserer seg på kommer tydelige idealer og 'vrengebilder' til uttrykk. Tilknytning med den psykologiske tilknytningsteorien som bakteppe er et av de virkelige masteridealene, og vold med prinsippet om nulltoleranse er

‘vrengebildets’ master, hvor rus og fraværende foreldre på en god andreplass. Dette er ikke noe jeg og mine medforfattere drøfter spesielt i artikkel IV, men den inngår i debatten om offentlig omsorg og kjærlighet. Til tross for gjentatte nyanseringer fra de som jobber i førstelinjetjenesten, er det offentlige kulturelle dramaet om barndom og barndommens negasjon fortsatt veldig idealtypisk. Barnevernsfortellingene blir fortellinger om bare å ha det vondt, og fortellingene om den vanlige barndommen blir en fortelling om bare å ha det godt. Den sukrede barndommen i Erna Solbergs nyttårstale er et godt eksempel på slik fremstilling (se artikkel III). Alt levd liv befinner seg imidlertid mellom idealene. En bevisstgjøring om hvordan arketyper, både i ‘vrengebildet’ og idealet, virker kanskje spesielt underbevisst, er viktig og bør stadig minnes om. Å reflektere over egen rolle og holdning er sentralt både i barnevernsutdanninger og i barnevernets førstelinjetjenester, og noe som det stadig minnes om – såkalt situerthet (C. E. B. Neumann & Neumann, 2012).

Figur 2. God og vond barndom som symbolsk og kulturelt ryddeprosjekt

Helt avslutningsvis vil jeg komme med noen tanker rundt hva jeg faktisk har gjort i min avhandling. Jeg har hevdet at jeg særlig har undersøkt barndom slik det blir vist frem i mellomrommet, i skjæringspunktet mellom det private og det offentlige. Jeg har benyttet halv-offentlige og offentlige tekster i bevegelse og intervjuer av unge i regi av voksne for å søke etter alternative innfallsvinkler til barndom. Jeg har lest tekster og intervjuer performativt og valgt å belyse barndom gjennom å betrakte dem som selvpresentasjoner styrt av en følelse av strukturell panoptisk overvåkning - en disiplinering som opererer gjennom en rekke sosiale og

institusjonelle apparater og som etterlater den enkelte på vakt og i en form for selvovervåking. Overvåkingen får betydning for hvordan god og vond barndom fremstilles og viser hvordan visse kategoriskjemaer får dominans.

6 Referanseliste

- Aitken, S. C. (2018). Children's Geographies: Tracing The Evolution and Involution of a Concept. *Geographical Review*, 108(1), 3.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1111/gere.12289>
- Album, D. (1996). *Nære fremmede : pasientkulturen i sykehus*. Oslo: TANO.
- Alexander, J. C. (2003). *The Meanings of Social Life: A Cultural Sociology*. New York: New York: Oxford University Press.
- Alexander, J. C. (2006). Cultural pragmatics: Social performance between ritual and strategy. I J. C. Alexander, B. Giesen & J. L. Mast (Red.), *Social performance : symbolic action, cultural pragmatics, and ritual* (s. 29-90). Cambridge: Cambridge University press.
- Alexander, J. C. (2010). Becoming a Collective Representation. I J. C. Alexander (Red.), *The performance of politics : Obama's victory and the democratic struggle for power*. New York ;,Oxford: Oxford University Press.
<https://doi.org/DOL:10.1093/acprof:oso/9780199744466.003.0003>
- Alexander, J. C. (2011). *Performance and power*. Cambridge: Polity.
- Andersen. (2009). *Sosial ulikhet i enhetsskolen : Betydningen av klasse og kulturell kapital for skoleprestasjoner [Social inequality in unitary school: The importance of class and cultural capital for school performance]*, Oslo.
- Anderson, B. (1991). *Imagined communities : reflections on the origin and spread of nationalism* (Rev. ed. utg.). London: Verso.
- Anderson, B. (1996). *Forestilte fellesskap : refleksjoner omkring nasjonalismens opprinnelse og spredning* (E. Andersen, Overs.). Oslo: Spartacus.
- Anderson, S. (2004). Kategorisering: Fællesmengder og særpreg hos børn. I K. Hastrup (Red.), *Viden om verden : en grundbog i antropologisk analyse*. København: Reitzel.
- Andersson, M. (2010). The social imaginary of first generation Europeans. *Social identities*, 16(1), 3-21. <https://doi.org/10.1080/13504630903465845>
- Ariès, P. (1962). *Centuries of Childhood*. New York: Vintage.
- Arneberg, P. & Ravn, B. (1995). *Mellom hjem og skole : et spørsmål om makt og tillit [Between home and school: a matter of power and trust]*. Oslo: Praxis.
- Asdal, K. & Reinertsen, H. (2020). *Hvordan gjøre dokumentanalyse : en praksisorientert metode* (1. utgave. utg.). Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Atkinson, P. (2005). Qualitative research - Unity and diversity. *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research*, 6(3). Hentet fra <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/4/9>
- Bachmann-Medick, D. & Blauhut, A. (2016). *Cultural turns : new orientations in the study of culture*. Berlin, Germany ;,Boston, Massachusetts: De Gruyter.
- Backe-Hansen, E. (2003). *Barn utenfor hjemmet : flytting i barnevernets regi*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Backe-Hansen, E. (2016). Barn og unges medvirkning i barnevernet – hvorfor og hvordan? I. Norges musikkhøgskole ; Senter for forskning i musikk og helse (CREMAH).
- Backe-Hansen, E. & Hydle, I. M. (2010). Sosial kapital og andre kapitaler hos barn og unge i Norge. I: Oslo Metropolitan University - OsloMet: NOVA.
- Bakhtin, M. M. (1981). *Dialogic Imagination: Four Essays* (C. E. a. M. Holquist, Overs.). Austin: Austin: University of Texas Press.

- Bakken, A. (2009). Kan skolen kompensere for elevenes sosiale bakgrunn? [Can the school compensate for the students' social background?]. I M. Raabe (Red.), *Utdanning 2009 : læringsutbytte og kompetanse* (bd. 111). Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- Bakken, A. (2014). Sosial ulikhet i skolerestulter – en oppsummering av NOVA's forskning [Social inequality in school results - a summary of NOVA's research]. Hentet fra <http://nettsteder.regjeringen.no/fremtidensskole/files/2014/05/NOVAs-forskning-p%C3%A5-ulikhet-i-skolen-en-oppsummering.pdf>
- Bakken, A. & Danielsen, K. (2011). *Gode skoler - gode for alle? : en casestudie av prestasjonsforskjeller på seks ungdomsskoler* [Good schools - good for everyone? : a case study of performance differences in six upper secondary schools] (bd. 10/2011). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Bakken, A. & Elstad, J. I. (2012). *For store forventninger? : Kunnskapsløftet og ulikhetene i grunnskolekarakterer* [Too high expectations? : The promotion of knowledge and the differences in primary school grades]. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Barnevernloven. (1992). *Lov om barneverntjenester*. Oslo. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>
- Bauman, Z. (1997). *Moderniteten og Holocaust* (bd. b. 4, M. Nygård, Overs.). Oslo: Vidarforl.
- Berger, P. L. & Luckmann, T. (2000). *Den samfunnskapte virkelighet*. Bergen: Fagbokforl.
- Bjerrum-Nielsen, H. (Red.). (2014). *Forskjeller i klassen : nye perspektiver på kjønn, klasse og etnisitet i skolen* Universitetsforlaget.
- Björninen, S., Hatavara, M. & Mäkelä, M. (2020). Narrative as social action: a narratological approach to story, discourse and positioning in political storytelling. *International journal of social research methodology*, 23(4), 437-449. <https://doi.org/10.1080/13645579.2020.1721971>
- Boréus, K. & Bergström, G. (2012). Samhällsvetenskapelig text- och diskursanalys. I K. Boréus & G. Bergström (Red.), *Textens mening och makt : metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys* (3. uppl. utg.). Lund: Studentlitteratur.
- Boudon, R. (1974). *Education, opportunity, and social inequality : changing prospects in Western society*. New York: Wiley.
- Bourdieu, P. (1984 [1979]). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Bourdieu, P. (1990). *The Logic of Practice*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Bourdieu, P. (1991). *Language and symbolic power* (J. B. Thompson, Overs.). Cambridge: Polity Press.
- Bourdieu, P. (1995). *Distinksjonen : en sosiologisk kritikk av dømmekraften* (bd. nr 9, A. Prieur, Overs.). Oslo: Pax.
- Bourdieu, P. (1997). The Forms of Capital. I A. H. Halsey (Red.), *Education : culture, economy and society*. Oxford: Oxford University Press.
- Bourdieu, P. & Passeron, J.-C. (1977). *Reproduction in education, society and culture* (bd. 5). London: Sage.
- Bredal, A., Eggebø, H. & Eriksen, A. (Red.). (2020). *Vold i nære relasjoner i et mangfoldig Norge*. Oslo: Oslo: Cappelen Damm Akademisk/NOASP (Nordic Open Access Scholarly Publishing). <https://doi.org/10.23865/noasp.99>

- Broady, D. (1998). Kapitalbegreppet som utbildningssociologisk verktøy [The concept of capital as an educational sociological tool]. I. Uppsala: Uppsala Universitet.
- Brostøm, S. (2006). Children's Perspectives on Their Childhood Experiences. I E. Johanna & J. T. Wagner (Red.), *Nordic childhoods and early education : philosophy, research, policy, and practice in Denmark, Finland, Iceland, Norway, and Sweden*. Greenwich, Conn: IAP-Information Age Publ.
- Bruner, J. (1991). The narrative construction of reality. *Critical Inquiry*, 18(1), 1. <https://doi.org/10.1086/448619>
- Bruner, J. (2004). Life as narrative. *Social Research*, 71(3), 691-710.
- Burr, V. (1995). *An introduction to social constructionism*. London: Routledge.
- Butler, J. (1988). Performative Acts and Gender Constitution: An Essay in Phenomenology and Feminist Theory. *Theatre Journal*, 40(4), 519-531. <https://doi.org/10.2307/3207893>
- Butler, J. (1990). Performative acts and gender constitution: An essay in Phenomenology and Feminist Theory. I S.-E. Case (Red.), *Performing feminisms : feminist critical theory and theatre*. Baltimore, Md: Johns Hopkins University Press.
- Butler, J. (1993). *Bodies that matter : on the discursive limits of "sex"*. New York: Routledge.
- Butler, J. (1994, 15 January 2006). Gender as Performance: An Interview with Judith Butler. Hentet fra <http://radfem.transadvocate.com/gender-performance-an-interview-with-judith-butler/>
- Butler, J. (1997). *Excitable speech : a politics of the performative*. New York: Routledge.
- Butler, J. (1999). *Gender Trouble : Tenth Anniversary Edition* (2nd ed. utg.). Hoboken: Taylor and Francis.
- Bæck, U.-D. K. (2005). School as an arena for activating cultural capital - Understanding differences in parental involvement in school. *Nordic Studies in Education*, 25(3), 217-229.
- Carlsnaes, W. (1992). The Agency-Structure Problem in Foreign Policy Analysis. *International studies quarterly*, 36(3), 245-270. <https://doi.org/10.2307/2600772>
- Clifford, G., Fauske, H., Lichtwarck, W. & Marthinsen, E. (2015). *Minst hjelp til dem som trenger det mest? : sluttrapport fra forsknings- og utviklingsprosjektet Det nye barnevernet* (bd. nr. 6/2015). Bodø: Nordlandsforskning.
- Corsaro, W. A. (2020). Big Ideas from Little People: What Research with Children Contributes to Social Psychology. *Soc Psychol Q*, 83(1), 5-25. <https://doi.org/10.1177/0190272520906412>
- Cunningham, H. (1996). *Barn og barndom: fra middelalder til moderne tid*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Cunningham, H. (2006). *The invention of childhood*. London: BBC Books.
- Czarniawska, B. (2004). *Narratives in Social Science Research*. London: SAGE Publications.
- Dannesboe, K. I. (2013). Ambiguous Involvement: Children's Construction of Good Parenthood. I A. Sparrman, A. Westerling & J. Lind (Red.), *Doing Good Parenthood : Ideals and Practices of Parental Involvement*.
- Dannesboe, K. I. (2016). Ambiguous Involvement: Children's Construction of Good Parenthood. I A. Sparrman, A. Westerling & J. Lind (Red.), *Doing Good Parenthood : Ideals and Practices of Parental Involvement*. Cham: Springer International Publishing : Imprint: Palgrave Macmillan.

- Dannesboe, K. I., Kryger, N. & Palludan, C. (2012). *Hvem sagde samarbejde?: Et hverdagslivsstudie af skole-hjem-relationer*.
- Daugaard, L. M. (2020). Mother tongue teaching as a tension-filled language ideological practice. *Journal of multilingual and multicultural development*, 1-18. <https://doi.org/10.1080/01434632.2020.1730382>
- DeMause, L. (1974). *The History of childhood*. New York: Psychohistory Press.
- Denzin, N. (1996). Performance Texts. I N. Denzin (Red.), *Interpretive Ethnography. Ethnographic Practices for the 21st Century* (s. 90-125). Thousand Oaks: Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc.
- Douglas, M. L. (1997). *Rent og urent : en analyse av forestillinger omkring urenheter og tabu* (R. Vallehei, Overs.). Oslo: Pax.
- Ekhren, R. (2014). Sosial reproduksjon av utdanning? *Samfunnsspeilet*, 5(Issue). Hentet fra <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/attachment/210120?ts=14a1afdd738>
- Eldén, S. (2016). An ordinary complexity of care : Moving beyond 'The Family' in research with children. *Families, Relationships And Societies*, 5(2), 175-192. <https://doi.org/10.1332/204674315X14285937023932>
- Ellingsæter, A. L., Hatland, A., Haave, P. & Stjernø, S. (2020). *Den nye velferdsstatens historie : ekspansjon og omdanning etter 1966* (1. utgave. utg.). Oslo: Gyldendal.
- Ellingsæter, A. L. & Leira, A. (2004). *Velferdsstaten og familien : utfordringer og dilemmaer [The welfare state and the family: challenges and dilemmas]*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Ellingsæter, A. L. & Leira, A. (2006a). *Politicising parenthood in Scandinavia : gender relations in welfare states*. Bristol, UK: Policy Press.
- Ellingsæter, A. L. & Leira, A. (2006b). *Politicising parenthood in Scandinavia : gender relations in welfare states*. Bristol: Policy Press.
- Ellingsæter, A. L. & Widerberg, K. (2012). *Velferdsstatens familier : nye sosiologiske perspektiver [Welfare State Families: New Sociological Perspectives]*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Epstein, J. L. (2019). *School, family, and community partnerships : your handbook for action* (Fourth Edition. utg.). Thousand Oaks, California: Corwin, A SAGE Company.
- Ericsson, K. & Larsen, G. (2000). *Skolebarn og skoleforeldre : om forholdet mellom hjem og skole [School children and school parents: about the relationship between home and school]*. Oslo: Pax.
- Erikson, E. (1950). *Childhood and Society*.
- Fangen, K. (2010). *Deltagende observasjon* (2. utg. utg.). Bergen: Fagbokforl.
- Farstad, G. R. (2016). Nye fedre - nye forskjeller. *Farskap i farsvennlige velferdsstater*. I.
- Fauske, H., Kojan, B. H. & Skårstad Storhaug, A. (2018). Social Class and Child Welfare: Intertwining Issues of Redistribution and Recognition. *Social Sciences*, 7(9), 143.
- Fauske, H., Kvaran, I. & Lichtwarck, W. (2017). Hjelpetiltak i barnevernet: Komplekse problemer og usikre virkninger. *Fontene forskning*, 10, 45-58. Hentet fra <https://fonteneforskning.no/pdf-15.62549.0.3.5613acfe20>
- Finch, J. (2007). Displaying Families. *Sociology*, 41(1), 65-81.
- Fink, J. & Lundqvist, A. (2016). *Changing relations of welfare : family, gender and migration in Britain and Scandinavia*. London: Routledge.

- Flemmen, M., Jarness, V. & Rosenlund, L. (2019). *Class, Lifestyles and Politics: Homologies of Social Position, Taste and Political Stances*. I. Springer.
- Flemmen, M. & Toft, M. (2019). Var klassesamfunnet noen gang på hell? [Was class society ever on the wane?]. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, (2), 137-155.
<https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2019-02-03>
- Forsberg, L. (2009). *Involved Parenthood: Everyday Lives of Swedish Middle-Class Families*.
- Foucault, M. (1991). Governmentality. I C. Gordon, G. Burchell & P. Miller (Red.), *The Foucault effect : studies in governmentality : with two lectures by and an interview with Michel Foucault* (s. 87-104). London: Harvester/Wheatsheaf.
- Foucault, M. (1999). *Overvåkning og straff : det moderne fengsels historie* (3. utg. utg., D. Østerberg, Overs.). Oslo: Gyldendal.
- Frykman, J. & Löfgren, O. (1994). *Det kultiverte mennesket* (K. Bolstad, Overs.). Oslo: Pax.
- Frønes, I. (2001). *Handling, kultur og mening*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Frønes, I. (2010). *De likeverdige : om sosialisering og de jevnaldrendes betydning* (3. utg. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Frønes, I. (2011). *Moderne barndom*. [Oslo]: Cappelen Damm akademisk.
- Frønes, I. & Strømme, H. (2010). *Risiko og marginalisering: norske barns levekår i kunnskapssamfunnet*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Gilliam, L. & Gulløv, E. (2015). Siviliserende institusjoner. Barneoppdragelse i det danske velferdssamfunnet. I L. Gilliam & E. Gulløv (Red.), *Siviliserende institusjoner : om idealer og distinksjoner i oppdragelse*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Gilliam, L. & Gulløv, E. (2017). *Children of the welfare state : civilising practices in schools, childcare and families*. London, England: Pluto Press.
- Goffman, E. (1959). *The presentation of self in everyday life*. New York: Doubleday.
- Goffman, E. (1963). *Stigma : notes on the management of spoiled identity*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Goffman, E. (1982). *Interaction ritual : essays on face-to-face behavior*. New York: Pantheon Books.
- Gubrium, J. F. & Holstein, J. A. (1997). *The new language of qualitative method*. New York: Oxford University Press.
- Gubrium, J. F. & Holstein, J. A. (2009). *Analyzing narrative reality*. Los Angeles: Sage.
- Guerreiro, M. d. D., Caetano, A. & Rodrigues, E. (2014). Gendered Family Lives through the Eyes of Young People: Diversity, Permanence and Change of Gender Representations in Portugal. *Gender and Education*, 26(1), 35-51.
<https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1080/09540253.2013.875130>
- Gulbrandsen, L. M. (2014). *Barns deltakelse i hverdagsliv og profesjonell praksis : en utforskende tilnærming*. Oslo: Universitetsforl.
- Gulbrandsen, L. M., Seim, S. & Ulvik, O. S. (2013). Barns rett til deltakelse i barnevernet: Samspill og meningsarbeid.
- Gullestad, M. (1984). *Kitchen-table society : a case study of the family life and friendships of young working-class mothers in urban Norway* Universitetsforlaget, Oslo.
- Gullestad, M. (1989a). *Kultur og hverdagsliv : på sporet av det moderne Norge*. Oslo: Universitetsforlaget.

- Gullestad, M. (1989b). Skandinavisk likhetstankegang: Hvorfor er det så viktig å «passe sammen»? I M. Gullestad (Red.), *Kultur og hverdagsliv : på sporet av det moderne Norge*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Gullestad, M. (1993). Home decoration as popular culture. Constructing homes, genders and classes in Norway. I T. d. Valle (Red.), *Gendered anthropology*. London: Routledge.
- Gullestad, M. (1996a). From Obedience to Negotiation: Dilemmas in the Transmission of Values Between the Generations in Norway. *The Journal of the Royal Anthropological Institute*, 2(1), 25-42. <https://doi.org/10.2307/3034631>
- Gullestad, M. (1996b). Modernity, Self and Childhood in the Analysis of Life Stories. I M. Gullestad (Red.), *Imagined childhoods : self and society in autobiographical accounts* (s. 1-39). Oslo: Scandinavian University Press.
- Gullestad, M. (2001). Likhetens grenser [Borders of Equality]. I H. Vike, H. Lidén & M. Lien (Red.), *Likhetens paradokser : antropologiske undersøkelser i det moderne Norge [Equality paradoxes: Anthropological studies in modern Norway]*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Gullestad, M. (2002). Invisible fences: Egalitarianism, nationalism and racism. *Journal of Royal Anthropological Institute*, 8, 45-63.
- Gullestad, M. (2006). Barndom i Norge. *Barn*, 2, 41-56. Hentet fra <https://www.ntnu.no/documents/10458/19133135/gullestad1.pdf>
- Gulløv, E. (2004). Institutionslogikker som forskningsobjekt. I U. A. Madsen (Red.), *Pædagogisk antropologi – refleksjoner over feltbasert viden* (s. 53-75). Danmark: Hans Reitzels Forlag.
- Haldar, M. (2006). *Kjærlighetskunnskap. Tolvåringers fortellinger om romantikk og familieliv*. (Doktoravhandling). Universitetet i Oslo.
- Haldar, M. (2013). Knowledge of love: narratives of romance told by 12-year-old children. *Gender and Education*, 25(5), 564-577. <https://doi.org/10.1080/09540253.2013.797071>
- Haldar, M. & Engebretsen, E. (2014). Governing the liberated child with self-managed family displays. *Childhood*, 21(4), 475-487. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1177/0907568213508589>
- Haldar, M., Rueda, E., Wærdahl, R., Mitchell, C. & Geldenhuys, J. (2015). Where are the children? Exploring the boundaries between text and context in the study of place and space in four different countries. *Children & society*, 29(1), 48-58. <https://doi.org/10.1111/chso.12017>
- Haldar, M. & Wærdahl, R. (2009a). Teddy Diaries: A Method for Studying the Display of Family Life. *Sociology*, 43(6), 1141-1150. <https://doi.org/10.1177/0038038509345694>
- Haldar, M. & Wærdahl, R. (2009b). Teddy Diaries: A Method for Studying the Display of Family Life. *Sociology (Oxford)*, 43(6), 1141-1150. <https://doi.org/10.1177/0038038509345694>
- Hansen, I. L. S. & Lescher-Nuland, B. R. (2011). *Bolig og oppvekst : en studie av konsekvenser av å vokse opp under vanskelige boforhold* (bd. 2011:16). Oslo.
- Hansen, M. N. (2014). Ulikhet i osloskolen: Rekruttering og segregering [Inequality in the Oslo school: Recruitment and segregation]. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 5(1), 3-26. Hentet fra <https://journals.hioa.no/index.php/ungdomsforskning/article/view/1127/994>

- Harman, V. & Cappellini, B. (2015). Mothers on Display: Lunchboxes, Social Class and Moral Accountability. *Sociology*, 49(4), 764-781.
<https://doi.org/10.1177/0038038514559322>
- Hedegaard, M. & Fleer, M. (2008). *Studying Children : A Cultural-Historical Approach*. Maidenhead: McGraw-Hill Education.
- Hennum, N. (2002). *Kjærlighetens og autoritetens kulturelle koder : om å være mor og far for norsk ungdom* Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring, Oslo.
Hentet fra <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2002/Kjaerlighetens-og-autoritets-kulturelle-koder>
- Hennum, N. (2010). Mot en standardisering av voksenhet? : barn som redskap i statens disiplinering av voksne.
- Hennum, N. (2014). Developing Child-Centered Social Policies: When Professionalism Takes Over. *Social sciences (Basel)*, 3(3), 441-459. <https://doi.org/10.3390/socsci3030441>
- Hennum, N. (2015). Makten i barnet *Tidsskriftet Norges barnevern*, (02), 125-138.
<https://doi.org/https://ezproxy2.usn.no:3481/10.18261/ISSN1891-1838-2015-02-05>
- Hollekim, R., Anderssen, N. & Daniel, M. (2016). Contemporary discourses on children and parenting in Norway: Norwegian Child Welfare Services meets immigrant families. *Children and youth services review*, 60, 52-60.
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2015.11.004>
- Holloway, S. L. (1998). Local Childcare Cultures: Moral geographies of mothering and the social organisation of pre-school education. *Gender, Place & Culture*, 5(1), 29-53.
<https://doi.org/10.1080/09663699825313>
- Holstein, J. A. & Gubrium, J. F. (1995). Deprivatization and the Construction of Domestic Life. *Journal of Marriage and Family*, 57(4), 894-908. <https://doi.org/10.2307/353410>
- Holstein, J. A. & Gubrium, J. F. (2012). *Varieties of narrative analysis*. Los Angeles, Calif: Sage.
- Holter, H. (1970). *Sex, Rolls and Social Structure* Oslo: Universitetsforlaget.
- Høigård, E. & Ruge, H. (1971). *Den norske skoles historie. En oversikt* (Ny utg. utg.). Oslo: Cappelen.
- Jacobsen, M. H. (2010). *The contemporary Goffman*. New York: Routledge.
- James, A. & Prout, A. (1997a). *Constructing and reconstructing childhood : contemporary issues in the sociological study of childhood* ([2nd ed.]. utg.). London: Falmer Press.
- James, A. & Prout, A. (1997b). A New Paradigm for the Sociology of Childhood? Provenance, Promise and Problems. I([2nd ed.]. utg.). London: Falmer Press.
- Jansson, F., Birkelund, G. E., Lillehagen, M. & Breiger, R. (2020). Segregation within school classes: Detecting social clustering in choice data. *PloS one*, 15(6), e0233677-e0233677. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0233677>
- Jaspers, J. (2020). Linguistic dilemmas and chronic ambivalence in the classroom: introduction. *Journal of multilingual and multicultural development*, 1-14.
<https://doi.org/10.1080/01434632.2020.1733586>
- Keskinen, S., Tuori, S., Irni, S. & Mulinari, D. (2009). *Complying with colonialism : gender, race and ethnicity in the Nordic region*. Farnham, England ; Burlington, VT.: Ashgate.
- Kileng, I. M. (2007). *Somaliske foreldre og norske lærere : en studie av relasjoner og møter : delrapport fra forskningsprosjektet "Cultural encounters in school : a study of parental involvement in lower secondary school"* (bd. nr 7/07). Tromsø: NORUT.

- Kipperberg, E., Köhler-Olsen, J. & Pedersen, E. (2019). *Barnekonvensjonen i praksis : fra barnets behov til barnets rettigheter* (1. utgave. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Kitterød, R. H., Lidén, H., Lyngstad, J. & Wiik, K. A. (2016). Delt bosted for barna etter samlivsbrudd - en praksis for folk flest? *Shared residence among parents living apart - a practice for all?*, (1), 27-50.
- Kjørholt, A. T. (1994). Institusjonalisering av barns liv - en barndom på avveier? : norsk barndom i et komparativt perspektiv. I(s. s. 115-136). [Oslo]: Ad notam Gyldendal : I samarbeid med NAVFs program for utdanningsforskning.
- Kjørholt, A. T. (2001). The participating child : A vital pillar in this century? *Nordisk Pedagogik*, 21, 61-85.
- Kjørholt, A. T. (2007). Childhood as a Symbolic Space: Searching for Authentic Voices in the Era of Globalisation. *Children's geographies*, 5(1-2), 29-42.
<https://doi.org/10.1080/14733280601108148>
- Kjørholt, A. T. (2010). *Barn som samfunnsborgere : til barnets beste?* Oslo: Universitetsforl.
- Kojan, B. H. & Fauske, H. (2011). Et klasseperspektiv på barnevernets familier. *Tidsskrift for velferdsforskning*. Hentet fra
file:///C:/Users/kjerstin/Downloads/Etklasseperspektivpbarnevernetsfamilier.pdf
- Korsvold, T. (1997). *Profesjonalisert barndom : statlige intensjoner og kvinnelig praksis på barnehagens arena 1945-1990* Historisk institutt, Det historisk-filosofiske fakultet, NTNU, Trondheim.
- Kramvig, B. (2007). *Fedres involvering i skolen : delrapport fra prosjektet "Cultural encounters in school : a study of parental involvement in lower secondary school"* (bd. nr 5/07). Tromsø: NORUT.
- Kristjansson, B. (2006). The Making of Nordic Childhoods. I E. Johanna & J. T. Wagner (Red.), *Nordic childhoods and early education : philosophy, research, policy, and practice in Denmark, Finland, Iceland, Norway, and Sweden*. Greenwich, Conn: IAP-Information Age Publ.
- Lareau, A. (2011). *Unequal Childhoods : Class, Race, and Family Life* (2nd ed. utg.). Berkeley: University of California Press.
- Larsen, H. (2011). Bred kultursosiologi. *Sosiologisk tidsskrift*, 19(4), 379-394.
- Larsen, H. (2013). *Den nye kultursosiologien : kultur som perspektiv og forskningsobjekt*. Oslo: Universitetsforl.
- Lee, M. W., Kim, H. & Han, M.-s. (2020). Language ideologies of Korean mothers with preschool-aged children: comparison, money, and early childhood English education. *Journal of multilingual and multicultural development*, 1-13.
<https://doi.org/10.1080/01434632.2020.1713137>
- Lidén, H. & Kitterød, R. H. (2020). To forskjellige hjem - Barn om delt bosted. *Norsk antropologisk tidsskrift*, 31(1-02), 35-47. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-2898-2020-01-02-04>
- Ljunggren, J. (2017). *Oslo : ulikhetenes by*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Loona, S. (1995). Den norske skolen og innvandrerforeldre – er et jevnbyrdig samarbeid mulig [The Norwegian school and immigrant parents - an equal collaboration is possible]. I P. Arneberg & B. Ravn (Red.), *Mellom hjem og skole : et spørsmål om makt og tillit* [Between home and school: a matter of power and trust]. Oslo: Praxis.
- Loxley, J. (2007). *Performativity*. London: Routledge.

- Lundberg, A. (2019). Teachers' beliefs about multilingualism: findings from Q method research. *Current issues in language planning*, 20(3), 266-283. <https://doi.org/10.1080/14664208.2018.1495373>
- Lyngstad, J., Kitterød, H. & Nymo, E. H. (2014). *Hos mor, hos far eller delt bosted : individuelle endringer i barns bo-ordning når foreldrene bor hver for seg*. Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- Martinussen, W. (2004). *Kultursosiologi*. Oslo: Samlaget.
- Mason, J. & Danby, S. J. (2011). Children as Experts in Their Lives: Child Inclusive Research. *Child Indicators Research*, 4, 185-189. <https://doi.org/doi:10.1007/s12187-011-9108-4>.
- Midré, G. (1995). *Bot, bedring eller brød? : om bedømming og behandling av sosial nød fra reformasjonen til velferdsstaten* (2. utg. utg., bd. 3). Oslo: Rådet for samfunnsvitenskapelig forskning, NAVF Universitetsforl.
- Mienczakowski, J. (2006). Ethnodrama : performed research : limitations and potential. I(s. 235). Thousand Oaks: Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc.
- Morgan, D. H. J. (1996). *Family connections : an introduction to family studies*. Cambridge: Polity Press.
- Moxnes, K. (1989). *Kjernesprengning i familien?: familieforandring og samlivsbrudd og dannelse av nye samliv [Revolution in the family? : family change and cohabitation and formation of new cohabitation]*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Moxnes, K. (2003). *Skånsomme skilsmisser : med barnet i fokus*. Kristiansand: Høyskoleforl.
- Neuman, I. B. (2000). Diskursens materialitet. *Dansk Sociologi*, 4.
- Neumann, C. E. B. (2016). Children's quest for love and professional child protection work: the case of Norway. *International Journal of Social Pedagogy*, 2016, 5(1), pp. 104-123., 5(1), 104-123. <https://doi.org/http://doi.org/10.14324/111.444.ijsp.2017.08>
- Neumann, C. E. B. (2021). Kjærlighet på bestilling: om staten, barnevernsarbeidere og følelser. *Tidsskriftet Norges barnevern*, 98(4), 290-305. <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1838-2021-04-05>
- Neumann, C. E. B. & Neumann, I. B. (2012). *Forskeren i forskningsprosessen : en metodebok om situering*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Neumann, I. B. (2001). *Mening, materialitet, makt: En innføring i diskursanalyse*. Bergen.
- NHO. (2022). Regler for foreldrepermisjon og mødre- og fedrekvoter. Hentet fra <https://arbinn.nho.no/arbeidsrett/arbeidstid-ferie-og-permisjon/permisjoner2/artikler/foreldrepermisjon/>
- Nilsen, R. D. (2008). Children in nature: Cultural ideas and social practices in Norway. I A. James & A. L. James (Red.), *In European childhoods* (s. 38-60). Palgrave Macmillan, London:
- Nordahl, T. (2000). Samarbeid mellom hjem og skole – en kartleggingsundersøkelse [Cooperation between home and school - a survey]. *NOVA Rapport 8/2000*, 2. Hentet fra https://fagarkivet.oslomet.no/bitstream/handle/20.500.12199/5144/4384_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Nordahl, T. (2020). *Hjem og skole : hvordan etablere et samarbeid til elevenes beste? [Home and school: how to establish a collaboration for the benefit of students?]* (1. utgave. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

- NOU 2020:14. (2020). *Ny barnelov : til barnets beste* (9788258314612). Oslo: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon, Teknisk redaksjon. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/677d13eae68c463fa5c2cbb2f9b54e82/nou/pdfs/nou202020200014000dddpdfs.pdf>
- Oftung, K. (2010). Farskap etter samlivsbrudd: rekonstruksjon av det hverdagslige. *Sosiologi i dag*.
- Onstad, T. & Grønmo, L. S. (2013). *Opptur og nedtur: analyser av TIMSS-data for Norge og Sverige [Ups and downs: analyzes of TIMSS data for Norway and Sweden]*. Oslo: Akademika forl.
- Opheim, V., Gjerustad, C. & Sjaastad, J. (2013). *Jakten på kvalitetsindikatorerne : sluttrapport fra prosjektet 'Ressursbruk og læringsresultater i grunnopplæringen' [The hunt for quality indicators: final report from the project 'Resource use and learning outcomes in basic education']* (bd. 2013/23). Oslo: NIFU.
- Parsons, T. & Bales, R. F. (1955). *Family : socialization and interaction process*. Glencoe, Illinois: The Free Press.
- Peterson, R. A. (1979). Revitalizing the Culture Concept. *Annual review of sociology*, 5(1), 137-166. <https://doi.org/10.1146/annurev.so.05.080179.001033>
- Prieur, A. (2017). Slow sociology - Et bokessay. *Agora (Oslo, Norway)*, 34(1), 260-267. <https://doi.org/10.18261/ISSN1500-1571-2017-01-11>
- Riessman, C. K. (2017). Narrativ analyse i samfundsvidenskabene. I M. Järvinen & N. Mik-Meyer (Red.), *Kvalitativ analyse. Syv traditioner* (s. 235-272). Latvia: Hans Reitzels Forlag.
- Roos, M. (2019). *Hartvig Nissen : grundtvigianer, skandinav, skolemann* (1. utgave. utg.). Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Rudie, I. (Red.). (1984). *Myk start - hard landing : om forvaltning av kjønnsidentitet i en endringsprosess*. Oslo: Univ.forl.
- Rønning, E. (2001). Barns levekår før og nå. *Samfunnsspeilet*, 4. Hentet fra <http://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/barns-levekaar-for-og-naa>
- Røthing, Å. (2020). *Mangfoldskompetanse og kritisk tenkning : perspektiver på undervisning [Diversity competence and critical thinking: perspectives on teaching]* (1. utgave. utg.). Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Salö, L., Ganuza, N., Hedman, C. & Karrebæk, M. S. (2018). Mother tongue instruction in Sweden and Denmark: Language policy, cross-field effects, and linguistic exchange rates. *Language policy*, 17(4), 591-610. <https://doi.org/10.1007/s10993-018-9472-8>
- Schechner, R. (1985). *Between Theater and Anthropology*. Philadelphia: Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Schrumpf, E. (1997). Barnearbeid - plikt eller privilegium? : barnearbeid og oppvekst i to norske industrisamfunn i perioden 1850-1910. I: Institutt for humanistiske fag, Det historisk-filosofiske fakultet, Universitetet i Oslo.
- Schrumpf, E. (2007). *Barndomshistorie*. Oslo: Samlaget.
- Schrumpf, E. (2012). En tredje vending i barndomshistorien? - fra struktur til kultur og materialitet. *Historisk tidsskrift*, 91(2), 251-278.
- Schultz Jørgensen, P. & Kampmann, J. (2000). *Børn som informanter*. København: Børnerådet.

- Scott Sørensen, A., Høystad, O. M., Bjurström, E. & Vike, H. (2008). *Nye kulturstudier : en innføring*. Oslo: SAP Spartacus.
- Scott Sørensen, A., Høystad, O. M., Bjurström, E., Vike, H. & Nordgård, Y. (2008). *Nye kulturstudier : en innføring*. Oslo: SAP Spartacus.
- Sennett, R. (1992). *Intimitetstyranniet* (bd. 11, E. Tjønneland, Overs.). Oslo: Cappelen.
- Sernhede, O. (2009). Territoriell stigmatisering, ungas informella lærande och skolan i det postindustriella samhället [Territorial stigma, young people's informal learning and the school in it post-industrial society]. *Utbildning och demokrati*, 18(1), 7-32. Hentet fra <https://www.oru.se/globalassets/oru-sv/forskning/forskningsmiljoer/hs/humus/utbildning-och-demokrati/2009/nr1/overnehede---territoriell-stigmatisering-ungas-informella-larande-och-skolan-i-det-postindustriella-samhallet.pdf>
- Silverman, D. & Silverman, D. (2020). *Interpreting qualitative data* (6th edition. utg.). Thousand Oaks, California: SAGE.
- Skivenes, M. & Strandbu, A. (2006). A Child Perspective and Children's Participation. *Children, youth and environments*, 16(2), 10-27.
- Smart, C. & Neale, B. (1999). *Family fragments?* Cambridge: Polity Press.
- Smette, I. & Rosten, M. G. (2019). Et iaktatt foreldreskap. Om å være foreldre og minoritet i Norge. I.
- Solheim, J. (1997). Forord. I K. A. Lie (Red.), *Rent og urent. En analyse av forestillinger omkring urenheter og tabu*. Oslo: Pax Forlag A/S.
- Stang, E. G. (2017). Forslaget til ny barnevernlov. Rettighetsfesting, strukturendring og språk revisjon. *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål*, 15(3), 191-212. <https://doi.org/10.18261/issn.0809-9553-2017-03-02>
- Stefansen, K. & Blaasvær, N. (2010). Barndom som klasseerfaring. Omsorg og oppdragelse i arbeiderklassefamilier [Experiencing childhood as class. Care and education in working class families]. I J. Ljunggren & K. Dahlgren (Red.), *Klassebilder : ulikhet og sosial mobilitet i Norge [Class images: inequality and social mobility in Norway]* (s. 144-156). Oslo: Universitetsforl.
- Stefansen, K. & Aarseth, H. (2011a). Enriching intimacy: the role of the emotional in the 'resourcing' of middle-class children. *British Journal of Sociology of Education*, 32(3), 389-405. <https://doi.org/10.1080/01425692.2011.559340>
- Stefansen, K. & Aarseth, H. (2011b). Enriching intimacy: the role of the emotional in the 'resourcing' of middle-class children. *British Journal of Sociology of Education*, 32(3), 389-405. <https://doi.org/10.1080/01425692.2011.559340>
- Strandbu, A. & Thørnblad, R. (2010). "Sårbare" barn som deltakere i kvalitativ forskning. *Forskningsetikk og etisk forskning. Barn*, 1, 27-41. Hentet fra <https://www.ntnu.no/documents/10458/20990221/strandbuthornblad.pdf>
- Strauss, C. & Quinn, N. (1997). *A cognitive theory of cultural meaning*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sutherland, O., Breen, A. V. & Lewis, S. P. (2013). Discursive narrative analysis: A study of online autobiographical accounts of self-injury. *Qualitative report*, 18(48), 1-17. Hentet fra <https://nsuworks.nova.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1434&context=tqr>
- Sørensen, Ø. & Stråth, B. (1997). *The Cultural construction of Norden*. Oslo: Scandinavian University Press.

- Tanase, M. F. (2020). Are urban teachers culturally responsive? *SN Social Science*. Hentet fra file:///C:/Users/kjerstin/Downloads/Tanase2020_Article_AreUrbanTeachersCulturally Resp.pdf
- Taylor, S. (2013). Criticisms of discourse analysis. I(s. 77-86). Bloomsbury Publishing Plc.
- Telhaug, A. O. (1994). *Utdanningspolitikken og enhetsskolen : studier i 1990-årenes utdanningspolitikk*. Oslo: Didakta.
- Tembo, M. J., Studsrød, I. & Young, S. (2021). Governing the family: immigrant parents' perceptions of the controlling power of the Norwegian welfare system. *European Journal of Social Work, 24*(3), 492-503. <https://doi.org/10.1080/13691457.2020.1738349>
- Thelen, T. & Haukanes, H. (2010). *Parenting After the Century of the Child: Travelling Ideals, Institutional Negotiations and Individual Responses* (1. utg.). Farnham: Farnham: Taylor & Francis.
- Thomas, N. (2019). What is the Point of Studying Childhood as a Social Phenomenon? *Children & society, 33*(4), 324-332. <https://doi.org/10.1111/chso.12297>
- Thomassen, W. E. & Munthe, E. (2020). A Norwegian perspective: Student teachers' orientations towards cultural and linguistic diversity in schools. *Teaching and teacher education, 96*, 103151. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2020.103151>
- Tiller, P. O. (2021). Barn som sakkyndige informanter: Om forholdet mellom barnets verden og den voksne intervjuer. *BARN - Forskning om barn og barndom i Norden, 24*(2), 15-39. <https://doi.org/10.5324/barn.v24i2.4399>
- Tingstad, V. (2019). Hvordan forstår vi barn og barndom? : posisjoner og kontroverser i barne- og barndomsforskning.
- Tunestveit, M., Mæhle, M. & Ulvik, O. S. (2021). Deltaking i barnevernet: ein analyse av ungdomar sine forteljingar i lys av posisjoneringsteori. *Tidsskriftet Norges barnevern, 98*(1), 4-19. <https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2021-01-02>
- Turner, V. W. (1982). *From ritual to theatre : the human seriousness of play* (bd. [1]). New York: PAJ Publications.
- Turner, V. W. (1988). *The anthropology of performance* (bd. 4). New York: PAJ.
- Tønnessen, L. K. B. (1995). *Norsk utdanningshistorie : en innføring*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Ulvik, O. S. (2007). *Seinmoderne fosterfamilier : en kulturpsykologisk studie av barn og voksnes fortellinger*. Oslo: Unipub.
- Ulvik, O. S. (2014). Å utforske barns deltakelse i hverdagslivet: metodologiske refleksjoner. I L. M. Gulbrandsen (Red.), *Barns deltakelse i hverdagsliv og profesjonell praksis : en utforskende tilnærming*. Oslo: Universitetsforl.
- Valentine, G. (2016). *Public space and the culture of childhood*. London, England ;, New York, New York: Routledge.
- Vassenden, A. & Jonvik, M. (2019). Cultural Capital as a Hidden Asset: Culture, Egalitarianism and Inter-Class Social Encounters in Stavanger, Norway. *Cultural sociology, 13*(1), 37-56. <https://doi.org/10.1177/1749975518782244>
- Vike, H. (2018). Barn og kjærlighet i sentraliseringens tid. I R. Kroken (Red.), *Omsorgsforståelser : mellom poesi, profesjon og politikk*. Oslo: Universitetsforl.
- Vike, H., Lidén, H. & Lien, M. (2001). Likhetens virkeligheter [The realities of equality]. I M. Lien, H. Lidén & H. Vike (Red.), *Likhetens paradokser : antropologiske undersøkelser i*

- det moderne Norge [The paradoxes of equality: anthropological studies in modern Norway]* (s. 11-31). Oslo: Universitetsforlaget.
- Vaage, O. F. (2012). *Tidene skifter : tidsbruk 1971-2010* (bd. 125). Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- Wardman, N., Gottschall, K., Drew, C., Hutchesson, R. & Saltmarsh, S. (2013). Picturing Natural Girlhoods: Nature, Space and Femininity in Girls' School Promotions. *Gender and Education*, 25(3), 284-294.
<https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1080/09540253.2012.756857>
- Weber, M. (1971). *Makt og byråkrati : essays om politikk og klasse, samfunnsforskning og verdier* (bd. S30, D. Østerberg, Overs.). Oslo: Gyldendal.
- Willis, P. E. (1977). *Learning to labour : how working class kids get working class jobs*. Farnborough: Saxon House.
- Winther Jørgensen, M. & Phillips, L. (1999). *Diskursanalyse som teori og metode*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforl. Samfundslitteratur.
- Wærdahl, R. (2011). Jens Qvortrup, William A. Corsaro og Michael-Sebastian Honig (red.): The Palgrave Handbook of Childhood Studies, og Jens Qvortrup (red.): Sociological Studies of Children & Youth, vol. 12. Structural, Historical, and Comparative Perspectives. I (bd. 19, s. 96-100).
- Wærdahl, R. & Haldar, M. (2013). Socializing relations in the everyday lives of children: Comparing domestic texts from Norway and China. *Childhood*, 20(1), 115-130.
<https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1177/0907568212443269>
- Aakvaag, G. C. (2008). *Moderne sosiologisk teori*. Oslo: Abstrakt forl.
- Aarseth, H. (2011). *Moderne familieliv : den likestilte familiens motivasjonsformer [Modern familylife: the motives of the equal family]*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Aarseth, H. (2018). Familie og intimitet i endring - sosiologiske perspektiver [Family and intimacy in change - sociological perspectives]. *Fokus på familien*, 46(2), 84-102.
- Aaslestad, P. (1999). *Narratologi : en innføring i anvendt fortelle teori [Narratology: an introduction in theory of applied storytelling]* (bd. nr 121). Oslo: Landslaget for norskundervisning Cappelen akademisk forlag.

Vedlegg

Artikkel 1

Haldar, M. og Røsvik, K. (2020) Family as text: Gendered parenthood and familial displays through home-school correspondence in a strong welfare-state. *Gender, Place and Culture*. <https://doi.org/10.1080/0966369X.2020.1724080>

Family as text: gendered parenthood and family display through home-school correspondence in Norway

Marit Haldar^a and Kjersti Røsvik^b

^aDepartment of Social Work, Child Welfare and Social Policy, Oslo Metropolitan University, Oslo, Norway; ^bDepartment of Health, Social and Welfare Studies, University of South-Eastern Norway, Porsgrunn, Norway

ABSTRACT

This article examines how different Norwegian families display family and parenthood ideals in one of the most gender-equal countries in the world. Empirically, the article is based on an ethnographic material in the shape of so-called 'travel diaries'. The diaries are written by Norwegian school children and their parents with the purpose of describing how everyday family life unfolds. The diaries are analysed within a discursive framework and by the use of analytical concepts like display, performativity, text circulation, repetition, habit etc. We discuss how gendered family display are spatially and temporally organized. We argue that normative standards and cultural codes for what seems to be a 'good family life' are created and maintained by a kind of social circulation, and that the family is a place where gender relations confirm existing welfare state policy. Gender equality and reciprocity are central values doing parenthood, and further the family is a transmission-belt between private and public gendered subject positions. By displaying family *in* a text-correspondence, this article also reveals how mothers participate in the construction of modern fatherhood as an intimate caregiver.

ARTICLE HISTORY

Received 21 December 2018
Accepted 5 January 2020

KEYWORDS

Child-centrism; equality; family-display; gendered-parenthood; text-analysis

Introduction: establishing the understanding of home-school correspondence as gendered performativity and family display

Massey (1994) argues that there is an intricate and profound connection of space and place with gender and the construction of gender relations. Our aim is to explore, through a home-school correspondence, how gendered parenthood and family display are spatially and temporally organized (Felski 2000).

In 1997, a primary school reform was undertaken in Norway. One of the most significant changes was that first grade would begin when children

CONTACT Kjersti Røsvik kjersti.rosvik@usn.no Department of Health, Social and Welfare Studies, University of South-Eastern Norway, Kjølnes ring 56, 3901 Porsgrunn, Kongsberg, 3603 Porsgrunn, Norway

© 2020 The Author(s). Published by Informa UK Limited, trading as Taylor & Francis Group
This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>), which permits non-commercial re-use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited, and is not altered, transformed, or built upon in any way.

were 6 years old. Previously, the school starting age had been 7. Great emphasis was placed on school preparations to receive these young children and for their encounters with the school. One measure was that the 6-year-olds would meet a class teddy bear, which after a lottery draw, would go home with each pupil overnight or over a weekend. The class teddy bear was equipped with a travel diary. In it, the pupil—with help from his or her parents—was meant to write what the teddy had experienced during the home visit. The following day, the travel diary was read aloud during school hours, and the teddy and the travel diary were put into the school bag of the next pupil. The arrangement of a class teddy bear going on home visits with 6-year-olds became a permanent feature at most Norwegian primary schools. This means that nearly every household in Norway that has had a member of 6 years of age since 1997 has ‘reported’ on his/her everyday life to teachers, classmates and classmates’ parents.

These travel diaries can say a great deal about the ideals of everyday life that circulate among families with children and between families and the school community, the contents of the stories as well as the special form of correspondence these travel diaries are. Some key issues in this article are to reveal 1) what families choose to expose about events of a rather ordinary day or weekend, 2) what these choices of ‘reported’ events tell us about family, parenthood and gender norms and 3) how these norms are reproduced and reinforced through textual circulation between families and between families and school.

By examining the diary texts for answers to simple questions on topics such as who is where, who does what, who is together with whom and how these activities are conducted, we analyse which gendered parenthoods (Morgan 1996) are expressed, and how they become apparent in family display (Finch 2007). We have deliberately chosen to use the term parenthood, rather than parenting, as our focus is not only on rearing practises; it is broader and ideologically intervened (Sparrman et al. 2016).

Our research aims at uncovering taken-for-granted everyday ideals of gendered parenthood among Norwegian families. The diaries are analysed within a discursive framework understanding norms and ideals as local, circulating power (Butler 1994; Holloway 1998). Several feminists like Butler focus on doing-, not being gender, and how gender differ, transgress and change from the normal. We use her framework, but in an opposite way, finding it fruitful to *investigate* the ‘normal’ itself, *not* how gendered norms are reinforced and challenged, as Butler does. Exploring what *constitutes the ‘normal’* is quite different from starting from what is considered to be normal and natural. We use Butler’s (1994) concept of performativity for this purpose. Similarly, Finch (2007) states that in changing context people are in need of displaying family. Again, we use the framework in an opposite way. As we

see it, the travel diaries contain narratives about what is 'normal'—it is a unique textual corpus for studying the performativity and display of an idealized standard. *Family as text* is a key concept. It is not meant metaphorically, family is done and constructed through the textual correspondence.

How home–school correspondence matters for family display: evidence from previous research

The sociologist Holter (1970) undertook gendered family research as early as the 1970s. Several researchers were inspired by her work, such as Moxnes (1989), who studied gender conflict in families, and contemporary researchers such as Ellingsaeter and Widerberg (2012), Vaage (2012) and Aarseth (2011, 2018) who are studying class, gender and families in the Norwegian welfare state. According to them new forms of cohabitation, vaguer class and gender distinctions and changes in Norwegian welfare schemes have all been proven to influenced family practices and ideals. For instance, a new pattern appears in Norwegian families, where parents largely collaborate on getting everyday life to go around in areas such as cooking, childcare and leisure organization. This is confirmed by the time-use-statistics that show that fathers' participation in everyday life is approaching mothers' (Vaage 2012).

These sociologists use interviews and statistical methods to investigate families. Gullestad, an anthropologist, is one of the first in Norway to use ethnographic fieldwork in family research. She is also a pioneer theorising home, gender and class in a spatial perspective. Her book 'Kitchen table society' (1984) explored how young town-house mothers work to get family life, part time jobs and other social relationships to hang together. Later (1993) she examined constructions of gender connected to home as a spatial place. Gullestad emphasizes that 'to Norwegians home is an important setting not only for family life, but also for social life' (1993, 134). She as many other family and gender researchers in Norway, have for a long time argued that home and family also are a public matter. The Norwegian government has supported and regulated family life in several ways. Among other things, child benefit for *all* children born in Norway and a state bank for housing giving cheap loans for families to be able to own their own dwelling were initiated in 1946. The Family Ministry was established in 1956 and changed its name to the Ministry of Children and Equality in 2006. In 2003 a political promise of full day-care coverage was established, and in 2018 97% of 3-5-year-olds attend kindergarten. In 1993, fathers were entitled to paid parental leave, and in 2019 maternity leave where expanded from 46 to 49 weeks with a minimum of 15 weeks reserved for mothers and 15 weeks reserved for fathers (Gullestad 1996; Ellingsaeter and Widerberg 2012; Aarseth 2018).

From our perspective, the public school's active correspondence with families, which we are examining, is another example of the state's involvement in homes and private life. Compared to other family and gender researchers in Norway – using data from statistics, interviews and fieldworks, we are using texts as data material.

Besides Gullestad (1984, 1993, 1996), few other family researchers in Norway have had a spatial perspective, and practically no geographers are studying home and family-life. Looking into a broader European research field, Holloway (1998) argues that parenthood and child rearing has not been a major focus of human geography. However, there are some important exceptions. Holloway herself has developed the term 'local moral rationalities of mothering' referring to ways in which different cultures produce moral and social understandings of the kinds of care that children need (1998). Harman and Cappellini (2015) examine middleclass mothers' narratives on their daily routines of preparing lunchboxes for their children. Their study understands lunchboxes as artefacts linking together discourses and practices of doing and displaying good mothering. In large parts of the Western world, sensitive parents who are intensively responsive to children's needs and feelings are held up as the ideal (Lareau 2011; Shirani, Henwood, and Coltart 2012; Vincent, Ball, and Kemp 2004; Weininger and Lareau 2003). Geographers like Valentine (2016) and Aitken (2018) have all studied children's geographies considering issues such as parenthood and children's vulnerability in public and private spaces. According to Aitken geographers differ from sociologists and anthropologists in seeing children rooted in space and embedded in places. Aitken and Valentine concern children's vulnerability globally as well as locally. Valentine underlines how parents determine their children's personal geographies in a gendered way. Our article does not cover a large geographical range, but instead focuses on small, local shifts in place and space and how these shifts organize gender.

Despite all these gender research on children and families, children's own conceptions of gender and family life have rarely been explored. There are, however, some exceptions. Haldar (2013) analysed children's conceptions of romance and family life in Norway. There have also been Norwegian studies of children's more general conceptions of family (Haldar and Waerdahl 2009; Waerdahl and Haldar 2013). In a broader context, some studies rely on children's own perspectives through interviews and texts exploring the gendered role of parents, norms of gendered parenthood and family life in general (Dannesboe 2016; Eldén 2016; Guerreiro, Caetano, and Rodrigues 2014; Wardman et al. 2013). Our analysis also uses texts written by children, but takes a slightly different perspective, not focusing on children's own cultures or children's conceptions about parents. Instead, we are highlighting expressions of parental gender roles in children *and* their parent's descriptions of

family life. Our study uses a *negotiated* textual material, texts written by children *and* parents.

A similar analysis has been performed by Hutchison (2012) using video footage that illustrates interactions between mothers and children from different social classes. One unexpected finding of that study was that mothers perform invisible schoolwork to enhance their children's education. A similar tendency is illuminated in our study. Many of our texts are written by adults, often mothers, pretending being six-year-olds. However, we do not highlight this as educational support, but rather its gendered effects. As co-authors of the teddy-entries, mothers often position themselves in invisible roles. At the same time, this creates a negotiated child–adult voice that gives these texts a unique look into families' everyday-life.

How we contribute to this research field, are by focusing directly on gender norms and family ideals, through examining *naturally occurring texts* about children's and their parents' domestic activities and the spatial organization of their activities in a local environment. Unlike studies based on interviews and observations, as are most studies explicitly considering children, family life and gender, our text-based method answers questions about gendered parenthood and family life without directly asking about it.

Families as text—theoretical perspective

Foucault used the term 'normalization' to designate the establishment of norms; 'it is simply a matter of maximizing the positive elements, for which one provides the best possible circulation, and of minimizing what is risky and inconvenient' (Foucault 2007, 19). He (1991) developed a positive power perspective with the concept of 'governmentality' - decentralized power produced via circulation in relations.

Butler (1993), inspired by Foucault, contributed to the theory of self-presentation and discourse theory with a number of studies, especially concerning what a subject is and how it 'becomes'. According to Butler (1993) gender is something you constantly do and discourse is a kind of gender-sanctioned talk. She underlines that the way we talk about gender depends on context and cultural codes. Discourses are to some degree open or closed, and they allow more or less room for creativity. Butler (1993) names this process performativity, and claims that gender, ethnicity, sexuality and other identity markers are performative because they are situated in prevailing conventions. The subjects identify with the positions identified by the discourses so the body and the discourses merge (Butler 1993). To become a subject, one is constrained by a set of implicit and explicit norms (Butler 1997). Butler (1999) writes: '... performativity is not a singular act, but a repetition and a ritual, which achieves its effects through its naturalization in the

context of a body, understood, in part, as a culturally sustained temporal duration' (15).

Finch (2007) in part transfers the same reasoning to family research with her concept of 'display' – family is something you repeatedly do. Finch defines family display as: 'the process by which individuals, and groups of individuals convey to each other and to relevant audiences that certain of their actions constitute "doing family things" and thereby confirm that these relationships are "family relationships"' (Finch 2007, 67). She makes the simple but important point that families are not what their members imagine them to be, but what they seem to be for others, based on the information the families transmit through talk, written text and personal appearance.

Felski (2000) conceptualises everyday life as 'the most self-evident, yet the most puzzling of ideas. It is a key concept in culture studies and feminism and important reference point in other scholarly fields, part of a growing interest in micro-analysis and history from below' (15). She argues that everyday life is grounded in three key facets: time, space and modality, operationalized in repetition, home and habit. Felski argues further that every day with repetition, home and habit often involves assumptions about gender and women's to the modern world (2002, 18) She refers to Butler who has shown 'that sedimented practises are the means by which repressive regimes of gender do their work' (2002, 27). The teddy diaries are overloaded with domestic microscopic details, and we will organize our analyses in line with Felski's temporal and spatial key facets, to reveal textual gendered family norms.

Following Foucault (1991), Butler (1993), Finch (2007) and Felski (2000), we consider families and their gender identities to be constituted by place and situation, and family norms to be constituted by circulation. This article relates to families as textual situations, with the text's own premises and logic. The genre that inserts itself into the travel diaries provides space for certain ideals and omits others. By the circulation of the travel diaries as a home – school – home correspondence families are confirmed by their readers.

Who, what and how: method and analytical strategy

We have a rich data material consisting of books from several places in Norway. In this article, however, we concentrate on 15 travel diaries with a total of 319 home visits reported from three schools' in Oslo. We received these anonymised travel diaries from teachers who had gathered approval from the families to use them for research purposes.

From a methodological constructivist perspective the travel diaries will be presented and analysed using four methods. The first is a governmentality

inspired (Foucault 1991) analytical description of the whole text-corpus, analysing what kind of home-school correspondence the teddy travel diaries are. We reveal the correspondence as power-texts and show how this textual correspondence works as self-governance.

The second method is a quantitative analysis based on a 'what' question. It consists of a content analysis - a research technique used to make replicable and valid inferences by interpreting and coding textual material. By systematically evaluating texts, qualitative data can be converted into quantitative data (Bengtsson 2016). We have counted the spatial and temporal contents most commonly mentioned. We ask, what children, mothers and fathers mostly do together, and when and where they do it. In an analysis of normative self-presentations, a frequency analysis can provide important contributions that a qualitative analysis of individual narratives alone would miss. What do most people find worthy of reporting? In this article, similarities as well as differences are of interest. Gullestad emphasizes the importance to design investigations of gender in a way that make explicit not only the differences, but also the sameness, the similarities and the commonalities of the genders (1993).

The third method of analysis is based on a 'how' question; how gendered parenthood and family ideals are expressed directly and indirectly in the text. We see all activities and events in the diaries as gendered, with devices and materiality imbedded. Some of these devices and materials are strongly gender instructive, whereas others are not (Latour 1987). Examples of classifications we use are time, space, togetherness, home activities, outdoor activities, preparing activities. This selection is based on which concepts are most commonly mentioned in the narratives. NVivo 12 is used to count the frequency of words and concepts, and in the coding of both the 'what' and the 'how' questions.

Last, but not least, we analyse the narrator or the narrative voice in the teddy diaries—the entity that carries the word in the narrative (Aaslestad 2009). Who is telling a story and how they tell it provides complex and intricate guidelines. First, we must distinguish between the author, who is the physical person outside the text that actually wields the pen and writes the story, and the narrator, who is the entity that leads the word in the narrative. We must also distinguish between the manifested, explicit narrator, referring to him or herself in the text, and the narrator that is hidden. A story may have an authorial narrator voice, when the narrator is outside the happening, and the story may have a personal narrator voice, when the narrator's voice is inside the happening. The narrative voice may assume a superior, all-knowing position and attach thoughts and statements to the various characters in the narratives: 'he', 'she', 'it', 'we' and 'they', or a position as the I-voice in the narrative. In particular, the use of 'I' and the dynamics of 'we' have consequences for our diaries and make them gendered.

Analysing these narratives in this way, we not only draw attention to what is told, but also to how it is told and by whom. This may elicit details and nuances of meaning that may otherwise have remained undetected.

Findings: family display through home-school correspondence

Family ideals

The teddy diaries as text corpus reproducing family ideals through circulation

The context and writing genre of the teddy-diary arrangements is as a whole a normative framework and a manifestation of display (Finch 2007). This special home-school correspondence works as decentralized governance (Foucault 1991). For instance, few directives are given by the school concerning the diary's narrative content. There is a short introductory text written by the teacher. The following is typical:

Hello, my name is Teddy, and I am a special friend of your class. This is my travel diary. I would be very happy if you would write and draw a bit of what 'the two of us' have experienced together in your home. I'm sure that Mum or Dad will help you. Regards, Teddy.

The teddy and the travel diary are intended to be a pedagogical method of offering the first graders a chance to talk about themselves and their families in front of their class. From the school's perspective, this method is intended to ensure that children are seen and heard, and to build bridges between the school and the home. According to the schools, having the teddy bear visit homes is very popular among the children. As Foucault argues, modern power is productive, not repressive, in line with this there is no steering intention in the teddy-diary-arrangement. It is rather a question of a management technology (Foucault 1991) arising in a pedagogical scheme intended to bridge the transition between family and school. Reflective control arises, where the control objective is in the control mechanisms – the family receive a stuffed toy 'without ears and eyes' and a book with blank sheets with the possibility to write whatever you want. You are, however, obliged to write something, and you know it will get an audience (Finch 2007). A 'teddy-travel-diary-management-goal' is installed in the family's self-management.

When the teddy travels between the families, all the families know what others before them have written, and that teachers and other families will read what they write. Thus, the teddy diaries can be read as a type of cultural socialization, an exchange of everyday ideals, and a confirmation of family habits by display (Finch 2007). Through this circulation between the homes via the school, the teddy diaries, which are intended to invite open

correspondence between the children's families and the school, exert a guiding and regulatory side effect (Dean 2009).

During the circulation among families, the travel diary continually becomes enriched and filled with norms and ideals like cultural cotton candy. The perceptions that are exchanged and reinforced are the most important content. Families present themselves to themselves and to others. A framework has been developed, and a form of self-expression influenced by preceding texts (James 2007). The framework becomes clearer as the diaries fill up, and the local norms (Holloway 1998) develop through textual circulation between families and families and the school.

It is striking how interactions between families construct a comprehensible framework within which everyone can express themselves. We find this local circulation effect in every travel diary. We assume that families document their ideals in the text by describing their everyday activities. This does not mean that the diaries in themselves manifest new norms and values or change the family's identity; rather, they illustrate how written self-presentations are part of a continuous effort to shape and confirm identity (Finch 2007). Narratives are not summaries of 'what people generally do', nor are they statements of moral rules about 'what people should do'. Rather they are stories through which people attempt to connect their own experiences, and their understandings of those experiences, to a more generalized pattern of social meanings about kinship (Finch 2007, 78).

Family ideals revealed through frequency of 'whats'

An effect of the books circulating is that the narratives' form and content seem to repeat themselves. Some words and phrases point out. They are mentioned very often and form a distinct family pattern, which together gives a striking script of ideals. These words and expressions coincide with Felski's (2000) everyday categories; repetition, home and habit. Family, however, is also constituted through relationships and evaluation. There is often something that is valued and something that is excused.

How family works through relations

'Together' is a word with high frequency, and relations stands out as a significant way of expressing family. Friends and peers are given extraordinary importance when the families are presenting themselves and writing about their everyday lives. Being with friends is a mundane, everyday activity for the children. An interesting consistent pattern is that only friends with the same sex are mentioned. In the stories it is not uncommon to write about having friends over, visiting friends as well as visiting a grandparent, all in the course of one day. There are also many activities mentioned as something you would do with a friend. Celebrating birthdays stands out as

something particularly worth mentioning. Every sixth diary entry contains a birthday party. Sometimes the teddy even attended two birthdays during one weekend, as in the following:

At 14.00 we went to Anna's grandparents, because we were going to Jenny's birthday afterwards. At the birthday party I had a great time, lovely cakes and many children who took good care of me. Sunday, I joined Anna on another birthday, and there were many who had dressed up in fancy dress there. That was fun!

Birthdays are a simple way of showing inclusiveness in networks. They are a good example of 'a repetition and a ritual, which achieves its effects through its naturalization' (Butler 1999, 15). To have many relations is in itself valuable. Relations to grandparents and especially peer relations is rendered as important, and facilitating peer relations is an expression of good parenthood. The family unity of child–mother–father, however, unquestionably stands out as the most important relation. Sometimes, there are two-person families, at other times extended families, but in the child–parent negotiated stories, the child–parent relation is always fronted as a significant relation in the everyday lives. The family is together in many situations. At home meals are of course important. More surprisingly bed, bedtime, sleep and sleeping are repeatedly mentioned in the stories. There are detailed descriptions of how and where the teddy sleeps several times in one story. The bed is where the children most often describe being, more than on the sofa, by the table, out in the garden and so on. Sleeping with the teddy repeatedly seems to be splendid and worth telling other classmates about.

We have eaten pizza, and a lot of candy. I took Litasbed, that's Alexander's cat. I tasted her food, that was really awful, Usj. Us boys (referring to Teddy and Endre) were both tired, as we stayed up playing Play station all Saturday night. So tonight, we had to go to bed early. So, we can be fresh and awake for tomorrow's school day. Regards Teddy and Endre.

Bedtime is an important marker of order. Parents reveal themselves to be respectable by mentioning that the children are put to bed. A bed is a powerful object to display care, security and closeness, and at the same time show how you set limits and do upbringing with warmth and loving authority. For travel diaries with accounts of home visits, it is astounding how many narratives mention being tired, sleeping or going to bed. Finch (2007, 70) writes about family relationship and highlights that intimate relationships are subject to change as the individual identities which they support are changing. The changes reinforce the need to display relationships and ways of being together which are meaningful at any given point of time. Being together at the bedside is a meaningful way of parenting six-year-olds and distinguish it from intimate relationships at a later time in the child's life. It expresses family relationships as temporal (Felski 2000).

Table 1. Family ideals.

		Count	
Relations	Visiting/Visit/Stayed/Birthday-party	373	
	Together	167	
	Bed/slept	194	
Repetitions	Came	276	
	Went	475	
	Eat/breakfast/dinner	214	
Space	Home	354	
	Forrest/Garden/Outside/Cabin/Boat/Tent/Ski/Bicycle/Walk	220	
	Shopping/Drive/Work/Doctor/Dentist/Hospital	91	
Evaluations	Time	154	
	Good	127	
	Enjoyed/Happy/Like/Great/Nice/Fun	333	
Organized activities	Dances/Handball	Girls	Boys
		19	3
	Football/Ice-hockey	7	25

Family as a transmission belt - cyclic repetition of back and forth

While everyday life expresses a specific sense of time, Felski (2000) argues, it does not convey a particular sense of space. In fact, everyday life is usually distinguished by an absence of boundaries, and thus a lack of clear spatial differentiations. It includes a variety of different spaces (workplace, the home, the mall). In spite of these varied locations, Felski continues, several philosophers of everyday life focus on home as a privileged symbol. Like everyday life itself, home constitutes a base, a taken-for-granted grounding, which allows us to make foray into other worlds (Felski 2000, 22). The spatial ordering of the everyday is anchored in a sense of home Felski (Felski 2000, 18). From our diary book material, the word 'home' is mentioned 354 times, and is one of the most frequently used word. Home constitutes family. We shall, however, not pay attention to the home, but to family and parenthood done public. The vocabulary of modernity is a vocabulary of anti-home, Felski claims. It celebrates mobility, movement, exile, boundary crossing. It speaks enthusiastically about movement out into the world but is silent about home return (2002, 23). In the stories from the teddy diaries, however, there is no silence about returning home. There is a repetition of leaving home and coming back again that creates a cyclic movement in the stories. 'Came' is mentioned 276 times and 'went' is mentioned as frequently as 475 (Table 1). The family is shaped by the back and forth from home. There are some stories about exotic adventures, but as many stories are about mundane movements such as shopping, going to school and work. However, the most frequent stories are not exotic and not mundane, but about outdoor activities. Cycling, cross country skiing, skating and downhill skiing, sledding and playing in the snow, swimming, jumping on the trampoline and going hiking in the woods are mentioned often. These appear to be activities organized by the family and/or the children themselves. Quite often, someone is with the children, but it is not stated exactly who they are: 'In the

afternoon, we went to Trampoline Land' or 'On Sunday, we went to the ski slope'. Other times, it may be the parents together who take the children: 'We went to Dalen to go sledding: Dad, Mum, Teddy and I'. It often emerges indirectly that a parent has accompanied the child. 'On Sunday, we drove to Skogen to go skiing. Teddy sat up in my dad's knapsack'. The children also seem to do several of the activities on their own: 'We went out and rode bikes', 'Knut and I made a snowman and used raisins for eyes', 'When we got back to the house where we lived, Anne and I climbed the trees' or 'We went sledding a lot, too'. This gender-egalitarian family presentation shows that sports and outdoors activities are highly important ingredients of an exemplary parenthood and idealistic family life. The whole family walking in the forest is the best of the best.

On Sunday morning we didn't wake up before nine thirty. Today we have been out walking in the forest. Teddy found a wooden stick similar to the letter Y. In addition, we found three orienteering posts. Teddy enjoyed walking and it was nice that both grandma and grandfather took part in the trip. Teddy thought the weekend went by quickly, he looks forward to next time he will come with me home. Thank you for a good and cosy weekend! Hug from Josefine and Teddy.

This story is an exemplary parenthood-story because it combines outdoor activity with educational and constructive elements. We get an understanding that the family is active because they get out in the woods. We get associations of a sporty, but also curious and educational family, perhaps concerned with the attentive presence; they stop and take time to find sticks looking like letters on the road. Time is not neutral, time is exalted, long time is worthy, and short time is negative.

How family ideals reveal through exceptions and excuses

It is useful to study the types of excuses made, and what is excused, as excuses and exceptions unfold norms and ideals. If families do not leave their homes at the weekend, an excuse is always given: 'We had to stay indoors the whole weekend because Lisa got a fever'. 'On Sunday, there was really heavy rain, so we just went on a little trip to pick mushrooms in the park', or 'Teddy and I were unable to do any outdoor activities this weekend, as I had sprained my foot at football training'. If we look at stories about bedtime, we also find excuses: 'Now I am very tired and Halvor and I will go to bed, a little late because of the birthday party' or 'The grownups forgot what time it was and so did we, so it was 10 o'clock (PM) before we got to bed'. Finch (2007) argues that stories about topics such as inheritance are often oppositional in the sense that they are about the negative behaviour of other people (selfish, grasping, uncaring), used to illustrate that this is not 'how my family' behaves. The stories in the teddy-diaries are not about other people. Here the opposition is made by reason for not following the norm,

and thereby expose good behaviour. Excuses are offered for not having been outside, not going to bed early, not having long quality-time together. While excuses are not offered for failing to complete homework, not tidying at home, not reading or not having been to the library. A clear ideal shine through; in Norway, a good family-life and a good childhood is cosy and take place outdoors together with others.

Another family ideal that shines through is sameness and equality. Mothers and fathers do much of the same, in a kind of organic turn-taking, but as often they do things together. Parenthood seems to be a collaboration, and then not built on complementarity, but on reciprocity. Also, when it comes to gendered activities for the children, it is astonishing how strikingly similar the family narratives are. In a very large number of cases, the child's name is the only interpretative key to gender. However, there are some exceptions. Organized leisure interests differ between girls and boys to some extent (Table 1). Football, ice hockey, handball, dance, gymnastics and theatre all reveal significant upbringing-differences in the narratives. It is worth noting the clear difference between the gender-equal activities that constitute family life in the narratives and the gender-different activities that characterize the organized leisure activities in the narratives. It seems easy to refer to football, gymnastics and ice hockey, as they are specific and visible activities. These activities often take place on fixed scheduled days, so if a child is chosen in the lottery to take the teddy home on a day when there is training, a game or a competition, then it is assumed that this will be included in the travel diary. The internal family life is probably slightly more flexible, and similarly distinct events do not stand out as topics of reports. The events and activities that are considered worth mentioning from home life prove to be largely gender equal. The exception is organized activities. And as known, the exception confirms the rule.

Gendered parenthood

As Lind et al. (2016) argues, parenthood consists of much more than what you physically and mentally do for and with the child. We have pursued what mothers and fathers explicitly do in the narratives by counting the frequency they are mentioned. An interesting pattern is expressed. In the tally shown in Table 2, the mother is counted in 94 of the narratives, while the father is in 97. This frequency distribution exhibits gender-egalitarian family ideal. Mothers and fathers are almost equally present in the narratives, and their interactions with the children and the teddy are almost identical in terms of frequency. The mother provides transport to and from activities more often than the father, while the father cycles and attends sporting activities more often than the mother. Considering that these mother and

Table 2. Gendered parenthood.

		Mother	Father
Space	Participating in narratives	94	97
	Brings to school/activities	32	24
	Doing sporting activities	7	16
Home	Makes food/reads	10	8
Public	Family shopping/Children accompany parents to work	6	14
Absent parenthood	Parents at work	4	2
	Parents away from child (dad, mum or both)	3	5
Preparations	Gives presents/prepares for sleepover/washes/prepare things	11	9
Praising	Quality-time/ Restaurant visits/Theatres/Film/Museum/Admired/praised by the children	23	22

father couples have not colluded on their presence and activities in the narratives—most do not even know about each other's existence, because the travel diaries are from different schools—it is remarkable how matching activities are distributed between mother and father. The norm of equal status of parents of small children is significant.

Absent parenthood

Finch (2007, 78) argues that the importance of narratives generally is that they enable people to both formulate and communicate understandings of their own social world. In our case with teddy-diaries, as a special home-school-correspondence, the way mothers and fathers write about themselves as co-authors together with their children, is highly parenthood-relevant also when they are without their children. 'Friday mum and dad were away, so Tine watched Linn, me and Teddy' or 'In the evening we had a babysitter when mum and dad were going out.' These sentences emphasize that mom and dad have a life apart from being a parent. Other sentences emphasize that Mom and Dad have a job. This is also a way of displaying parenthood. They have an adult life. They are responsible breadwinners: 'Saturday, we came along to Dads job for a short trip. We folded paper planes while Dad worked.' 'We went to Mums new job. It was far away.' Felski (2000, 23) claims that modernity celebrates mobility, movement, exile, boundary crossing. In some stories though, mothers are presented, a little bit out of the ordinary: 'We have built a new hallway in the house and needed new closets. Teddy, Natalie and mum drove the car with a hanger to IKEA. Or this: 'Saturday it snowed heavily, and I shovelled snow together with Svein and his Dad. It was rather exhausting, but afterwards I got to try his Mums motorbike.' Butler states that if the ground of gender identity is the stylized repetition of acts through time, and not a seemingly seamless identity, then the possibilities of gender transformation are to be found in the arbitrary relation between such acts, in the possibility of a different sort of repeating,

in the breaking or subversive repetition of that style (1988, 520). By 'motorbikes' and 'hanger' a politically correct subversive gender is displayed.

How mothers construct family-oriented fathers

194 stories are written in the pen by adults, 16 are written first by a child, then by an adult or vice versa. 30 stories are written by boys, 26 by girls. If we look at the narrator voices, however, most are written in I-form. In 97 stories, I-voice is added to the teddy bear, in 57 stories the girls have the I-voice, in 56 stories the boys have the I-voice. In 49 of them, there is a superior, all-knowing-position-narrator-voice. Every all-knowing-position-narrator-voice story except one are written by adults.

There are many reasons why this is interesting. The fact that the I-voice in the story never is an adult, but the author very often is a parent, makes this a special family display. The texts have children as model recipients, but they are written in a way directed at adults as meta-recipients. This hybrid transmitter and receiver creates a special access to a common family voice. The family as a community is constituted in the text.

Most often, it is clear whether the author of the diary text is a child or an adult. This is apparent from the handwriting as well as from the content and narrative style. Nevertheless, regardless of who actually wielded the pen, it is in many cases apparent that the child and adult have decided what to write together. There is a negotiated child–adult voice that characterizes the books. The texts are generally written with a view to being presented to six-year-olds. After all, it is the child who is responsible for the story in the classroom. However, there are several stories that are so long and depicted that we must believe that it is the teacher who ultimately reads the story in class. An adult perspective is also expressed several times through what one chooses to tell about or meta-communicate: 'Afterwards we went to Joakim who is Tages' friend, there we baked gingerbread cookies and drank gluwain (without wine).' In many cases, the narratives convey the mark of being written by a 'grown-up-six-year-old'. Parents, often mothers,¹ write stories with an I-voice delegated to the teddy or the child. This creates a unique merged family display.

In many stories, the mother seems to have a large degree of control over the narratives, but maybe not quite over the information imparted to readers. What emerges in many narratives is the invisible presence of the mother. She is included either in a 'we' in the narrative, she is the 'I' delegated to the teddy and the child, or she is the overarching all-knowing narrative voice. From that position, she directs and constructs narratives, for example, of a father who is present and takes initiative:

Hey everyone in Class 1A! The first week of school was super cool, so it was almost a little bit sad that it was the weekend. But I was certainly lucky getting to have

Teddy home the first weekend. After school on Friday, Teddy, my dad, Adrian and I went bowling. I almost won over Adrian, and Teddy tried as well, but had a small problem with holding the bowling ball with his paws. (...) On Saturday, the whole family went out on our new boat. We fished and fixed up a lifejacket for Teddy that was a little big, but he enjoyed himself, nonetheless.

There are very many cases of this type, where the father is present in the narrative, while the mother is the narrative voice included in 'we' or just a part of 'the entire family'. The father thus appears as often as the mother figure in the narratives. Yet, if we take the less visible participation through the author's role and narration, we see that the mother clearly plays a larger part. A clear gendered pattern is expressed. The fathers perform accountable activities with the children, while the mothers make participation possible and write about it. It is precisely because the mother is the co-author and sometimes the main author who writes the father into the narrative as an active caregiver, which reinforces what the ideals are in an exemplary way and put parenthood in a dialog with an equal-oriented welfare state (Sparman et al. 2016). The consistent pattern of mothers putting themselves in invisible roles and fathers into more visible roles, confirms to the values of the Norwegian family. It is likely that the mothers purposely overvalue responsibilities of father's and undermine their own tasks to approve family ideals. Gender equality is family display.

Conclusion

Some key questions to answer in this article have been 1) what families choose to expose about the small and large events of a rather ordinary day or weekend, 2) what these choices of 'reported' events tell us about family, parenthood and gender norms and 3) how these norms are reproduced and reinforced through textual circulation between families and between families and school. To take the last question first.

Narratives depicting family ideals or gender norms are not sensational reading; they cannot and should not be, because if they were, such readings would not have been about normativity. Travel diaries contain narratives about what is 'normal'—the imitation and performativity of the standard (Butler 1997). The narratives must be read considering their role as home--school correspondence, and that's make them unique. They are simple, because they are meant to be about everyday events that any family can corroborate, because they are meant to be fun for small school children to listen to and because the assignment is imposed by the school. Besides, because the texts circulate amongst families, they tend to gain a repetitive form. This does not mean that the same content is written in all the narratives, but ideals tend to be repeated through a given diary-genre. In this way, the findings of this article are not striking because they disrupt norms

or are different, but because they are so similar and predictable. And because they consist of negotiated family-voices, a merge of adults and children, a child sensitive democracy ideal is revealed.

The travel diaries are also tangible representations of social circulation. And by these circulation norms and ideals become evident and taken-for-granted standards for the 'good life' are exchanged. Normative standards and cultural codes are created, reproduced and maintained by social circulation, and by this children at a very young age become part of producing textual family display and thereby being intertwined in monitoring and controlling their own behavior in a 'pleasurable' way through the teddy bear (Butler 1993; Dean 2009; Foucault 1991).

So, to the remaining two questions: What families choose to expose about the small and large events, and what these choices are telling about family, parenthood and gender norms. Much general research, and gender studies in particular, focus on difference, transgression and change from the normal. However, we see it as fruitful to investigate the normal and natural itself. We have to some extent used Butler's (1994) concept of performativity for this purpose, and especially Finch' (2007) concept of display. Analysing the teddy-travel-diaries' 'what's' and 'how's', we find that the authors of the teddy texts, discursively create an ideal parenthood of gender egalitarianism, reciprocity and sameness (Gullestad 2002).

As underlined earlier, Norway is characterized by gender equality. The home-school correspondence reflects this. Many families depict themselves as being equality oriented when describing rearing routine activities such as eating and sleeping, as well as when reporting leisure activities with their children. It seems to be an ideal that the whole family is together. Exemplary parenthood is to be parenting together, they visit friends and family together, they have meals together, they watch TV together and last but not least the family spend much time outdoors, for instance walk in the woods together. Despite this egalitarian togetherness, Norwegian families also seem to be situated in what Butler (1993) describes as prevailing conditions. Inspired by Felski's spatial perspective dividing in home and anti-home, these prevailing conditions appear more clearly. 'Organized-activities in public' such as football and ice hockey for boys and handball and gymnastics for girls, confirm all more traditional gender patterns. Here, the egalitarian ideal must be set aside. After all, the children shall stand in front of the classmates and the teacher to recount an entertaining, true and suitable story from the teddy's visit. The home-narratives are those where the authors are mostly in charge, and where they can easily report or underreport activities that offer a proper display for the children to present at school, while the reportable content of public activities are to a greater extent given. Good parenthood is expressed through these children's organized leisure activities, and a

significant rearing-ideal appear. The organized sports activities express the parents' ideals of active, healthy and enriching forms of peer-relations. As sports activities mostly are gender segregated, a homo-social reproduction is prevailing, however as a latent consequence.

Overall a healthy, ideal family is a 'transmission belt' between home and outside world. While bedtime and dinner routines at home may be about the closeness and intimacy. Outside world signifies autonomy and transition. Family is where you learn and negotiate these different aspects of modernity. An ideal family which is on display is a family which can balance home (intimacy) and outside (autonomy), and to do gender fluid parenthood is to display different subject positions in different spaces. Modern father- and motherhood is to balance childcare and being a breadwinner. Family is where you learn and negotiate these different aspects of modernity.

To conclude, text is a place where family is done (Finch 2007), and a home-school correspondence like teddy bear diaries expresses a child-inclusive reciprocal parenthood which confirms existing welfare state policy. As mentioned earlier, most family researchers use interviews, statistics and fieldwork. We will argue that texts reveal subtle, microscopic temporal and spatial gender-patterns that otherwise might be overlooked.

Note

1. We know from the teachers that it is mostly the mothers who is the narrator, and often it is obvious as the father is the third-person singular in the story.

Disclosure statement

No potential conflict of interest was reported by the authors.

Notes on contributors

Marit Haldar is a professor of sociology. Important themes in her research are childhood, gender, family, social inequality, vulnerable subjects in the welfare state and health care system. Her studies of norms and cultural perceptions of the 'ordinary' and 'normal' versus the 'different' or 'deviant' have contributed to the research and understanding of what creates social inequality. Haldar is head of the interdisciplinary research group Welfare Access Through Technology (WATT), and is a member of the Interdisciplinary Center for Kindergarten Research (REACH). Haldar is engaged in methodology and analytical strategies, and has developed new methodology with reviews in international methodology (see Silverman, D. 2011, 'Interpreting qualitative data', 4th ed. London: Sage). Haldar is a lecturer at bachelor, master and PhD level.

Kjersti Røsvik is Associate Professor in sociology. Her research interests is in childhood, family, intimacy and child welfare. Røsvik is also engaged in research concerning digital learning. Røsvik is a member of the interdisciplinary research group 'Welfare Services for

Vulnerable Groups' (VETUG). Røsvik is a lecturer at bachelor in Child Welfare and Master in Society and health.

References

- Aarseth, Helene. 2011. *Moderne familieliv: Den likestilte familiens motivasjonsformer [Modern Familylife: The Motives of the Equal Family]*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Aarseth, Helene. 2018. "Familie og intimitet i endring – Sosiologiske perspektiver [Family and Intimacy in Change – Sociological Perspectives]." *Fokus på Familien* 46 (02): 84–102. doi:10.18261/issn.0807-7487-2018-02-02.
- Aaslestad, Petter. 2009. *The Patient as Text: The Role of the Narrator in Psychiatric Notes, 1890-1990*. Translated by Erik Skuggevik and Deborah Dawkin. Oxford: Radcliffe Publishing.
- Aitken, Stuart C. 2018. "Children's Geographies: Tracing the Evolution and Involution of a Concept." *Geographical Review* 108 (1): 3–23. doi:10.1111/gere.12289.
- Bengtsson, Mariette. 2016. "How to Plan and Perform a Qualitative Study Using Content Analysis." *NursingPlus Open* 2 (C): 8–14. doi:10.1016/j.npls.2016.01.001.
- Butler, Judith. 1988. "Performative Acts and Gender Constitution: An Essay in Phenomenology and Feminist Theory." *Theatre Journal* 40 (4): 519–531. doi:10.2307/3207893.
- Butler, Judith. 1993. *Bodies That Matter: On the Discursive Limits of "Sex"*. New York: Routledge.
- Butler, Judith. 1994. "Gender as Performance: An Interview with Judith Butler." Last Modified 15 January 2006. <http://radfem.transadvocate.com/gender-performance-an-interview-with-judith-butler/>
- Butler, Judith. 1997. *Excitable Speech: A Politics of the Performative*. New York: Routledge.
- Butler, Judith. 1999. *Gender Trouble: Tenth Anniversary Edition*. 2nd ed. Hoboken: Taylor and Francis.
- Dannesboe, Karen Ida. 2016. "Ambiguous Involvement: Children's Construction of Good Parenthood." *Doing Good Parenthood : Ideals and Practices of Parental Involvement*, edited by Anna Sparrman, Anna Sparrman, and Judith Lind. Cham: Springer International Publishing: Imprint: Palgrave Macmillan.
- Dean, Mitchell M. 2009. *Governmentality: Power and Rule in Modern Society*, Governmentality. London: SAGE Publications.
- Eldén, Sara. 2016. "An Ordinary Complexity of Care: Moving beyond 'the Family' in Research with Children." *Families, Relationships and Societies* 5 (2): 175–192. doi:10.1332/204674315X14285937023932.
- Ellingsaeter, Anne Lise, and Karin Widerberg. 2012. *Velferdsstatens familier: Nye sosiologiske perspektiver [Welfare State Families: New Sociological Perspectives]*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Felski, Rita. 2000. "The Invention of Everyday Life." In *Doing Time: Feminist Theory and Postmodern Culture*, edited by Rita Felski, 77–98. New York: New York University Press.
- Finch, Janet. 2007. "Displaying Families." *Sociology* 41 (1): 65–81. doi:10.1177/0038038507072284.
- Foucault, Michel. 1991. "Governmentality." In *The Foucault Effect: Studies in Governmentality: With Two Lectures by and an Interview with Michel Foucault*, edited by Colin Gordon, Graham Burchell, and Peter Miller, 87–104. London: Harvester/Wheatsheaf.

- Foucault, Michel. 2007. *Security, Territory, Population: Lectures at the Collège de France, 1977-78. Sécurité, Territoire, Population*. Translated by Graham Burchell, edited by Michel Senellart, François Ewald, and Alessandro Fontana. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Guerreiro, Maria das Dores, Ana Caetano, and Eduardo Rodrigues. 2014. "Gendered Family Lives through the Eyes of Young People: Diversity, Permanence and Change of Gender Representations in Portugal." *Gender and Education* 26 (1): 35–51. doi:10.1080/09540253.2013.875130.
- Gullestad, Marianne. 1984. *Kitchen-Table Society: A Case Study of the Family Life and Friendships of Young Working-Class Mothers in Urban Norway*. Universitetsforlaget, Oslo.
- Gullestad, Marianne. 1993. "Home Decoration as Popular Culture. Constructing Homes, Genders and Classes in Norway." In *Gendered Anthropology*, edited by Teresa del Valle. London: Routledge.
- Gullestad, Marianne. 1996. "From Obedience to Negotiation: Dilemmas in the Transmission of Values between the Generations in Norway." *The Journal of the Royal Anthropological Institute* 2 (1): 25–42. doi:10.2307/3034631.
- Gullestad, Marianne. 2002. "Invisible Fences: Egalitarianism, Nationalism and Racism." *Journal of the Royal Anthropological Institute* 8 (1): 45–63. doi:10.1111/1467-9655.00098.
- Haldar, Marit. 2013. "Knowledge of Love: Narratives of Romance Told by 12-Year-Old Children." *Gender and Education* 25 (5): 564–577. doi:10.1080/09540253.2013.797071.
- Haldar, Marit, and Randi Waerdahl. 2009. "Teddy Diaries: A Method for Studying the Display of Family Life." *Sociology* 43 (6): 1141–1150. doi:10.1177/0038038509345694.
- Harman, Vicki, and Benedetta Cappellini. 2015. "Mothers on Display: Lunchboxes, Social Class and Moral Accountability." *Sociology* 49 (4): 764–781. doi: 10.1177/0038038514559322.
- Holloway, Sarah L. 1998. "Local Childcare Cultures: Moral Geographies of Mothering and the Social Organisation of Pre-School Education." *Gender, Place & Culture* 5 (1): 29–53. doi:10.1080/09663699825313.
- Holter, Harriet. 1970. *Sex, Rolls and Social Structure*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hutchison, Kirsten. 2012. "A Labour of Love: Mothers, Emotional Capital and Homework." *Gender and Education* 24 (2): 195–212. doi:10.1080/09540253.2011.602329.
- James, Allison. 2007. "Giving Voice to Children's Voices: Practices and Problems, Pitfalls and Potentials." *American Anthropologist* 109 (2): 261–272. doi:10.1525/aa.2007.109.2.261.
- Lareau, Annette. 2011. *Unequal Childhoods: Class, Race, and Family Life*. 2nd ed. Unequal Childhoods. Berkeley: University of California Press.
- Latour, Bruno. 1987. *Science in Action: How to Follow Scientists and Engineers through Society*. Milton Keynes: Open University Press.
- Lind, Judith, Allan Westerling, Anna Sparman, and Karen Ida Dannesboe. 2016. "Introduction: Doing Good Parenthood." In *Doing Good Parenthood: Ideals and Practices of Parental Involvement*, edited by Anna Sparman, Allan Westerling, Judith Lind, and Karen Ida Dannesboe. Cham: Springer International Publishing: Imprint: Palgrave Macmillan.
- Massey, Doreen. 1994. *Space, Place and Gender*. Cambridge: Polity Press.
- Morgan, David H. J. 1996. *Family Connections: An Introduction to Family Studies*. Cambridge: Polity Press.
- Moxnes, Kari. 1989. *Kjernesprengning i familien?: Familieforandring og samlivsbrudd og dan-nelse av nye samliv [Revolution in the Family?: Family Change and Cohabitation and Formation of New Cohabitation]*. Oslo: Universitetsforlaget.

- Shirani, Fiona, Karen Henwood, and Carrie Coltart. 2012. "Meeting the Challenges of Intensive Parenting Culture: Gender, Risk Management and the Moral Parent." *Sociology* 46 (1): 25–40. doi:[10.1177/0038038511416169](https://doi.org/10.1177/0038038511416169).
- Sparrman, Anna, Allan Westerling, Judith Lind, and Karen Ida Dannesboe. 2016. *Doing Good Parenthood: Ideals and Practices of Parental Involvement*. Cham: Springer International Publishing; Imprint: Palgrave Macmillan.
- Vaage, Odd Frank. 2012. *Tidene Skifter: Tidsbruk 1971-2010 [Times Are Changing: Time Spent 1971-2010]*, Vol. 125, Statistiske Analyser (1993: trykt utg.). Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- Valentine, Gill. 2016. *Public Space and the Culture of Childhood*. London: Routledge.
- Vincent, Carol, Stephen J. Ball, and Sophie Kemp. 2004. "The Social Geography of Childcare: Making up a Middle-Class Child." *British Journal of Sociology of Education* 25 (2): 229–244. doi:[10.1080/0142569042000205091](https://doi.org/10.1080/0142569042000205091).
- Wardman, Natasha, Kristina Gottschall, Christopher Drew, Rachael Hutchesson, and Sue Saltmarsh. 2013. "Picturing Natural Girlhoods: Nature, Space and Femininity in Girls' School Promotions." *Gender and Education* 25 (3): 284–294. doi:[10.1080/09540253.2012.756857](https://doi.org/10.1080/09540253.2012.756857).
- Weininger, Elliott B., and Annette Lareau. 2003. "Translating Bourdieu into the American Context: The Question of Social Class and Family-School Relations." *Poetics* 31 (5-6): 375–405. doi:[10.1016/S0304-422X\(03\)00034-2](https://doi.org/10.1016/S0304-422X(03)00034-2).
- Waerdahl, Randi, and Marit Haldar. 2013. "Socializing Relations in the Everyday Lives of Children: Comparing Domestic Texts from Norway and China." *Childhood* 20 (1): 115–130. doi:[10.1177/0907568212443269](https://doi.org/10.1177/0907568212443269).

Artikkel 2

Røsvik, K. og Haldar, M. (2021) Mothers constructing six-year-olds: how 'linguistic and domestic capital' work through school–home correspondence, making ethnicity and social class visible. *SN Social Sciences* 1(5), 114. <https://doi.org/10.1007/s43545-021-00132-7>

Mothers constructing six-year-olds: how ‘linguistic and domestic capital’ work through school–home correspondence, making ethnicity and social class visible

Kjersti Røsvik¹ · Marit Haldar²

Received: 29 September 2020 / Accepted: 13 April 2021 / Published online: 6 May 2021
© The Author(s) 2021

Abstract

Research on ethnicity and social class in primary school has shown how school produces social inequality and seems to suffer from a lack of professional diversity competence. Less work has examined how a democratic, equality-oriented curriculum puts hierarchies and differences into play. Our study is based on an ethnographic text material in form of a home–school correspondence from two ethnically and socio-economically different parts of Oslo, Norway. We examine how families (children and mothers, as co-writers) portray their domestic family life. Our aim is to explore how ethnicity and social class become visible through what we call ‘linguistic habitus’, ‘linguistic negotiation’ and ‘domestic capital’ in an apparently conform school programme. Drawing on a Bourdieu-inspired focus on power in language use, we argue that this home–school correspondence functions as a linguistic market: a system of distinction, operating with internal rules regarding what to say, how to say it and what not to say. Building on 319 family entries from a home–school correspondence, this study demonstrates how a corpus of saturated and intertwined texts reveals hegemonic middle-class preferences, values and identities. Mothers from the middle-class areas, co-writing with their children, reap symbolic benefits more easily than mothers and children from socio-economical diverse areas, who lose ground in this linguistic market. Despite the fact that the majority of the entries are similar and conform to a standard, some counter-discourses emerge. The study identifies the development of three linguistic trajectories: *counteroffensive*, *rectifying* and *‘hypercorrect’ deviance*. A central argument in this article is that this well-meaning home–school correspondence, which aims to be inclusive and democratic, demonstrates that access is socially skewed and that language capital is crucial. Our study reveals that the school system in Norway, situated in a very equality-oriented and strong welfare state, is based on two opposing ideologies, diversity on the one hand and sameness on the other.

Keywords Language · Power · Linguistic market · Diversity · Domestic capital · Educational governance

---

Extended author information available on the last page of the article

Introduction: establishing school–home correspondence as a linguistic market

Norway is deeply committed to education, as demonstrated by its high level of public expenditure and the dynamic policy activity targeting education quality (OECD 2019). Norway is also considered to be one of the most equality-oriented nations in the world (Bendixsen et al. 2018). The term ‘unitary school’ was introduced in 1936 to describe the ideal of comprehensive universal primary school education in the Norwegian school system, and as recently as 2017, a white paper stated that Norwegian schools shall give all pupils equal opportunities (Ministry of Education and Research 2017). Still, Norway recognizes that it faces challenges in living up to this ideal and that there are differences in and between schools (OECD 2019). In this article, we argue that a specific democratic correspondence assignment bridging home and school in Norway is not as equal and inclusive as intended but rather unintentionally reproduces inequality.

In international school research, there has long been a debate over whether school contributes to the reproduction of social inequality or to social equalization. The question of how school contributes to social reproduction based on parents’ socio-economic situation has interested researchers (Boudon 1974; Bourdieu 1997; Bourdieu and Passeron 1977; Broady 1998; Willis 1977). In Norway, recent research on education shows that social inequality is increasing (Bakken 2009, 2014; Bakken and Danielsen 2011; Bakken and Elstad 2012; Ekhren 2014; Hansen 2014; Onstad and Grønmo 2013). Nordic research shows the importance of school as an inclusive and culturally responsive arena on the one hand (Lundberg 2019; Opheim, Gjerustad, and Sjaastad 2013; Sernhede 2009; Tanase 2020; Thomassen and Munthe 2020) and a civilizing and assimilating arena on the other (Gilliam and Gulløv 2017). Bakken (2009) asks whether schools can compensate for cultural and social inequality or simply reproduce it. His answer is mainly that the institution reproduces inequality. The unitary school is being challenged by a more diverse population while diversity has become a new ideal in the Norwegian school that puts equality under pressure (Lidén 2001; Røthing 2020).

Research on social inequality among families is inconclusive regarding the dominance of middle-class values. Some studies have found that middle-class ideals dominate upbringing strategies in school (Harman and Cappellini 2015; Lareau 2011; Stefansen and Aarseth 2011), while others have found that working class families develop strategies as a counteroffensive to institutional upbringing arenas (Lareau 2011; Stefansen and Blaasvær 2010). And finally, some studies have shown how different socio-economic cultures produce different moral and social understandings of the kinds of care that children need (Holloway 1998; Lee et al. 2020).

In Norway, there has recently been a debate over whether increasing economic inequality is an indication of a distinct and clear class society or not. This debate is characterized by different theoretical perspectives, one based on rational agency (Jansson et al. 2020) the other on cultural sociology (Flemmen, Jarness,

and Rosenlund 2019; Flemmen and Toft 2019). We contribute to the latter position. However, until recently, social inequality and class differences were rarely linked to questions of cultural inequality or ethnic diversity. Ethnic minorities are the ‘New Norwegian labour class’ (Andersen 2009; Andersson 2010; Vassenden and Jonvik 2019).

When it comes to measures implemented in school aiming to reduce social inequality and differences due to ethnicity, researchers have investigated and explored the effects of mother tongue teaching and bi/multilingual education (Daugaard 2020; Jaspers 2020; Salö et al. 2018). However, less attention has been given to how more an informal democratic equality-oriented curriculum puts into play hierarchies and differences, which is what this study aims to explore.

There has also been extensive research on home-school collaboration. Parents with more formal education participate more in school-home collaboration than those with less education (Bæck 2005; Epstein 2019). Mothers are more active than fathers (Kramvig 2007; Nordahl 2000, 2020), and co-operation between school and minority families is often problematic (Arneberg and Ravn 1995; Ericsson and Larsen 2000; Kileng 2007; Loona 1995). These findings are grounded in research investigating more formal collaboration between parents and school, such as parent meetings and conferences.

In our article we use a text-material to investigate a more informal exchange between school and home. We contribute to this research and these debates by examining how children and mothers (as co-writers) in particular negotiate their display of family life in a specific inclusive and culturally responsive pedagogical approach. This pedagogical approach rests on some linguistic premises that lead to display of cultural and social inequality. Although there is a lot of focus on language and language skills in school, there is little research on language as power. We address this gap by examining a specific pedagogic home-school collaboration established some decades ago. Inspired by a Bourdeusian perspective, we address this gap by examining a specific long-standing pedagogic home-school correspondence programme as a linguistic market, showing the effects of linguistic marginalization.

In 1997, a primary school reform was undertaken in Norway. One of the most significant changes was that children began entering school (i.e. first grade) at the age of six—one year earlier than before. Great emphasis was placed on preparations for schools to receive these younger children and for the children’s encounters with the school system. One measure put into place was for the six-year-olds to meet a class teddy bear upon their arrival, which would then go home with each student overnight or over a weekend, following a lottery draw. The class teddy bear was equipped with a travel diary, in which the student—with help from his or her parents—would write what the teddy had experienced during the home visit. The following day, the diary entry was read aloud during school hours and the teddy and the ‘teddy diary’ were put into the schoolbag of the next student. This arrangement of a class teddy bear who went on home visits with the first graders thus became a permanent feature at most Norwegian primary schools. As such, since 1997, nearly every six-year-old in Norway and their parents have ‘reported’ on their everyday life to teachers, classmates and classmates’ parents.

Our study emerges from this pedagogical project, examining how the authors of the entries display ‘doing’ family to a significant audience (Finch 2007; Morgan 1996). By analysing *what* mothers and children write about, and *how* they write, our aim is to answer the following questions:

- (1) What seems to be the ideal story—the master narrative—on the linguistic market?
- (2) How do both mothers and children use their linguistic habitus and produce subtle linguistic distinctions in educational texts that seem largely governed by a norm of equality and commonality?
- (3) How do they negotiate and handle the conflict between the two strong ideals on this linguistic market—equality on the one hand and autonomy and uniqueness on the other?

Symbolic power on a linguistic market: theoretical perspective

Bourdieu’s theories centre on social class, power and distinctions. He defines social class as a position defined in relation to another, arguing that there is an ongoing competition for different scarce resources, which he calls capital. The accumulation of different types of capital (social, economic and cultural) gives rise to symbolic capital, and symbolic power is exerted when the dominant classes define the world in ways that conceal and justify their arbitrary privileges (Bourdieu 1984 [1979]). These concepts are all relevant to our study in general.

Specifically, we have chosen to focus on power in language use (Bourdieu 1991), looking at children and their mothers (as co-writers pretending to be six-year-olds). According to Bourdieu (1991), linguistic utterances or expressions are forms of distinguishing practice produced in particular contexts or markets. The linguistic products are given a certain value, and some products valued more highly than others ‘the practical competence of speakers is to know how, and to have the ability, to produce expressions that are highly valued on the market concerned’ (Thompson 1991, p. 18). Further, Bourdieu claims that linguistic competence is not uniformly distributed throughout a society. Different speakers possess different quantities of linguistic capital, and the capacity to produce expressions appropriate to a particular market is not equal. Communication between school and home is thus not neutral but a space that enables subtle language power where linguistic capital is unequally distributed. From the introduction in ‘*Language and Symbolic Power*’ Thompson (1991, p. 18) underlines how Bourdieu argues that the

distribution of linguistic capital is related in specific ways to the distribution of other forms of capital (economic and cultural etc.) which define the location of an individual within the social space. Hence, differences in terms of accent, grammar and vocabulary - the very differences overlooked by formal linguistics - are indices of the social positions of speakers and reflections of the quantities of linguistic capital (and other capital) which they possess. The more linguistic capital that the speakers possess, the more they are able to

exploit the system of differences to their advantage and thereby secure a *profit of distinction*.

As we will see, some of the mothers writing diary entries have a special linguistic capital via a negotiated narrative voice as a six-year-old. They produce symbolic power and thus rule the market.

Bourdieu argues that linguistic exchange is a mundane, practical activity like many other activities. Still, he claims that language use expresses and legitimizes symbolic power and is a product of a complex set of social, historical and political conditions of formation. Further, he theorizes that a completely homogenous language or speech community does not exist in reality; instead, language is considered to be ‘the illusion of linguistic communism’, an idealization of a set of linguistic practices that have emerged historically under certain social conditions of existence (Bourdieu 1991, p. 43). In this study, we focus specifically on how different social ethnic ‘trajectories and paths’ appear through linguistic negotiation between families, and between families and schools as the teddy diaries circulate. In our analysis, we draw upon Bourdieu’s definition of a social trajectory as ‘the series of positions successively occupied by the same agent or the same group of agents in successive spaces’ (1996, p. 258). This theoretical point is important for eliciting subtle power mechanisms in the diary entries. While school–home correspondence is intended to be a form of inclusive, equitable and equal communication, it was still possible to identify distinctions.

‘How,’ ‘what’ and ‘who’: methodology and analytical strategy

Sample and ethics

We received these already existing, anonymized teddy diaries from teachers who informed the relevant families that the diaries would be used for research purposes. The teachers ensured parents’ full confidentiality and informed us on delivery that the texts were written by children and mothers with children as co-writers.

While the diary entries were not meant to be private, and indeed were written for a local public audience consisting of teachers and other parents, all the texts have been further anonymized by changing the names of persons and places. In translating the texts from Norwegian to English, we have tried to preserve the original content as well as the writing style (including misspellings and childlike formulations) since we consider them to be significant analytical points in our findings.

The data in this article originally emerged from an international research project on teddy diaries. A team of five researchers collected diaries from first-grade classrooms in China, Norway, South Africa and the United States. The purpose of the larger study was to explore the norms, values and ideals connected to the everyday lives of children in different parts of the world. This study was conducted by two researchers and it is based on 15 travel diaries with a total of 319 family entries from the capital of Norway, Oslo. Five of the diaries come from a residential district in West Oslo primarily populated by middle-class people with

predominantly Norwegian ethnic origins. The other 10 come from an urban part of East Oslo, populated by ethnically and linguistically diverse working-class people. Of the 319 family entries, 53 are illegible because of handwritings. Of the 266 readable entries, 183 are from East Oslo and 83 from West Oslo.

By analysing the content and language used in the two samples of travel diaries, we compared socioeconomic resources and normative ideals among children's families. Although we do not have information about individual families, we do know the broader demographic composition of each area (Hansen 2014). We are familiar with Oslo's longstanding historical lines of socio-geographical differences and classed spatial divisions. The city has often been characterized by its clear social division between a wealthier west side and a poorer east side (Andersen 2014; Ljunggren and Andersen 2015; Myhre 2017). The city is also one of the fastest growing urban regions in Europe. It is currently undergoing major changes, partly because of a growing population of people with minority backgrounds. Oslo is the area of Norway with the highest proportion of people with an immigrant background. In 2020, immigrants accounted for 25.6% of the city's population. For Norway, the figure was 14.7% (The directorate of integration and diversity 2021). Oslo also has a greater proportion of residents with higher education compared to the rest of Norway. As such, Oslo is populated with both resource-rich and resource-poor inhabitants and is thus often referred to as 'a segregated city' (Ljunggren 2017).

Three analytical phases

Overall, the analytical strategy consisted of three phases. *The first* was an analytical description of the diary entries taken as a whole, revealing how the teddy diaries work as a linguistic market. Against this background, we analysed what kind of narrative is being produced as the 'master narrative', which consists of linguistic expressions that fulfil and thus reproduce the demands of formal markets.

The second phase was to reveal how both mothers and children used their linguistic habitus and produced subtle linguistic distinctions in the teddy diary entries. Our analysis made use of the distinction between the 'whats' and 'hows', following Holstein and Gubrium (2012). 'What' highlights the stories' content of personal narratives and is a kind of thematic approach. 'How' emphasizes the process of narrative production and underlines how inner life, everyday experience and social worlds are assembled and conveyed, focusing more on the stories' organization. In accordance with Holstein and Gubrium (1998, p. 165),

we rely upon a technique we call 'analytic bracketing' [...]. We may focus, for example, on how a story is being told, while temporarily deferring our concern for the various *whats* that are involved—for example, the substance, structure, or plot of the story, the context within which it is told, or the audience to which it is accountable. We can later return to these issues, in turn analytically bracketing *how* the story is told in order to focus on the substance of the story and the conditions that shape its construction.

NVivo12—a qualitative data analysis software program allowing both the counting of single words and the selection and categorization of blocks of text into themes—was used when analysing the texts. After reading all the texts carefully, we investigated what words were used frequently. The texts displayed several similarities, such as stories about meals, outdoor and indoor activities, going to birthday parties, going to bed and so on (Table 1).

Table 1 Family ideals

	Count
Visits/Birthday party	373
Bed/slept	194
Eating/breakfast/dinner	214
Home	354
Forest/Garden/Outside/Cabin/Boat/Tent/Ski/Bicycle/Walk	220
Shopping/Drive/Work/Doctor/Dentist/Hospital	91
Good/Enjoyed/Happy/Like/Great/Nice/Fun	460
Dances/Handball	22
Football/Ice hockey	31

Then we sorted the texts, investigating what families chose to present concentrating on the texts which did not ‘fit in’ or was ‘too different’ (Gullestad 2002, p. 47), and thus decided to investigate the subtle ways (both intentional and unintentional) in which mothers expose family norms, by analysing how they write (e.g. long entries, short entries, entries that contain typographical errors or a childish writing style) and about what (e.g. eating, playing travelling, going to church etc.). We found that ethnic minority mothers struggle to produce diary entries that are similar in content and form to those of ethnic majority mothers. This was evident in how the texts were written: for example, mothers writing in Norwegian rather than in their mother tongue. In the case of symbolic production, Bourdieu (1991, p. 77) claims that

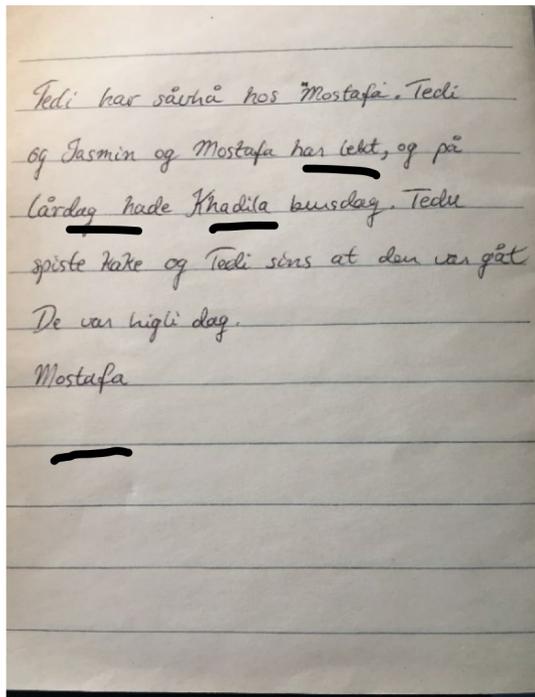
the constraint exercised by the market via the anticipation of possible profit naturally takes the form of an anticipated censorship, of a self-censorship which determines not only the manner of saying, that is, the choice of language – “code switching” in situations of bilingualism – or the “level” of language, but also what it will be possible or not possible to say.

As a *third* analytical method, we drew on narratology (Genette 1980) and a concept-driven approach to coding (Graham 2007), using the concepts of class and ethnicity to investigate patterns of information given and information given off by classifying who is writing, what is written and how it is written. According to classical narratology, the author is the actual person who wields the pen and writes the narrative, while the narrative voice is the main voice in the narrative (Koven 2012). The narrative voice may assume a superior, all-knowing position and attach thoughts and statements to the various characters: for instance, ‘Teddy, Erik and Anna went to school’. Alternatively, the narrative voice can assume a position as the main figure and narrate in the first person: for instance, ‘Teddy, Erik and I went to school’. The

Picture 1 Child author

Picture 2 Non-ethnic Norwegian adult author

narrative voice can also assume other more hybrid forms wherein different narrative voices speak together: ‘We had breakfast before school’. Here, we analyse the different narrative voices in the texts, showing how they display age, ethnicity and social class in a subtle way.

In most of the entries, it is evident whether a child (see Picture 1, below), an adult or a non-ethnic Norwegian is the author (see Picture 2, below). This becomes apparent from the handwriting, as well as the content (e.g. misspellings, non-Norwegian names) and narrative style. For example, child authors are revealed through the naive form of the narrative and its simplistic content.

Irrespective of who the author is, the voice in the text is always that of a six-year-old. After all, the child is the one who will be responsible for the entry and stands behind the presentation in the classroom. In most cases, it appears as if the child and adult have co-authored the text (see Picture 3, below), having agreed on the content and the way of writing. These texts are both long and complex, even though they have been written in a naive and childish manner. In this way, the entries often comprise a hybrid narration style and reveal a negotiated child–adult voice, as if a ‘six-year-old adult’ is speaking. Picture 3 Co-authored text Picture 3 Co-authored text Picture 3 Co-authored text

In most cases, the texts are written in the first person. In 97 narratives, the ‘I’ voice is attributed to the teddy. In 49 narratives, there is an all-knowing, overarching narrative voice. In three narratives, the narrative voice glides between being the ‘I’ voice and the all-knowing voice; in four narratives, the narrative voice is consistently in the first-person plural (‘we’). All the ‘we’ narratives were written by children,

Picture 3 Co-authored text

while all but one of the all-knowing narratives were written by adults. A total of 194 narratives were written by adults, and 16 were assessed as having been written first by a child and then by an adult, or vice versa. Later in the article, we demonstrate how the author and narrator voices play an unintended but important role in expressing class and ethnicity. Symbolic power is manifested through the manner of narration and the ways in which the ostensible six-year-olds express themselves.

Analytical findings

Establishing the understanding of school–home correspondence as a linguistic market

The teddy diaries are intended to be a pedagogical method of offering first graders a chance to talk about themselves and their families in front of their class. From the school's perspective, this method is intended to ensure that children are seen and heard and to build bridges between the school and the home. An important aspect of this school–home correspondence is that the diary entries can be seen as a whole framework. The framework creates a linguistic market in which family ideals are negotiated through circulation. There is something about the correspondence that allows the dominant norm of equality to coexist with subtle differences. The correspondence works as a free market. A key feature of this free market is the absence of forced linguistic transactions. Indeed, the school gives few directives concerning the diary's narrative content. There is only a short introductory text written by the teacher, like the following:

Hello, my name is Teddy, and I am a special friend of your class. This is my travel diary. I would be very happy if you would write and draw a bit of what 'the two of us' have experienced together in your home. I'm sure that Mum or Dad will help you. Regards, Teddy.

Few steering intentions are present in this introductory entry. Rather, reflective control arises through market management. No pure free market actually exists; all markets are in some way constrained (Bourdieu 1991). The control objective is in the control mechanisms—the family receive a stuffed toy without ears and eyes, and a book with blank sheets with the possibility to write whatever they want. They are, however, obliged to write something, and they know it will have an audience (Bourdieu 1991). A 'teddy travel diary market goal' is thus set. When the teddy travels between the families, all the families know what others before them have written and that teachers and other families will read what they write. Thus, the teddy diaries can be read as a type of transaction of everyday ideals and a confirmation of family habits via negotiations between families and family members (Bourdieu 1991). Through this negotiation between the families via the school, the teddy diaries, intended to invite open correspondence between the children's families and the school, exert a guiding and regulatory side effect. Through the negotiations between families, the travel diary is continually

enriched and filled with norms and ideals. Indeed, the perceptions exchanged and reinforced are the most important content.

In every teddy diary, we find a localized negotiation effect. Narratives are not summaries of ‘what people generally do’, nor are they statements of moral rules about ‘what people should do’. Rather, they are stories through which people attempt to connect their own experiences, and their understandings of those experiences, to a more generalized pattern of social meaning. The texts cover many different issues and refer to the everyday lives of different families. Although the activities described may be different, the presentation and evaluation of home life are surprisingly similar. As Bourdieu (1991, pp 38–39) claims:

What circulates on the linguistic market is not ‘language’ as such, but rather discourses that are stylistically marked both in their production, in so far as each speaker fashions an idiolect from the common language, and in their reception, in so far as each recipient helps to produce the message which he perceives and appreciates by bringing to it everything that makes up his singular and collective experience.

In our particular linguistic market (i.e. the teddy diaries), we find some stylistically canonized narrative prototypes gradually emerging. Most of the texts begin by mentioning that Teddy is a very welcome guest and conclude by stating that Teddy enjoyed the visit, and further that the family members always have a good time during the visit. The following is an ideal-type story from a family in the middle-class area of Oslo and exemplifies the type of narrative that dominates the diaries:

I have waited a long time for this day that I finally could bring Teddy home with me. Friday, we went home with Elly and we ate sausages and pasta; afterwards we had ice-cream. We watched some children’s TV and then we played in Elly’s room. When my mum came to pick us up, I was very proudly showing her Teddy. Mum had been walking so Teddy could lie in the stroller together with my little sister Margrethe. They were warm and comfortable there. When we came home, we watched TV and ate popcorn. Teddy liked it but it got stuck in all his teeth. Later Teddy slept well in my arms. Saturday, we got up early and went out to jump on the trampoline. Later in the afternoon we got visitors and Teddy thought that was very exciting. Two boys came visiting, and we ate hot dogs and we got Saturday candy for watching children’s TV. That night we stayed up a little longer, but we got very tired. So on Sunday morning, we didn’t wake up before nine-thirty. Today we have been out walking in the forest. Teddy found a wooden stick similar to the letter Y. In addition, we found three orienteering posts. Teddy enjoyed walking and it was nice that both grandma and grandpa took part in the trip. Teddy thought the weekend went by quickly, he looks forward to the next time he will come home with me. Thank you for a good and cosy weekend! Hug from Josefine and Teddy.

This story is written in an advanced way, using a rather rich vocabulary and different narrative voices. Josefine is the ‘I’ voice; however, we also enter Teddy’s mind when he shares his thoughts and feelings. It thus becomes possible to assign

Teddy the feelings the family wants their overnight guests to have. It is impossible for a Norwegian family to say, without embarrassment, ‘We in this family make our guests enjoy themselves and they always look forward to coming to us, because we are so nice’ (Gullestad 1992). Using Teddy as a mediator, however, the statement does not come across as bragging or selfish. The cosiness of family life has subtly been conveyed through the teddy. According to Gullestad (1992), social interaction can be seen as negotiations about central identities, and sameness and modesty are examples of central values in Norway. Having a nice, cosy time is an important component in most of the texts, and in this way the families expose their most significant domestic practices. Witoszek (2009) sees ‘*coziness*’ as such an important cultural focal point in Norway. Bourdieu argues that: “The various practices, and through them the different lifestyles, all stand in a hierarchical relation to the legitimate culture—that is, (schematically) to the canonized culture” (Bourdieu 1984 [1979]). This cultural code of ‘a nice and cosy time’ has also been highlighted in other research that focuses on sensitive, child-centred parenting using the modern, Western model (Lareau 2011). Prioritizing the child’s need for care, belonging and security over all other issues is, in fact, a Western educational standard (Bernstein and Triger 2011; Forsberg 2010; Shirani, Henwood, and Coltart 2012).

Child-centredness is also reflected in the activities presented in the diary entries. The weekend appears to be allocated for the child, involving eating popular foods like sausages and pizza, jumping on the trampoline, and watching television while eating ‘Saturday candy’ (*lørdagsgodt*). Nearly all the teddy diaries that contain information about Saturdays mention children’s television and Saturday candy; mentioning the latter signals a healthy practice in everyday Norwegian life, where the norm is for children to eat candy only on Saturdays. In a majority of the texts from the middle-class area of West Oslo, there were also some pedagogical and constructive elements. From the mention of the walk in the forest in the quote above, we can infer that the family is physically active. We obtain the picture of a sporty, attentive, curious and education-oriented family who, during their forest walk, stop and spend time finding sticks that look like letters. The text also refers to ‘we’; here, the ‘we’ involves grandparents. Social capital seems to be an important part of the authors’ domestic capital, since many of the texts frequently mention grandmothers, grandfathers, siblings and friends in everyday life, not only at formal occasions. Following Bourdieu (1984 [1979]), this signals the Norwegian value of social networks.

Negotiating cultural content as positive diversity

By comparing the previous example from a middle-class ethnic Norwegian family with diary entries written by ethnic-minority children and their parents—primarily mothers—we illustrate how family normative ideals are displayed through what they choose to present and how they communicate linguistically. As we will see, some of the entries display a way of making oneself visible as something culturally unabsorbed, while others are affected by linguistic power. Take, for example, the following entry (written by a child):

This weekend I [the teddy] went home with Shan. On Friday we sat and watched a Tamil film with Sutharshan's family. It was exciting and super cool! On Saturday we got up early to watch 'Digimon' and 'Johnny Bravo'.... Then Sutharshan took me with him to the library. We had to be pretty quiet there. Then we watched children's television and ate sweets and cake. On Sunday, I went with Sutharshan to the mosque. Afterwards we went to a party. There I met a lot of Sutharshan's friends. They played 'tag' .... We had fun!

The text shows that the child grasps the genre of the teddy diary, managing to describe a weekend routine similar to that of the majority of families. The common components (e.g. outdoor activities, children's television, sweets and cake, and the fact that things are cosy, fun and enjoyable) are all included and are, in turn, notions of 'Norwegianness' (Handulle and Vassenden 2020, p. 8). However, there is a distinction, an aspect that Sutharshan does not share with the canonical Norwegian narratives. The ethnic Norwegian narratives do not include activities like attending a religious service or viewing Tamil films, and they rarely mention a library visit. Sutharshan's, however, does. This can be understood in light of the fact that Norway, and Europe as a whole, has become a more secular society, of which 'empty churches and libraries' are signs (Lagerstrøm and Revold 2015; Taule 2014). By using positive diversity symbols, likely unconsciously, Sutharshan is marking an autonomous identity in a tacit way. We may see this as a contradiction to Bourdieu's (1989, p. 17) insistence that.

the dispositions acquired in the position occupied imply an adjustment to this position, what Goffman calls the 'sense of one's place'. It is this sense of one's place which, in interactions, leads people whom we call in French *les gens modestes*, 'common folk', to keep to their common place, and the others to 'keep their distance', to 'maintain their rank', and to 'not get familiar'. These strategies (it should be noted in passing) may be perfectly unconscious and take the form of what is called timidity or arrogance.

In the case of Sutharshan, this is a negotiation on the linguistic market—a timid counteroffensive.

Subject to symbolic power by linguistic misspelling

There are, however, other narratives written by mothers that exhibit ethnic marginalization and lack of linguistic capacity, notably by containing spelling mistakes:

Finly Usman got to take Teddy home. On Wednesday, Usman and Teddy played out in the school yard, then Usman and Teddy went home in the rane. On Thursday, Usman and Teddy played outside then we kame home. Usman and Teddy ate Pizza, and swets.

And this:

Shila's mom came to school. Has said hvat Tedi and little Tedi out Shila should do. Whi she was in Rema [a shop] and went shopping afterwards we took the tube to hoome.

These two narratives do not differ from other entries in terms of their content (i.e. references to playing outdoors, sweets and food). However, they are unique in that they contain several misspellings and are written by adults. They differ from the 'ideal-type' narrative, which presents playful, childish and naive descriptions and the charming goofy narratives that characterize six-year-old children, written by their mothers who consciously construct six-year-old narrative voices.

Usman's and Shila's narratives are written by adults who do not have the same control over the narrative voice because they are expressing themselves in a foreign language. They write shorter and more poorly constructed narratives than the other authors, and their narratives demonstrate less linguistic capital (Bourdieu 1991). Bourdieu argues that linguistic exchange is also an economic exchange between producers 'endowed with a certain linguistic capital' and consumers, 'which is capable of procuring a certain material or symbolic profit'. By this logic, utterances 'are not only signs to be understood and deciphered; they are also signs of wealth, intended to be evaluated and appreciated, and signs of authority, intended to be believed and obeyed' (Bourdieu 1991, p. 502). The parents of Usman and Shila are made 'chess mats' in the teddy diaries, robbed by linguistic capital—or, as Bourdieu phrases it, 'like aces in a game of cards, in the competition for the appropriation of scarce goods of which this social universe is the site' (Bourdieu 1989, p. 17).

Teddy diaries are intended to be child-friendly, inclusive and democratic. The genre does, however, demand a particular form of cultural capital that is highly valued in schools: that of linguistic fluency and writing skills. The teddy diary therefore functions as a form of symbolic power, or even a form of symbolic violence (Bourdieu 1984 [1979]). These short entries make clear that some children have parents who have more mastery over the content and form of what they are being asked to produce in the written narratives, which in turn suggests that some children have access to more resources than others. Although both groups of mothers engage in the same practice and co-construct diary narratives with their children, the ethnic-minority mothers do not have the option to write in their mother tongue. This highlights their lack of linguistic fluency and suggests that there are limits to the kinds of educational support they can provide. As a result, a latent function of the school-home correspondence is that it contributes to the reproduction of inequality and exposes differences in family resources (Bourdieu and Passeron 1977).

An ethnic-minority child masters the genre: the 'feel for the game' on the linguistic market

Perhaps the most impressive narrative among the 266 entries is the one written by Abdullah. He is the only child author who uses an all-knowing, overarching narrative voice. His narrative is the 15th in his class's teddy diary, and it is evident from the entry's content and the way it is written that he has carefully studied the

preceding narratives in order to match the genre. Although the narrative has misspellings, it includes all the general aspects of genre and content on the linguistic market, such as watching television, sleeping and having meals. However, it is not a copy of anyone else's narrative: it is completely in accordance with and similar to the more advanced narratives written by adults. In the introductory instructions provided in the teddy diary, parents are encouraged to help their children. This author seems to be a tenacious boy, not asking for parental help but instead writing the narrative autonomously by himself:

Teddy with Abdullah. On Friday, Teddy and Abdullah and Khadija played. We played 'you're it'. Teddy won, afterwerds we went to the store. There Teddy bot soda and ships. We saved it until Saturday. Then Khadija read a story about a witch, Teddy thought it was good. On Saturday Teddy woke, then Abdullah woke, then Khadija woke, then we watched TV. It was fun, said Teddy. Afterwards Mom said that we were getting breakfast. Then Mom asked shall eat for dinner? Wha bout fish? Afterward we played wit Spider Man. Afterwards, Abdullah and Teddy and Khadija went out to swing. Teddy thinks they are fun, but after that then we went with dad to the shop. There we bot ice cream and soda and sweets and three lolipoops and crisps. Then we came back, then we watched children's TV, after that then we ate fish, after that we played doctor, after that we had a cosy evening. We eaten super, after that then mama said that we had to sleep, but Khadija read a story about a boy. Then Teddy woke, then Khadija woke, then Abdullah woke, then we crept to the living room, then we watched TV. After that then dad woke, then we got breakfast, after that then we wrote in Teddy's book, then Teddy went home and then Abdullah went home and then Khadija. Hope that we get to have Teddy again. Regards, Khadija, Teddy and Abdullah.

In the above narrative, Abdullah uses Teddy as a mediator, mirroring the canonized ideal-type narratives written by mothers pretending to be six-year-olds. Abdullah also prospectively 'evaluates' the family and the visit. He uses the all-knowing, overarching narrative voice when he writes, 'after that we had a cosy evening'. Here, Abdullah is assuming an authorized meta-position, like the Norwegian middle-class mothers. He concludes that it is cosy in this family, and that this is not just a subjective opinion. Bourdieu (1989) argues that symbolic power is about having dominion over the categories of perception, and symbolic capital is the overall form of capital. In traditional societies, Bourdieu claims, honour is the most important symbolic capital, while symbolic capital in differentiated societies is field-specific (Bourdieu 1979, 1989). Holloway (1998) concept of 'local moral mothering' follows this same vein. Abdullah is exhibiting a local cultural competence. He understands what the local culture considers important in childhood. He knows what the local childhood morality is. He not only knows the important ingredients of a good childhood, but also the mental structures of how everyday life is evaluated and how a democratic child-centred upbringing is the ideal—following the Western modern model (Lareau 2011). Abdullah constructs a mother who asks the children if they should have fish for dinner, not a mother who authoritatively decides what they will have. 'Mentalization' has become a parenting mantra in contemporary Norway (Lorentzen 2019),

explaining the importance of having the ability to see other people ‘from within’ and to see oneself ‘from the outside’. How parents ‘mentalize’ and manage to put into words the child’s various mental states is central when it comes to their caring ability (Lorentzen 2019). Here, Abdullah’s description concerning their dinner is a clever trick. Not only does he let the mother see the child ‘from within’, but he also chooses fish—highly recommended in the standard Norwegian diet. In Bourdieu’s words, Abdullah shows a ‘feel for the game’ (Bourdieu 1998, p. 77).

The working-class timid counteroffensive: negotiating the rules on the linguistic market

As mentioned previously, the narratives of the teddy diaries have more similarities than differences. They all describe ordinary activities, such as eating, sleeping and leisure activities. However, there is an apparent difference between the texts from the two environments that seems to signal distinctions in social class background, and it pertains to parental divorce.

In the teddy diaries from the middle-class environment, the presence of parents is often only implicit in the narratives. However, we can assume that they are present when children describe activities and visits to places that they would likely not attend without an adult. For example, it is unlikely that a six-year-old would visit the supermarket or hike in the mountains alone. Some narratives only mention the mother, while others only mention the father. In some narratives, both parents are present, although separately. And, in some instances, they are mentioned together: for example, ‘[o]n Friday, mom and dad were away’ and ‘[w]hen we were going to sleep, we crept into Mom and Dad’s [room]’. The manner of description of the presence or absence of parents often makes it impossible to determine whether or not the parents are divorced.

This style of mentioning parents is also found in the diaries of the families living in the working-class area. However, in many narratives, a parent’s presence or absence is explicitly conveyed. The following two narratives provide an example:

This weekend I (Teddy) have been with Siri, at both her mom’s and her dad’s. On Friday, I was with the dad at McDonalds and gorged myself full of burgers and chips. Afterwards I lay in bed with Siri and listened to all the weird sounds that came from our stomachs! On Saturday, I went with Siri’s other family to a flea market and Easter workshop in the church. But there I mostly sat in Siri’s mom’s handbag, because Siri met someone she knew. On Sunday I sat on the back of Siri’s bike as she pedalled off. It went very fast! So Sunday night I was super tired and went to bed before everyone else. Even before Siri’s little sister! It was really quite lovely.

And:

On Monday, May 25th I (Teddy) went home with Ellen. Sarah was also with us. It was fun. When we were going to bed, I was allowed to sleep in Ellen’s bed. Ellen’s stuffed toy was also there. On Tuesday I went along to school; after school, we went on a long bike ride, Ellen, her mother and

me. I got to sit at the back. On Wednesday, Ellen was with her dad a few hours. We went to a company football game. Hm, that's a long word! The dad's team won. Tomorrow, I go back to school, unfortunately, because Ellen is going to [name of a place]. Thank you for this time, Ellen.

In both of these narratives, the mother is the author, while the narrative voice is Teddy's. It is apparent that the mother and father do not live together, since Teddy visits two homes. In the first narrative, the mother uses the author's power to give Teddy feelings and thoughts. Through Teddy, the mother conveys that the mother's home is more educational than the father's. Teddy is also allowed to eat as many burgers and chips as he wishes when he is with the father. However, while he is with the mother, Teddy is introduced to spiritual and recycling ideals. In the second narrative, the mother, as the author, uses the opportunity to reveal that the child spends the entire weekend with the mother and thus more time with her than with the father: 'Ellen was with her dad a few hours'. Both of these mothers, perhaps because they are divorced, are possibly demonstrating a more pronounced need to emphasize and display that they are worthy mothers with good parenting ideals (Finch 2007). According to Bourdieu, this is symbolic power, in the sense of a power of 'world-making': 'To change the world, one has to change the ways of world-making, that is, the vision of the world and the practical operations by which groups are produced and reproduced' (Bourdieu 1989, p. 23). These mothers show symbolic capital by confronting a taboo—divorce in this case—and thereby accrue credit. In other words, they turn a disadvantage into an advantage and impose upon others 'a new vision' of divorce.

In other narratives, such information is mentioned in passing: 'The next day, Lise's mom drove us to Lise's dad' or 'Teddy has been with Nils at his dad's this weekend'. Many narratives from East Oslo explicitly state that the parents are divorced. Few narratives from West Oslo reference divorce; divorce seems less acceptable to mention, and middle-class families from the West Oslo schools do not share divorce-related details in the teddy diaries, even though we know that these areas include divorced parents. In contrast, working-class families may find it more natural and acceptable to emphasize that the child has two homes. This may be attributed to self-conscious reporting on the part of West Oslo families, owing to a desire to present their family and domestic capital in such a way as to avoid stigma from their own social class (i.e. as a nuclear family). While the reason behind this type of indistinct reporting is unclear, it potentially signals a social distinction (Bourdieu 1984 [1979]). According to Bourdieu, the experience of the particular social class condition that characterizes a given location in social space imprints a particular set of dispositions upon the individual. These dispositions amount to what Bourdieu sometimes calls a 'generative formula': 'an acquired system of generative schemes [that] makes possible the production of thoughts, perceptions and actions' (Bourdieu 1990, p. 55). In the socially diverse area of East Oslo, we find a generative scheme for expressing divorced families.

Discussion: Resistance, oppression and transgression

This article has sought to answer the following key questions: (1) What seems to be the ideal story—the master narrative—on the linguistic market? (2) How do both mothers and children use their linguistic habitus and produce subtle linguistic distinctions in educational texts that seem largely governed by a norm of equality and commonality (3) How do mothers and children negotiate and handle the conflict between the two strong ideals on this linguistic market—of equality on the one hand and autonomy and uniqueness on the other.

Domestic capital on a linguistic market: the ideal story

We find that all families, independent of social class and ethnic background, demonstrate having child-centred normative ideals. They present what they do in their everyday life and on weekends by writing about children spending time outdoors, being together and with siblings, having a ‘cozy’ time. Eating, sleeping, watching television and playing outdoors are mentioned in almost every entry; these entries thus display domestic capital, since all of these activities are related to hegemonic ideals of a good childhood in Norway. A constant repetition of these hegemonic ideals concerning what constitutes a good everyday childhood is established in and through the diaries.

The teddy diary is a linguistic market—a system of distinction operating with internal rules. There are rules for what to say and how to say it, and there are rules for what not to say. The stories describe different family activities, and they all refer to everyday life. Although the activities vary, they are almost always discussed and evaluated in the same way. For instance, most of the texts conclude with a statement that the members of the family enjoyed what they did while the teddy bear was visiting. There are also rules for expressing amusement. Not only do they have to have fun, but they also have to have a ‘cosy’ (*koselig*) time. Bourdieu often uses ‘games’ as an analogy for social life with ‘fields being the playing board.’ In this analogy, ‘dispositions provide the “feel for the game”, which cannot be explained wholly by the rules of the game. Crucially, Bourdieu [argues] that the feel for the game varies over social space’ (Bridge 2011, p. 77). We find this analogy useful for understanding the linguistic market. In our study, we found that some authors benefit from the rules on the market and others lose, but there are also those who challenge and transgress the rules.

Linguistic habitus: producing distinctions in educational texts

Mothers from middle-class families also unintentionally convey class and normative ideals by presenting *what* they do in their everyday life. By describing spending time with their children in the woods and finding sticks (as in one of the examples above), they present themselves as being healthy and pedagogical at the same time. Bourdieu (1991) argues that.

individuals from upper-class backgrounds are endowed with a linguistic habitus which enables them to respond with relative ease to the demands of most formal or official occasions. There is a concordance or congruence between their linguistic habitus and the demands of formal markets. It is this congruence which underlies the confidence and fluency with which they speak.... Hence, on most public occasions, they speak with distinction and thereby distinguish themselves from all those who are less well endowed with linguistic capital (Thompson 1991, p. 21).

It is reasonable to question whether a linguistic habitus is being expressed in these texts—one dominated by the middle-class mothers—or whether it is the teddy diaries genre that sets the premises. The narratives must be considered in the context of the school–home correspondence: they are simple, in part because they describe everyday events of a normal family that are meant to be enjoyable when read aloud to schoolchildren, and in part because they are a school assignment. It is also important to remember that the diaries are circulated among the families of the schoolchildren, giving the entries a repetitive format; the repetition of certain ideals indicates that these ideals are acceptable to most families. However, even if the teddy diaries set some unavoidable premises, the middle-class mothers, because of their linguistic habitus, are better positioned to more easily reap the symbolic benefits of this pedagogical programme.

Linguistic negotiation: mastering the conflict between ideals of equality and uniqueness

Bourdieu (1991) emphasizes the importance of seeing how systematic discrepancies may arise on the linguistic markets, and the forms of censorship associated with them, when individuals from differing social backgrounds relate to the market in different ways. He ‘illustrates this point by considering some of the typical speech practices of individuals from different class backgrounds when they find themselves in formal or official situations (e.g. interviews, classroom discussions and public ceremonies)’ (Thompson 1991, p. 21).

While our sample does not include official interviews and public ceremonies, it does include diary entries whose authors have censored themselves to minimize impactful transgressions and those who display oppression. We identified three trajectories negotiating the conflict between this linguistic market’s two strong ideals (equality on the one hand and autonomy and uniqueness on the other). *First*, we see some children mastering the genre, making resistance or ‘counteroffensives’ (Lareau 2011), breaking with the traditions of the majority culture on the market by bringing in elements of their own: mosques and Tamil films. *Second*, we have those oppressed who lose on the market by misspellings and grammatical errors reveal having less linguistic capital. Still, making an effort to adapt their linguistic expressions to the demands of formal markets. As we saw with the non-ethnic-Norwegian mothers trying to ‘rectify or correct’ (Bourdieu 1991) expressions to concur with dominant norms. *Finally*, we find those making ‘hyper-correct speech’ (Bourdieu

1991), shown by mothers displaying heavy burger meals and divorce. Each of these characteristics is, to Bourdieu ‘the sign of a class divided against itself’ (Thompson 1991, p. 21).

Conclusion: ‘Six-year-old’ middle-class mothers rule the educational linguistic market

We have shown how distinctive genre conventions develop and become a premise and an opportunity for negotiating family norms and ideals. Our analyses show differences despite a rather hegemonic text corpus displaying how the families’ everyday life is dominated by a sober, non-exaggerated writing style, as well as the description of ‘educational activities’ that are integrated into otherwise routine activity, such as picking up sticks shaped like letters during a walk in the forest. These activities appear to have multiple layers of meaning or purpose behind them. The children (six-year-olds) are communicating between themselves; however, their parents (especially their mothers) are also simultaneously communicating with other parents and teachers. A distinctive genre is thus created by the narration of activities by and for mothers pretending to be six-year-olds. In this social context, good parenting involves communicating with other adults in the voice of a child. However, as we have shown, this simultaneous communication on two levels is very complex. Adults who implicitly transmit norms and ideals to other adults using the language of a child must master this language to the fullest. Bourdieu and Wacquant (1992, p. 127) claim that linguistic relationships always express symbolic power relations and that a crucial ability in all communications is to identify the right moment to say the right thing. The goal in this case is to be a ‘good, ordinary’ family. This requires the performance of activities and other methods of spending time together as a family. The assumption is that mothers possess this knowledge and the mastery to write about it, which the ideal story—the master narrative—on the linguistic market shows.

Bourdieu and Wacquant (1992) also state that the dominant participant often lowers his level to that of his conversational partner. Nevertheless, the objective power relationship between the positions remains the same. The symbolic denial of their difference utilizes the fundamental strengths between them to create a recognition of it on another level. This is well-illustrated in the teddy-diaries, where we find that both mothers and children use their linguistic habitus and produce subtle linguistic distinctions in these texts, which seem largely governed by a norm of equality and commonality. The middle-class mothers manage to express their children’s voices in a way that a six-year-old child cannot. They write in the style of a children’s book: simply and understandable for the six-year-old, but in a linguistically elegant way. Their mastery of their mother tongue reveals a subtle class difference. However, as Bourdieu and Wacquant (1992, p. 129) also emphasize, the oppressed classes feel obliged to speak the language of the dominant class. As such, the linguistic capital of the oppressed is devalued and loses worth in certain settings, such as schools. Here, the arbitrary cultural and linguistic norms of the standard language of the middle class appear naturalized and unassailable.

We have shown that this well-meaning school–home correspondence, which aims to build a closer relationship between the home and the school in an inclusive and democratic manner, displays apparent differences. This article demonstrates that access to the hegemonic school domain is socially skewed and that language capital is thus crucial. Our study reveals that the school in Norway, a very equality-oriented and strong welfare state, is based on two opposing ideologies, diversity on the one hand and sameness on the other. Through written texts, families both negotiate and handle this conflict by showing equality on the one hand and autonomy and uniqueness on the other. School authorities should be more aware of these conflicting ideologies in their educational governance.

Funding Open access funding provided by University of South-Eastern Norway.

Data availability The manuscript contains data that can be made available on reasonable request.

Declarations

Conflict of interest On behalf of all authors, the corresponding author states that there is no conflict of interest.

Open Access This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License, which permits use, sharing, adaptation, distribution and reproduction in any medium or format, as long as you give appropriate credit to the original author(s) and the source, provide a link to the Creative Commons licence, and indicate if changes were made. The images or other third party material in this article are included in the article's Creative Commons licence, unless indicated otherwise in a credit line to the material. If material is not included in the article's Creative Commons licence and your intended use is not permitted by statutory regulation or exceeds the permitted use, you will need to obtain permission directly from the copyright holder. To view a copy of this licence, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

References

- Andersen (2009) Sosial ulikhet i enhetsskolen: Betydningen av klasse og kulturell kapital for skoleprestasjoner [Social inequality in unitary school: The importance of class and cultural capital for school performance]. (Master), Oslo
- Andersen (2014) Westbound and eastbound: managing sameness and the making of separations in Oslo. (no. 439 Doctoral thesis), Department of Social Anthropology, Faculty of Social Sciences, University of Oslo, Oslo
- Andersson M (2010) The social imaginary of first generation Europeans. *Soc Identities* 16(1):3–21. <https://doi.org/10.1080/13504630903465845>
- Arneberg P, Ravn B (1995) Mellom hjem og skole : et spørsmål om makt og tillit [Between home and school: a matter of power and trust]. Praxis, Oslo
- Bakken A (2009) Kan skolen kompensere for elevenes sosiale bakgrunn? [Can the school compensate for the students' social background?]. In: Raabe M (ed) *Utdanning 2009: læringsutbytte og kompetanse*, vol 111. Statistisk sentralbyrå, Oslo
- Bakken A (2014) Sosial ulikhet i skolerresultater – en oppsummering av NOVA's forskning [Social inequality in school results - a summary of NOVA's research]
- Bakken A, Danielsen K (2011) Gode skoler - gode for alle? : en casestudie av prestasjonsforskjeller på seks ungdomsskoler [Good schools - good for everyone? : a case study of performance differences in six upper secondary schools] (Vol. 10/2011). Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring, Oslo

- Bakken A, Elstad JI (2012) For store forventninger? Kunnskapsløftet og ulikhetene i grunnskolekarakterer [Too high expectations? The promotion of knowledge and the differences in primary school grades]. In: NOVA-rapport (online), Vol. 7/2012
- Bendixsen S, Bringslid MB, Vike H (2018) Egalitarianism in Scandinavia: historical and contemporary perspectives. *Approaches to Social Inequality and Difference*. Springer, Berlin
- Bernstein G, Triger Z (2011) Over-parenting. *UC Davis Law Rev* 44:1221–1279
- Boudon R (1974) Education, opportunity, and social inequality: changing prospects in Western society. Wiley, New York
- Bourdieu P (1979) Algeria 1960: The disenchantment of the world; the sense of honour; tThe Kabyle house or the world reversed. Cambridge University Press, Cambridge
- Bourdieu P (1984 [1979]) Distinction: a social critique of the judgement of taste. Routledge & Kegan Paul, London
- Bourdieu P (1989) Social space and symbolic power. *Sociol Theory* 7(1):14–25. <https://doi.org/10.2307/202060>
- Bourdieu P (1990) The logic of practice. Stanford University Press, Stanford, CA
- Bourdieu P (1991) Language and symbolic power (J. B. Thompson, Trans.). Polity Press, Cambridge
- Bourdieu P (1996) The rules of art: genesis and structure of the literary field (S. Emanuel, Trans.). Polity Press, Cambridge
- Bourdieu P (1997) The forms of capital. In: Halsey AH (ed) *Education: culture, economy and society*. Oxford University Press, Oxford
- Bourdieu P (1998) Practical reason : on the theory of action. Polity, Cambridge
- Bourdieu P, Passeron J-C (1977) *Reproduction in education, society and culture*, vol 5. Sage, London
- Bourdieu P, Wacquant LJD (1992) *An invitation to reflexive sociology*. Polity Press, Cambridge
- Bridge G (2011) Pierre Bourdieu. In: Hubbard P, Kitchin R (eds) *Key thinkers on space and place*, 2nd edn. Sage, London
- Broady D (1998) Kapitalbegreppet som utbildningssociologiskt verktyg [The concept of capital as an educational sociological tool]. Uppsala Universitet, Uppsala
- Bæck U-DK (2005) School as an arena for activating cultural capital: understanding differences in parental involvement in school. *Nordic Stud Educ* 25(3):217–229
- Daugaard LM (2020) Mother tongue teaching as a tension-filled language ideological practice. *J Multiling Multicult Dev* 1–18. <https://doi.org/10.1080/01434632.2020.1730382>
- Ekhren R (2014) Sosial reproduksjon av utdanning? Samfunnsspeilet 5:9
- Epstein JL (2019) *School, family, and community partnerships: your handbook for action*. Routledge, London
- Ericsson K, Larsen G (2000) Skolebarn og skoleforeldre: om forholdet mellom hjem og skole [School children and school parents: about the relationship between home and school]. Pax, Oslo
- Finch J (2007) Displaying families. *Sociology* 41(1):65–81
- Flemmen M, Jarness V, Rosenlund L (2019) Class, lifestyles and politics: homologies of social position, taste and political stances. Springer, Berlin
- Flemmen M, Toft M (2019) Var klassesamfunnet noen gang på hell? [Was class society ever on the wane?]. *Norsk Sosiologi Tidsskr* 2:137–155. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2019-02-03>
- Forsberg L (2010) Engagerat föräldraskap som norm och praktik [Committed parenting as a norm and practice]. *Sociologi i dag* 40(1–2):78–98
- Genette G (1980) *Narrative discourse: an essay in method* (J. E. Lewin, Trans.). Cornell University Press, Ithaca
- Gilliam L, Gulløv E (2017) *Children of the welfare state : civilising practices in schools, childcare and families*. Anthropology, culture, and society. Pluto Press, London
- Graham RG (2007) *Analyzing Qualitative Data*. SAGE, London
- Gullestad M (1992) The art of social relations: essays on culture, social action and everyday life in modern Norway. Scandinavian University Press, Oslo
- Gullestad M (2002) Invisible fences: egalitarianism, nationalism and racism. *Journal of Royal Anthropological Institute* 8:45–63
- Handulle A, Vassenden A (2020) 'The art of kindergarten drop off': how young Norwegian-Somali parents perform ethnicity to avoid reports to Child Welfare Services. *Eur J Soc Work* 1–12. <https://doi.org/10.1080/13691457.2020.1713053>
- Hansen MN (2014) Ulikhet i osloskolen: Rekruttering og segregering [Inequality in the Oslo school: recruitment and segregation]. *Tidsskrift for ungdomsforskning* 5(1):3–26

- Harman V, Cappellini B (2015) Mothers on display: lunchboxes social class and moral accountability. *Sociology* (Oxford) 49(4):764–781. <https://doi.org/10.1177/0038038514559322>
- Holloway SL (1998) Local childcare cultures: moral geographies of mothering and the social organisation of pre-school education. *Gend Place Cult* 5(1):29–53. <https://doi.org/10.1080/09663699825313>
- Holstein JA, Gubrium JF (2012) *Varieties of narrative analysis*. Sage, Los Angeles, CA
- Jansson F, Birkelund GE, Lillehagen M, Breiger R (2020) Segregation within school classes: detecting social clustering in choice data. *PLoS ONE* 15(6):e0233677–e0233677. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0233677>
- Jaspers J (2020) Linguistic dilemmas and chronic ambivalence in the classroom: introduction. *J Multiling Multicult Dev* 1–14. <https://doi.org/10.1080/01434632.2020.1733586>
- Kileng IM (2007) Somaliske foreldre og norske lærere: en studie av relasjoner og møter: delrapport fra forskningsprosjektet “Cultural encounters in school: a study of parental involvement in lower secondary school,” vol 7. NORUT, Tromsø
- Koven M (2012) Speakers role in personal narratives. In: Holstein JA, Gubrium JF (eds) *Varieties of narrative analysis*. Sage, Los Angeles, CA, pp 151–180
- Kramvig B (2007) Fedres involvering i skolen: delrapport fra prosjektet “Cultural encounters in school: a study of parental involvement in lower secondary school.” NORUT, Tromsø
- Lagerstrøm BO, Revold MK (2015) Undersøkelse om bibliotekbruk 2015 [Library use. Survey 2015]. In: *Rapporter* (Statistisk sentralbyrå : online), Vol. 2015-2032
- Lareau A (2011) *Unequal childhoods: class, race, and family life*. University California Press, Berkeley
- Lee MW, Kim H, Han M-S (2020) Language ideologies of Korean mothers with preschool-aged children: comparison, money, and early childhood English education. *J Multiling Multicult Dev* 1–13. <https://doi.org/10.1080/01434632.2020.1713137>
- Lidén H (2001) Underforstått likhet: skolens håndtering av forskjeller i et flerkulturelt samfunn [Implied similarity: the school’s handling of differences in a multicultural society]. In: Vike H, Lidén H, Lien M (eds) *Likhetens paradokser : antropologiske undersøkelser i det moderne Norge* [Paradoxes of similarity: anthropological studies in modern Norway]. Universitetsforlaget, Oslo
- Ljunggren J (2017) *Oslo: ulikhetenes by* [Oslo: The City of Inequalities]. Cappelen Damm akademisk, Oslo
- Ljunggren J, Andersen PL (2015) Vertical and horizontal segregation: spatial class divisions in Oslo, 1970–2003. *Int J Urban Reg Res* 39(2):305–322. <https://doi.org/10.1111/1468-2427.12167>
- Loona S (1995) Den norske skolen og innvandrerforeldre – er et jevnbyrdig samarbeid mulig [The Norwegian school and immigrant parents - an equal collaboration is possible]. In: Arneberg P, Ravn B (eds) *Mellom hjem og skole : et spørsmål om makt og tillit* [Between home and school: a matter of power and trust]. Praxis, Oslo
- Lorentzen P (2019) *Mentalisering og barnevernet: en kritisk drøfting* [Mentalization and child welfare: a critical discussion]. Universitetsforlaget, Oslo
- Lundberg A (2019) Teachers’ beliefs about multilingualism: findings from Q method research. *Current Issues in Language Planning* 20(3):266–283. <https://doi.org/10.1080/14664208.2018.1495373>
- Ministry of Education and Research (2017) *Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen* (Meld.St.nr. 21 2016–2017) [Desire to learn - early intervention and quality in schools White Paper nr 21 (2016–2017)]. Oslo <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-21-20162017/id2544344/>
- Morgan DHJ (1996) *Family connections: an introduction to family studies*. Polity Press, Cambridge
- Myhre JE (2017) *Oslo historie som delt by* [The history of Oslo as segregated]. In: Ljunggren J (ed) *Oslo - Ulikhetenes by* [Oslo - The city of Difference]. Cappelen Damm Akademisk, Oslo, pp 31–56
- Nordahl T (2000) *Samarbeid mellom hjem og skole – en kartleggingsundersøkelse* [Cooperation between home and school - a survey]. NOVA Rapport 8(2000):2
- Nordahl T (2020) *Hjem og skole: hvordan etablere et samarbeid til elevenes beste?* [Home and school: how to establish a collaboration for the benefit of students?]
- OECD (2019) *Implementing education policies improving school quality in Norway: the new competence development model*. OECD, Paris
- Onstad T, Grønmo LS (2013) *Opptur og nedtur: analyser av TIMSS-data for Norge og Sverige* [Ups and downs: analyzes of TIMSS data for Norway and Sweden]
- Opheim V, Gjerustad C, Sjaastad J (2013) *Jakten på kvalitetsindikatorerne sluttrapport fra prosjektet 'Resursbruk og læringsresultater i grunnsopplæringen'* [The hunt for quality indicators: final report from the project 'Resource use and learning outcomes in basic education'], Vol. 2013-2023. NIFU, Oslo

- Røthing Å (2020) Mangfoldskompetanse og kritisk tenkning : perspektiver på undervisning [Diversity competence and critical thinking: perspectives on teaching], 1st edn. Cappelen Damm akademisk, Oslo
- Salö L, Ganuza N, Hedman C, Karrebæk MS (2018) Mother tongue instruction in Sweden and Denmark: language policy, cross-field effects, and linguistic exchange rates. *Lang Policy* 17(4):591–610. <https://doi.org/10.1007/s10993-018-9472-8>
- Sernhede O (2009) Territoriell stigmatisering, ungas informella lärande och skolan i det postindustriella samhället [Territorial stigma, young people's informal learning and the school in it post-industrial society]. *Utbildning och demokrati* 18(1):7–32
- Shirani F, Henwood K, Coltart C (2012) Meeting the challenges of intensive parenting culture: gender, risk management and the moral parent. *Sociology* 46(1):25–40. <https://doi.org/10.1177/0038038511416169>
- Stefansen K, Aarseth H (2011) Enriching intimacy: the role of the emotional in the 'resourcing' of middle-class children. *Br J Sociol Educ* 32(3):389–405. <https://doi.org/10.1080/01425692.2011.559340>
- Stefansen K, Blaasvær N (2010) Barndom som klasseerfaring Omsorg og oppdragelse i arbeiderklassefamilier [Experiencing childhood as class. Care and education in working class families]. In: Ljunggren J, Dahlgren K (eds) *Klassebilder: ulikhet og sosial mobilitet i Norge* [Class images: inequality and social mobility in Norway]. Universitetsforl, Oslo, pp 144–156
- Tanase MF (2020) Are urban teachers culturally responsive? *SN Social Science*
- Taule L (2014) Norge - et sekulært samfunn?; religion og livssyn i endring [Norway - a secular society?; religion and beliefs in change]. *Samfunnsspeilet* 28(1):9–16
- The directorate of integration and diversity (2021) Integreringsen i Oslo kommune. Tall og statistikk over integreringen i kommunen [The integration in Oslo municipality. Figures and statistics on integration in the municipality]. <https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/K0301>
- Thomassen WE, Munthe E (2020) A Norwegian perspective: student teachers' orientations towards cultural and linguistic diversity in schools. *Teach Teach Educ* 96:103151. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2020.103151>
- Thompson JB (1991) Editor's introduction (G. Raymond & M. Adamson, Trans.). In: Thompson JB (ed) *Language and symbolic power* [Ce que parler veut dire l'économie des échanges linguistiques]. Polity Press, Cambridge
- Vassenden A, Jonvik M (2019) Cultural capital as a hidden asset: culture, egalitarianism and inter-class social encounters in Stavanger, Norway. *Cult Sociol* 13(1):37–56. <https://doi.org/10.1177/1749975518782244>
- Willis PE (1977) *Learning to labour: how working class kids get working class jobs*. Saxon House, Farnborough
- Witoszek N (2009) *Verdens beste land* [Best Country of the World]. Aschehoug, Oslo

Authors and Affiliations

Kjersti Røsvik¹ · Marit Haldar²

✉ Kjersti Røsvik
kjersti.rosvik@usn.no
Marit Haldar
Marit.Haldar@oslomet.no

¹ Department of Health, Social and Welfare Studies, Faculty of Health and Social Sciences, University of South-Eastern Norway, Kjølnes ring 56, 3901 Porsgrunn, Norway

² Department of Social Work, Child Welfare and Social Policy, Faculty of Social Science, Oslo Metropolitan University, Pilestredet 46, 0130 Oslo, Norway

Artikkel 3

Røsvik, K. (2022) Den ideelle barndommens negasjon – barnevernsbarns sårbarhetsmanuskripter. Manuskript sendt inn til *Norsk sosiologisk tidsskrift*

Ikke inkludert i digital versjon

Artikkel 4

Røsvik, K., Vike, H. og Haldar, M. (2021) Barnevernet – velferdsstatens romantiske effektiviseringsprosjekt. *Barn* 39(2-3), 169-186.

<https://doi.org/10.5324/barn.v39i2%E2%80%933781>

Barnevernet – velferdsstatens romantiske effektiviseringsprosjekt

Kjersti Røsvik, Halvard Vike og Marit Haldar

Sammendrag

I løpet av det siste tiåret har det oppstått en interessant, tverrpolitisk diskusjon i de nordiske landene om velferdsstatens «bærekraft», og det har skapt stort engasjement blant fagfolk. På den ene siden skal velferdsstaten sørge for kjærlighet og forhindre ensomhet. På den andre siden skal den styrkes ved konkurranseutsetting, digitalisering og en mer systematisk målstyring. I denne artikkelen undersøker vi hvorvidt dagens «offentlige samtale» om barnevernet i Norge kan betraktes som et interessant eksempel på slike sentrale kontradiktoriske utviklingstendenser i velferdsstaten. Vi har latt oss inspirere av antropolog David Graebers bok *Reglenes utopi: Om teknologi, dumhet og byråkratiets hemmelige gleder*, men børster heller støvet av byråkratiets hemmeligheter fremfor å finne flere vinkler hvorfra byråkratiet kan kritiseres. Vi spør om kjærlighet fratar brukeren dens viktigste rettighet - utover å få tjenesten - at den skal være uten noen som helst form for forpliktelse. Sennett advarer sterkt mot personliggjøring av det offentlige og bruker et så kraftig begrep på dette som intimitetstyranni. Den personlige relasjonens vesen, bygger på de uuttalte forpliktelsers logikk. Det er fraværet av denne «giftige gaven» som gjør offentlige tjenester frihetsskapende. Vi spør også om konkurranseutsetting av barnevernet faktisk effektiviserer, eller om byråkratiet er den mest effektive og samtidig humane ordningen, slik Max Weber hevdet? En viktig ambisjon med denne artikkelen er å synliggjøre den sterke spenningen barnevernet står i, mellom de store løfter om omsorg og hjelp og behovet for mere effektivitet.

Nøkkelord: Velferdsstatens bærekraft, barnevern, diskurs, byråkrati, intimitet

The Child Welfare Service – the welfare state's romantic efficiency project

Abstract

Over the past decade there has been an interesting discussion in the Nordic countries regarding the “sustainability” of the welfare state, a discussion which has caused great engagement among professionals. On one hand the welfare state should provide love and prevent loneliness. On the other hand, it should be strengthened by means of competition, digitalisation and a more systematic goal management. In this article we examine whether the current “public conversation” about child welfare in Norway can be regarded as an interesting example of such central adversarial development trends in the welfare state. We have been inspired by the anthropologist David Graeber's book *The Utopia of Rules: On Technology, Stupidity and the Secret Joys of Bureaucracy*, but rather than finding more angles from which bureaucracy can be criticized we brush the dust off the secrets of bureaucracy. We ask if love deprives the user of his or her most important right, namely, to receive the service without any kind of obligation. Sennett strongly warns against

personalisation of the public sector and uses a powerful term to describe it: intimacy tyranny. The nature of the personal relationship is based on the logic of the unspoken obligations. It is the absence of this "toxic gift" that makes public services freedom-creating. We also ask whether competitive tendering of child welfare actually makes it more efficient, or whether bureaucracy is the most effective and at the same time humane system, as claimed by Max Weber. An important ambition with this article is to highlight the strong tension the child welfare service is exposed to, consisting of the great promises of care and help on one side and the need for more efficiency on the other.

Key words: Welfare state's sustainability, child welfare, discourse, bureaucracy, intimacy

Innledning

I en av sine siste bøker – *Reglenes utopi: Om teknologi, dumhet og byråkratiets hemmelige gleder* (2015) – slo antropologen David Graeber fast at «de gamle velferdsstatene» har kollapset, og at hovedårsaken til dette er at sosialdemokratiet aldri klarte å løse det byråkratiske mysteriet: Hvordan hindrer man at store politiske mål ødelegges av midlene man bruker for å realisere dem? Det moderne sosialdemokratiets byråkrati lover altfor mye og er samtidig ydmykende og rigid, hemmer kreativitet og stjeler tid og oppmerksomhet, ifølge Graeber (2015). Graebers diagnose er altfor grovkornet, men den er et godt utgangspunkt for vårt formål. Vi mener den får fram feilslutningene i en høyst levende myte om byråkratiet, som har ført til at det påstått rigide og ydmykende løses ved kreative, personlige ordninger og «ekte», «spontane» relasjoner. Neoliberalismen nærer seg på myten om at smidige, fleksible ordninger er billigere enn like og standardiserte tilbud. Det lønnsomme og effektive romantiseres i samme åndedrag som lengselen etter det nære og intime.

I denne artikkelen vil vi argumentere for at transformasjonene det norske barnevernet har gjennomgått i vår samtid, tydelig illustrerer at byråkratiske suksesser ofte trues av det vi vil kalle politisk eksess: (1) overveldende ambisjoner om å få til mye mer av det gode for mindre ressurser, (2) en vilje til å omgjøre byråkratier til utøvere av politiske bestillinger og – i dette konkrete tilfellet – (3) en forventning om at tjenesteytere skal erstatte sine formelle,

institusjonelle forpliktelser med kjærlighet. Barnevernet i Norge og Norden for øvrig er blant de mest ambisiøse omsorgsprosjektene verden noensinne har sett, og samtidig er det blant de aller mest komplekse. Barnevernet kjennetegnes av mål som står i motsetning til hverandre, uklare forventninger til fagpersonellet som møter barna og deres familier, uavklarte samarbeidsrelasjoner til andre offentlige aktører og et notorisk kapasitetsproblem som innebærer at barnevernet må prioritere bort en mengde saker som det etter loven egentlig er forpliktet til å løse.

I denne artikkelen retter vi blikket mot en bestemt side ved det vi har kalt politisk eksess, og hvilke implikasjoner introduksjonen av kjærlighet som en lovhjemlet byråkratisk plikt i barnevernet har hatt, som reflektert og teoretisert over av flere sentrale barnevernsforskere (Neumann, 2012; Thrana, 2016; Økland og Sørdsdal, 2020). Vi reflekterer videre og stiller følgende spørsmål: Hva er bakgrunnen for at det ble mulig å introdusere et slikt ideal? Og hvordan er relasjonen mellom idealer og realiteter forstått, operasjonalisert og misbrukt? Vi ønsker å (1) synliggjøre spenningene mellom de store løfter om omsorg på den ene siden og behovet for større effektivitet på den andre, og (2) vise motsetningen mellom barnevernsbarns krav om kjærlighet og offentlig tilsattes problematisering av kravet.

Velferdsstatens bærekraft – en kontekstuell bakgrunn

I løpet av det siste tiåret har det oppstått en interessant og tilsynelatende tverrpolitisk diskusjon i de nordiske landene om velferdsstatens «bærekraft», og den har også skapt stort engasjement blant forskere (Anvik, Sandvin, Breimo og Henriksen, 2020; Ervik og Lindén, 2018; Halvorsen, Stjernø og Øverbye, 2019). Blant diskusjonens mange elementer er idéen om at velferdsstaten er for kostbar til at den kan videreføres i sin nåværende form, én av de mest sentrale. Velferdsteknologi (NOU 2011:11) og digitalisering av velferdstjenester har blitt lansert som en kostnadsreduserende løsning. Særlig innen eldreomsorg (*Smart house*) og i barnevernet (*DigiBarnevern*) er utviklingen rivende. Overfor de samme sårbare gruppene råder det samtidig en oppfatning om at staten har ansvar for at de ikke skal være ensomme (Meld. St. 19, (2019)) og at de skal få kjærlighet¹ (Barnevernloven, 1992). Det ligger en spenning mellom de store løftene og behovet for mer effektivitet. Det er i denne spenningen vi vil oppholde oss, og det er barnevernet vi spesielt vil se på. Vi spør hvordan det er mulig at tilsynelatende store deler av befolkningen og dens politiske representanter kan forestille seg at vern av alle utsatte barn og sikring av kvaliteten på nære relasjoner kan organiseres og forvaltes av en stat, og hvorvidt statlig omsorgsovertakelse kan løse flere problemer enn den skaper. Spørsmålet er ikke minst relevant fordi ambisjonen om å verne barn ikke bare gjelder for enkelte barn, enkelte steder, enkelte ganger, men for alle som i en eller annen forstand ikke får ideell eller tilstrekkelig omsorg i familien, slik statlige myndigheter definerer det (Barnevernloven, 1992). Dette aktualiserer også spørsmålet om grunnlaget for idéen om at det faktisk er realistisk å skape like barnevernstjenester over hele landet.

Vi vil ta for oss noen utvalgte spor som den offentlige debatten synes å ha tatt: verdikonflikten i prinsippet om «barnets beste», kompetanse og faglig skjønn, ressursmangel og

effektivisering, forvaltningens tvingende logikk og lovfesting av følelser, og vi belyser disse hovedsakelig ved hjelp av Webers byråkratiteori og Sennetts intimitetstyranni (Sennett, 1992; Weber, 1971).

Offentlighetens fall?

En av de mest betydningsfulle og innflytelsesrike samfunnsteoretikere som først beskrev byråkratiet som organisasjonsform, var den tyske sosiologen Max Weber (1864–1920). I juni 2020 var det 100 år siden Weber døde, og selv hundre år senere er hans tenkning fortsatt anvendelig, og han har fremdeles den mest brukte og anerkjente definisjonen av makt: «Ved 'makt' vil vi her allment forstå et eller flere menneskers sjanse til å sette gjennom sin egen vilje i det sosiale samkvem, og det selv om andre deltakere i det kollektive liv skulle gjøre motstand» (Weber, 1971, s. 85). Ikke like kjent er Webers skille mellom makt og autoritet, der sistnevnte er legitim makt. Det vil si at autoritet ikke er tvingende, slik makt er, men i stedet bygger på oppslutning. I boken *Makt og byråkrati* (Weber, 1971) skiller Weber mellom tre *idealtypiske* autoritetsformer: 1. Tradisjonell autoritet, det vil si nedarvet makt som kongedømme, foreldreskap osv. 2. Karismatisk autoritet som bygger på talegaver, personlige egenskaper og sterke emosjonelle relasjoner. 3. Legal-rasjonell autoritet som kjennetegnes av det Weber kaller byråkratisk styringsform, som er en idealtypisk måte å organisere administrativt arbeid på. Byråkratiet bygger på et hierarkisk system der like saker blir behandlet likt. Det er et regelstyrt system, uten private beslutninger. Det består ikke av *personer*, men *posisjoner*. Byråkratiet har vist seg å være et effektivt forvaltningssystem.

Den amerikanske sosiologen Sennett forsvaret Webers byråkratiteori og byråkratiets bærende prinsipper. I boken *The Fall of Public Man* (Sennett, 1977) problematiserer han personliggjøringen av politikk. Han kaller tendensen til økende «intimitetstyranni», for et tyranni som hviler på en rådende myte om at

samfunnets onder kan bli forstått som uttrykk for upersonlighet, fremmedgjøring og kulde. Intimitetstyranni består i å måle samfunnet og samfunnsproblemer ut fra en psykologisk målestokk. Intimiseringen skjer fordi det legges stadig større vekt på personligheter i det offentlige, og det foregår en overføring av private væremåter til politikken (Sennett, 1992, s. 138–139). Sennett betrakter intimitet som en verdi menneskene stadig søker. Ifølge ham lengter det moderne menneske etter å utvikle en individuell personlighet basert på erfaringer med nærhet og varme i samvær med andre. Menneskelige erfaringer blir med dette lokalbasert, og umiddelbare livsomstendigheter blir avgjørende. Sennett hevder videre at sosialiteten lider på grunn av intimitet, og understreker at dette fører til prosesser hvor menneskenaturens betingelser er blitt forvandlet til det individuelle, ustabile og selvopptatte fenomenet som vi kaller for «personlighet» (Sennett, 1992, s. 140).

Minefeltet mellom hjelp og kontroll

Barnevernstjenesten i Norge følger grovt sett tre hovedstrategier i sitt arbeid. Den mest krevende er vurderinger som angår spørsmålet om omsorgsovertakelse og arbeidet som følger av dette. Den andre handler om rådgiving til familier som har utfordrende omsorgssituasjoner. Den tredje strategien dreier seg om koordineringen av samarbeidet mellom skole, barnehage, familiekontor, fastlege og en rekke andre aktører som er involvert i familiene, og da spesielt barna. Nøkkelt kriteriet i alle strategiene er «barnets beste» (Olsen, 2019).

Det er ikke åpenbart at det norske barnevernets doble oppgave – å bistå familier som sliter med å etablere holdbare omsorgsrelasjoner på den ene siden, og å forberede og gjennomføre omsorgsovertakelser på den andre – kan gjennomføres på en god måte. Familieveiledning i offentlig regi er komplekst og utfordrende nok i seg selv, men i kombinasjon med rollen som omsorgsovertager er det ikke enkelt å se hvordan den nødvendige tilliten barnevernet trenger for

å drive veiledning, skal kunne ivaretas (Fauske, Kvaran og Lichtwarck, 2017). Det er ikke bare foreldre «i faresonen» som opplever barnevernet som en potensiell trussel, også andre offentlige etater har vanskeligheter med å skape et godt samarbeid med barnevernet (NOU 2017:12, 2017). Dette skyldes neppe at barnevernet jobber dårlig eller feil, men at andre etater ikke har omsorgsovertakelse som ansvarsområde.

I saker om omsorgsovertakelse settes mange spørsmål på spissen. Bildet vi serveres i mediene synes tveetydige, men er ofte karikerte (Trommald, 2016). Noen saker handler om at barn flere år etter forteller sin historie om hvordan barnevernet unnlot å gripe inn i forferdelige familiesituasjoner. Andre handler om foreldre og barn som er skilt fra hverandre på bakgrunn av kulturelle fordommer. Å gjennomføre inngrep som f.eks. foreldreveiledning og omsorgsovertakelse er mildt sagt komplisert i seg selv, og måten dette gjerne omtales på i mediene – karikert og polarisert – gjør ikke arbeidet mindre komplekst. I realiteten oppfattes ofte foreldreveiledning som et «negativt samtykke» og omsorgsovertakelse fører ofte til ekstreme konfliktsituasjoner, der foreldrene og deres allierte har helt andre oppfatninger enn barnevernet, og hvor de opplever seg truet. Derfor opererer barnevernet alltid i et potensielt minefelt. Konfliktene er ofte svært komplekse rent juridisk, og de er fulle av faktiske, saksrelaterede hull, altså hull som må fylles av faglig skjønn. Sosialt er de sannsynligvis enda mer delikate og preget av faren for at enhver relasjon, enhver samtale, ethvert valg og enhver vurdering seinere vil kunne karakteriseres som et overgrep – og hvor alle aspekter ved relasjonen til barna og foreldrene skal bidra til å veilede og bygge dem opp, men samtidig brukes til å samle kritisk informasjon (Fylkesnes, Bjørknes, Iversen og Nygren, 2015; Skivenes, 2015).

Kritikken av barnevernet

Kritikken mot barnevernet kommer fra ulike hold, inkludert diverse fagfolk, tidligere bar-

nevernsbarn, sosiale entreprenører og konsulenter, norske myndigheter og ikke minst Den europeiske menneskerettighetsdomstolen, for å nevne noen (Forandringsfabrikken, 2011; nrk.no, 2020; Riksrevisjonen, 2020; Salvesen, 2018; Statens helsetilsyn, 2019).

I 2015 overleverte nærmere tre hundre fagfolk en «nasjonal bekymringsmelding» til statsråden. Bakgrunnen var at de i faglig øyemed hadde «kommet på innsiden av barneverns-systemet», der de ofte erfarte å støte på «en lukket og autoritær kultur (...) der evnen til å innrømme feil ikke er en verdi». En av initiativtakerne, en psykologspesialist, beskriver det slik:

Vi ser avgjørelser om omsorgsovertakelser fattet på et svært tynt grunnlag, konklusjoner i utredninger og rapporter som ikke er i overensstemmelse med faktagrunnlag. Vi ser manglende evne til å møte utsatte familier med tillit og empati, (...) Selv har jeg vært vitne til flere tilfeller der barnevernet har gått til omsorgsovertakelse, med tragiske konsekvenser, på grunn av hendelser der foreldre har gitt barnet en ørefik, klaps, klyp eller dytt. (...) I de aller, aller fleste saker som fører til omsorgsovertakelse av barn er det imidlertid ikke spørsmål om vold og overgrep som er i fokus. Ofte dreier det seg om en mere uspesifisert mangel på omsorgskompetanse, en finmåling av omsorgen i en familie (Salvesen, 2018).

Hvis dette er riktig, er det selvsagt svært bekymringsfullt fra et moralsk synspunkt. Samtidig er det symptomatisk og interessant at det som nærmest kan framstå som en demonisering av barnevernet har kommet så langt som dette innlegget tyder på, uten at mandatet og vilkårene barnevernet styres av tas, i betraktning. Psykologen forutsetter at «faktagrunnlaget» er entydig, at «ørefik, klaps, klyp eller dytt» per definisjon ikke er «vold», og at definisjonen av «mangel på omsorgskompetanse» er noe barnevernet finner opp i hvert enkelt tilfelle. Dette kan være riktig og er i så fall svært alvorlig, men vårt spørsmål er om barnevernet har fått overlevert et mandat fra de politiske myndig-

hetene, som ligger i et uløselig spenn mellom romantisk skjønn og prosedurale manualer? Er det slik at problemene psykologen påpeker, nødvendigvis vil måtte oppstå uansett hvem som får i oppgave å løse dem – selv for psykologspesialister og erfarne jurister med all verdens tid til å jobbe med enkeltsaker og turnere dem i nemnder og domstoler?

Mangel på kapasitet og kompetanse?

Et annet, og tilsynelatende trivielt, kjennetegn ved organiseringen av barnevern i Norge er kapasitetsproblemet. Tall fra SSB viser at det var 57 988 meldinger og 54 592 barnevernstiltak i 2019 (SSB, 2020b) mens det i 2011 ble iverksatt 52 100 tiltak (Prop. 106 L, 2013). SSB-tall fra 2012 viser 4400 avtalte årsverk i barnevernet, mens det i 2018 var 8500 ansatte i det kommunale barnevernet (SSB, 2020a). Videre viste tall fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) at det i 2017 var i overkant av 11 500 barn og unge som bodde i fosterhjem i Norge, mens 309 ventet på å få plass (Aftenposten, 2017). Dette viser at antall saker og antall tiltak har vært forholdsvis stabilt, mens antall årsverk og ansatte har fordoblet seg i samme periode. Og videre, når det gjelder det mest radikale tiltaket – omsorgsovertakelse – så er det mye mindre enn behovet.

Noe som også er betegnende er hvordan statlige tilsynsmyndigheter fortsatt påpeker at det kommunale barnevernet mange steder i landet gjør en utilstrekkelig jobb; de overser alvorlige saker, unnlater å gripe inn når de burde, velger saker tilfeldig og klarer ikke å dokumentere skikkelig (Riksrevisjonen, 2020; Statens helsetilsyn, 2019). Det er også vanlig at disse tingene når offentligheten og skaper en aura av skandale. Sentrale myndigheter svarer da alltid at forholdene som avdekkes ikke skal forekomme. Dette bidrar til å forsterke den allmenne oppfatningen om at barnevernets oppgave faktisk er oppnåelig, og at «vi» er på vei til å få det til – nye tiltak er allerede på beddingen. Til tross for fordoblet bemanning i

løpet av de siste 8 årene, melder det kommunale barnevernet om at det fortsatt er sterkt underfinansiert. I mange kommuner mangler det stillinger og fagfolk til å fylle dem som finnes, og de ansatte har store problemer med å dekke behovet de står ovenfor (#HeiErna, 2019; Fellesorganisasjonen og Fagforbundet, 2015).

Et siste element, barnevernspedagogers faglige kompetanse, trekkes også fram. I motsetning til profesjonsutøvere som leger og jurister som også tar avgjørelser som har skjebnesvangre konsekvenser for andres liv, møtes barnevernsansatte med en forventning om at de skal ta avgjørelser som kanskje rammer menneskers liv hardere enn noe annet offentlig inngrep, og det med kun tre års høgskoleutdanning som faglig bakgrunn (Barne- og likestillingsdepartementet, 2018; NOKUT, 2017). Dette kommer i tillegg til at de – igjen i motsetning til leger og jurister – ikke har noen akseptable mekanismer for å sette familier og barn i kø, slik at de kan jobbe seriøst og grundig med de med størst behov. Et betimelig, men delikat spørsmål, er om behovet øker med tilbudet i barnevernet, slik det gjør innen helsevesenet og på det juridiske feltet? Problemer er ikke objektive, de eksisterer ikke selvstendig utenfor den sosiale konteksten de opererer innenfor (Bacchi, 2012).

Intimisering av offentlige tjenester

Tiltak innen barnevernet har en tendens til å bli metaforisk konstruert som «omsorg», «tjenester», «vern», «relasjonsbygging» og mye mer (NOU 2016:16, 2016). Dette er på ingen måte nytt; det bygger på lange tradisjoner som trolig framfor alt er språklige utvidelser av en erfaringsnær fagterminologi. Helse- og sosialprofesjonenes fagspråk henter mye av sin inspirasjon fra intime, sosiale sammenhenger (Bakken, 2001) og viser en analytisk interesse for å klassifisere kvaliteter i sosiale relasjoner med det formål å framkalle, forbedre og reparere dem. De kan sies å følge det Sennett (1992) beskriver som en «intimitetsideologi»,

hvor politiske kategorier forvandles til psykologiske, «troen på nærhet mellom personer anses som et moralsk gode», forestillingen om at «personligheter utvikles gjennom erfaring med intimitet» og alle slags sosiale relasjoner anses som virkelige, troverdige og autentiske jo mer de nærmer seg den enkelte persons indre psykologiske bekymringer (Sennett, 1992, s. 5–6). Under slike ideologiske overbevisninger svarer man på problemer ved å forbedre tilbudene gjennom å stadig intensivere relasjonsarbeid og ferdighetstrening. I norsk tradisjon må dette ses i sammenheng med den sterke og raske ekspansjonen i velferdsstatens ansvarsområde i etterkrigstiden (Ellingsæter, Hatland, Haave og Stjernø, 2020). Et viktig kjennetegn ved denne ekspansjonen var at profesjonenes virkefelt i liten grad var gjenstand for direkte styring. Innenfor rammen av kommuneinstitusjonen hadde de en høy grad av autonomi (Ekeland, 2004; Vike et al., 2002).

Dette synes å gjenspeile seg i utdanningene. Helse- og sosialprofesjonene har tradisjonelt lært svært lite om egenskapene ved det institusjonelle-byråkratiske apparatet de skal virke innenfor, og har sannsynligvis også vært preget av et påfallende fravær av faglig-analytisk interesse for hvilke større sammenhenger de inngår i, og hvordan de påvirkes av dem (Bakken, 2001; Kroken, 2015). Motivasjonen de har hatt, og som de har blitt inspirert til å foredle ved norske høgskoler og universiteter, har i høy grad vært rettet mot direkte relasjonsarbeid overfor brukerne. Det er rimelig å anta at dette har bidratt til å styrke den enestående optimismen som fortsatt synes å prege feltet. Derfor er det ikke nødvendigvis overraskende at det i så liten grad er utviklet et faglig-analytisk språk for egenskaper ved velferdsstaten som byråkratiske styringssystem. Det framstår nærmest som irrelevant i møtet med den etiske forpliktelsen til å løse problemer. Fagfolk og beslutningstakere ser ut til å ha funnet hverandre i den store samtalen om de gode intensjonenes betydning, der den sentrale inspirasjonen er erfaringer med de

nære ting² (Barnevernloven, 1992; Prop. 169 L (2016–2017), 2016).

Denne store samtalen er i vår egen samtid i ferd med å hente ny næring fra helt andre språk, ideologier og sammenhenger. Ledelses- og organisasjonslitteratur, nye styringsformer i offentlig sektor, nye relasjoner mellom den sentrale staten og kommunene, nye faglige ideologier og nye idéer om hvordan brukerne skal settes i sentrum. «Brukermedvirkning», «samskapende», «entreprenørielle» «individuell plan» osv. er begreper som står sterkt (Askheim, 2016; Larsgaard, Krane og Damsgaard, 2020; Slettebø og Seim, 2007). I norsk barnevern kommer dette til uttrykk på en særlig interessant måte, og viser seg blant annet gjennom troen på at dersom visse personlige egenskaper dyrkes fram og gis spillerom, vil politisk-administrative systemer kunne transformeres og renses for dysfunksjonelle trekk. Personlig karisma, autentisitet, ekte relasjoner, direkte, men samtidig sympatisk språk, begeistring, positiv tenkning og gode intensjoner er sentrale idealer som skal prege barnevernet.

Samtidig skal effektive ledere og mellomledere myndiggjøres og være mindre bundet av stivbeint regelverk og konkurrerende autoriteter (for eksempel faglige), slik at de skal kunne stimulere medarbeideres kreativitet, bestille tjenester, måle suksessraten og komme med hensiktsmessige incitamenter deretter. Saksbehandlere forventes å være personorienterte og behandle alle brukere som unike personer. Slik kan brukerne inngå ekte relasjoner til saksbehandlerne og få tiltak som de selv er med på å definere. På den måten vil det bli slutt på at offentlig omsorgstjenester ytes på «systemets» premisser (McCormack, Van Dulmen, Skovdahl, Eide og Eide, 2017). I arbeid med empowerment og samskaping blir brukerne aktive deltakere i utformingen av tjenestene, og i kraft av engasjert pågåenhet og positiv vilje blir det til syvende og sist de som utformer statsmakten (Hennum, 2015).

Lovfesting av følelser

I det norske barnevernet har vi i den senere tid sett to bemerkelsesverdige tendenser. På den ene siden har de omfattende omorganiseringene av barnevernet de siste tiårene skapt et byråkrati som nå i all hovedsak styres sentralt. Det lokale handlingsrommet er erstattet av standardiserte arbeidsmodeller og tjenester, og det lokale barnevernet er nå i hovedsak å betrakte som en leverandør (Bogen og Grønningsæter, 2014). Forskere som har sett nærmere på konsekvensene av dette, påpeker at ansatte i barnevernet erfarer at:

(...) tilnærmingen til barna og familiene blir mer mekanisk og problemorientert gjennom telling av risikofaktorer. (...) Og noen mener at det å kjenne mindre ansvar kan gjøre barnevernsarbeidet mer overfladisk og at det gjør barn og familier til standardiserte objekter hvor man underkommuniserer deres egenart (Ulset, Almklov og Rørvik, 2017)

På den andre siden har det vokst fram en særegen brukeridentitet. Mange barn og unge som har vært en del av barnevernets omsorgsapparat, har problematiske erfaringer, ikke minst ved at de har levd i langvarige og vanskelige spenningsforhold mellom egne foreldre (og slekt, nabolag og andre) og barnevernet. Frustrasjonen de målbærer, synes ofte å handle om ikke å bli ivaretatt som sårbare barn, og at bistanden fra barnevernet kom altfor seint eller var for dårlig. De mest toneangivende brukergruppene består av tidligere barnevernsbarn som ønsker et bedre og mer omfattende barnevern.

Barnevernsproffene er en illustrasjon av dette. De har gjennom et drøyt tiår markert seg med en tydelig offentlig stemme og karakteristisk framtoning. De er ikke en konvensjonell interesseorganisasjon, men en del av en bedriftsliknende organisasjon – *Forandningsfabrikken* – som ledes av voksne som betrakter seg selv som *entreprenører* (Forandningsfabrikken, 2021a). I utallige innspill i nasjonale medier har proffene uttrykt at de ønsker å bli møtt av

varme blick av ansatte som også i større grad lytter til barn og unge, om snakker med dem og ikke til dem, og som gjør det på en måte som barn forstår. Proffene sier at ansatte i barneverntjenesten ikke lenger bør hete saksbehandlere, men *kontaktpersoner*, ikke tilsynsfører men *trygghetspersoner*. «Det tok 17 år før en ansatt virkelig så meg og ga meg kjærlighet», sier en av dem. En annen sier «Jeg følte meg som en ting, som en sak». I 2015 sto proffene samlet bak kravet om at «Kjærlighet må få plass i den nye loven» (Hilland, 2016; Mersland, 2016; Torgersen, 2016). Kravet ble formulert i høringsrunden, og proffene fikk innfridd sitt ønske om at begrepet kjærlighet skulle innlemmes. Høringsuttalelsen er formulert slik:

Med kjærlighet mener vi først og fremst menneskevarme – gjennom varme øyne, varmt kroppsspråk, varme ord – og å lytte for å prøve å forstå helt til bunns. Med kjærlighet mener vi også snille, varme handlinger – som å unngå belønning og konsekvenser når et barn gjør dumme handlinger fordi det har det vondt. Det kan også bety å oppmuntre før eksamen, huske bursdager – kort sagt varme ord og handlinger, gitt fra hjertet. Noen i barnevernet gjør dette, men barn og unge over hele landet sier at altfor mange barnevernsarbeidere ikke snakker og handler med nok varme til at det kjennes trygt for barn og unge til å fortelle dem det viktige å fortelle (Barnevernsproffene, 2017, s. 2).

At barn ønsker mer kjærlighet i barnevernet er forståelig, at barnevernsansatte synes det er problematisk at kjærlighet kan være et forvaltningsmessig krav er like forståelig. Barna er i *livsverden*, mens barnevernet er et forvaltnings-system (Habermas, 1999). At barn og unge setter ord på sine behov og ønske om relasjoner til voksne som betyr mye for dem, og arbeider sammen for å spre forståelsen for behovet, har ganske sikkert mange positive ringvirkninger, men det kan også føre til deprofesjonalisering (Neumann, 2012). Det er vanskelig å argumentere mot kjærlighet. Et resultat av dette er at Barnevernsproffene har fått en usedvanlig

sentral rolle på offentlige arenaer, i mediene, men også på fagkonferanser. Vinteren 2018 ble Fagkonferanse om kunnskap, fag og kompetanse i barnevernet arrangert i Oslo. Her er vår beskrivelse av et av innslagene der:

Forandringsfabrikkens leder kommer opp på scenen sammen med fire barnevernsproffer. Hun plasserer proffene utover scenen, retter blikket mot oss deltagere og ber de av oss som skulle ha behov for å gå på toalettet om å gjøre det før foredraget. Hun understreker samtidig at de unge kan føle det ubehagelig og forstyrrende hvis noen forlater salen underveis i foredraget, og går så i en slags dialog med de fire proffene. Hun styrer samtalen og ber de unge fortelle om seg selv, sine opplevelser fra barndommen og om sine møter med barnevernet. Mikrofonen går på omgang. Proffene snakker høyt, tydelig og utadvendt, og forteller oss om hvor viktig det er at ansatte i barneverntjenesten bruker et språk som barn kan forstå, at de bør forsøke å komme inn i hjertet til ungdommen og forsøke å se dem bak deres atferd. Det oppstår en voldsom entusiasme i salen, og mange av konferansedeltakerne klapper og jubler når proffene snakker og går av scenen. Jubelen og «tommel opp»-stemningen må, slik vi opplever det, forstås som en del av selve presentasjonen. Etter dette kommer en annen foredragsholder opp på scenen. Hun skal snakke om kjærlighet og profesjonalitet. Foredraget innledes med avspillingen av en sang om kjærlighet (av Ane Bruun), og avsluttes med budskapet om at kjærlighet bør bli en kjernekompetanse i barneverntjenesten. Proffene jubler og plystrer når hun går av scenen.

Barnevernsproffenes voksne medspillere har yrkesbakgrunn fra blant annet økonomi og markedsføring (Forandringsfabrikken, 2021b). De fronter proffene i form av offentlige forestillinger preget av entreprenøriell, begeistret positivitet (Aarnes, 2014). Statsråder og andre representanter for statlige myndigheter er med på å bekrefte og forsterke barn og unges forestilling om at en mer kjærlig stat er mulig og ønskelig (Barne- og familiedepartementet, 2017). Den norske velferdsstaten (og de andre nordiske) har trolig gått lenger enn noen annen

stat i å ville realisere universell velferd i statlig regi og dermed bygge en form for statlig humanisme. Samtidig er hele idéen om offentlig forvaltning i bunn og grunn fundamentert på behovet for å unngå at byråkratier invaderer privatliv og sivilsamfunn (Sennett, 1992).

Det er derfor på sin plass å spørre om ønsket om en mer kjærlig stat fra proffenes side innebærer et brudd med skillet mellom stat og samfunn. Det er også like betimelig å spørre om ønsket tvert imot er en naturlig forlengelse av den statsforståelsen som barnevernet (og andre deler av velferdsstatens organiserte virksomhet) gradvis har bidratt til å utvikle i det norske samfunnet. Eller passer kravet om kjærlighet godt sammen med den liberal-konservative ambisjonen om å begrense velferdsstatens vekst for å redusere skattebetalernes byrder? Kjærlighet koster ikke penger, den er et kjennetegn ved en relasjon (Haldar, 2006). Den karismatiske brukergruppen og den liberal-konservative staten står godt til hverandre. Statlige myndigheter, som i realiteten ikke ønsker å finansiere de gode hensiktene de pålegger barnevernet (og andre offentlige virksomheter) å realisere, har funnet en løsning på dilemmaet ved å påpeke at offentlige ansatte er utilstrekkelige fordi de ikke skaper nok kjærlighet (Barne- og familiedepartementet, 2017; Riksrevisjonen, 2020; Statens helsetilsyn, 2019; Vike, 2004, 2018a; Vike et al., 2002).

Filantropien vekkes til live

Kjærlighet i offentlighet er ikke en umulighet. Den har vært der før og er fortsatt til stede. Barnevernsproffenes kjærlighetskrav finner gjenklang i det de fleste av oss har opplevd mer eller mindre av (eller savnet) i barnehagen, skolen, i møte med helsetjenestene og så videre. Det er en yrkesetisk forpliktelse for alle offentlige tjenesteytere å være lydhøre, oppmerksomme, hyggelige og imøtekommende – alt dette er viktige sider ved det å være en fagperson (Fellesorganisasjonen, 2020). I Norge har vi vært nærmest frie for en systematisk frykt for en sterk velferdsstat i Norge, og

det må ha noe med dette å gjøre. Derfor framstår det som et trivielt sidespor at forskere nå argumenterer for at kjærlighet faktisk har en plass i sosialt arbeid og i barnevernet (Dahle, 2010; Thrana, 2016). Begrepet defineres så vidt at det omfatter alt som står i yrkesetiske retningslinjer, og ses helt isolert fra det faktum at lovhjemlet kjærlighet blir en del av barnevernets manual (Hennum 2015) som kan føre til radikalt nye maktforhold og endre vilkårene for offentlige tjenesters berettigelse. Thrana sier det på denne måten:

Det at kjærlighet nå kommer inn som et krav og et ønske fra ungdommen selv (Barnevernsproffene, 2011; Thrana, 2014), vitner om at dette har vært et behov som over tid er blitt tiet i hjel og oversett i sosialt arbeid. Det er derfor på tide å revurdere den gamle oppfatningen av at kjærlighet og profesjonalitet tilhører ulike sfærer. (...) Et tydelig trekk fra min studie er at kjærlighet nå i større grad forstås som en del av den faglige kompetansen. (...) Vi ser at emosjoner og følelser i den profesjonelle relasjonen i større grad inkluderes som betydningsfullt i sosialarbeider-klient-relasjonen (Barlow og Barry L, 2007; Falch, 2010; Fischer og Manstead, 2008). For barn og unge i møte med barnevernet er dette en kjærkommen utvikling, da de ønsker å bli møtt på en kjærlighetsfull måte for å oppleve seg verdifulle. Dette vil for dem gi et godt utgangspunkt for deres videre samarbeid med barnevernet (Thrana, 2016, s. 107-108).

I sin støtte til proffene plukker Stortingets familie- og kulturkomite opp forskersynspunkter av samme type, og forsterker budskapet.

Barnevernsproffene i Forandringsfabrikken har etterlyst et barnevern som arbeider mer og tydeligere med kjærlighet. [...] Flertallet viser til at det i proposisjonen også nevnes at nyere studier slår fast at både barn og ansatte i barnevernet anser kjærlighet som en sentral verdi i utøvelsen av sosialarbeiderrollen (Forandringsfabrikken, 2018).

Som Thrana (2016) diskuterer i sine analyser av kjærlighetens kulturhistorie i sosialt arbeid,

kan proffenes ønske om å innlemme kjærlighet i loven forstås som en slags tilbakevending. Innen filantropisk veldedighetsarbeid har dette idealet vært grunnleggende og fungert som en kristen-religiøs og til dels elitistisk begrunnelse (nestekjærlighet) for å gi milde gaver til marginale grupper (Mauss, 1995). Kjærlighet i sosialt arbeid har i hovedsak dreid seg om en personlig dedikasjon spesielt blant de privilegerte, rettet mot de verdig trengende, hvor de sistnevnte får midlertidig lindring og oppmerksomhet, mens de førstnevnte kommer nærmere frelsen – og det skapes personlig avhengighet og moralsk gjeld (Sennett, 2003). Viktige deler av idégrunnlaget for venstrebevegelsens og arbeiderbevegelsens syn på sosialt arbeid, dreide seg om et ønske om å avskaffe veldedighetens gavelogikk og erstatte den med allmenne rettigheter og nye betingelser for relasjonell symmetri (Weber, 1971, s. 124–125).

Innenfor rammen av den universelle velferdsstaten, som la vekt på at alle med et gitt behov skulle få betingelsesløs tilgang til likeverdige tjenester, ble førstelinjefesjonene etter hvert sentrale målbærere av disse prinsippene. En interessant «løsning» på de profesjonelles dilemma, hvor de skulle balansere to roller som henholdsvis bistandsperson for brukerne og portvokter for staten, var at de ikke sjelden «valgte side» og ble førstnevntes advokat. Det er rimelig å anta at dette er en viktig grunn til at det var svært vanskelig å holde økonomisk styr på kommunale sosialkontor til langt utpå 1990-tallet. Sosionomer kunne operere selvstendig nok i jobben til at de kunne velge å støtte brukere selv om det sprengte kommunebudsjettet. Så vidt vi vet ble dette aldri kalt kjærlighet, selv om det trolig bidro til at det ble gitt mer substansiell bistand enn noen annen mekanisme kunne gjort mulig. Den gang delte man ut *ytelser* i kjærlighetens navn, mens nå skal kjærligheten være en del av *tjenesten* (Vike, 2018a; Vike et al., 2002).

Den radikale forvandlingen av den norske velferdsstatens veldedighetsideologi var et frihetsprosjekt av betydelig omfang, og er (sam-

tidig) sterkt undervurdert. Det var ideologisk begrunnet, og det fikk en juridisk infrastruktur gjennom den nasjonale velferdslovgivningen selv om den oppsto i frivillig organisasjonsliv og i kommunene. Det var velferdsprofesjonene i kommunene som realiserte det i praksis, og som ga det form og innhold som i sin tur bidro avgjørende til den etter hvert tverrpolitiske enigheten om at politikkenes overordnede mål er flere og bedre velferdstjenester. Dette er et tema som velferdsforskningen nærmest har oversett, og som få har sett behov for å forstå i teoretiske termer. Det er relatert til hvilke forventninger barnevernet nå står ovenfor, og som vi tror bare kan forklares ved hjelp av det vi her vil kalle *optimistisk ignoranse* (Halvorsen et al., 2019; Sørensen og Stråth, 1997).

Universalisme og autonomi

Hvilke trosforestillinger ligger til grunn forventningen om at barnevernet skal kunne fungere som en kjærlighetsinstans og straffedomstol samtidig? En del av svaret kan ligge i den særegne tilpasningen som velferdsprofesjonene i det offentlige byråkratiet har utviklet. Den balansen som profesjonelle førstelinjeansatte i velferdskommunene fant fram til i etterkrigstidens ekspansjonsfase, var langt på vei deres egen (Papakostas, 2018). Denne rollekombinasjonen er særdeles vanskelig, noen vil endog si uforenelig, med et normalt byråkrati, slik Weber (Weber, 1971, s. 107–109) og andre har skildret fenomenet for oss.

Forutsetningene for at et omfattende velferdsbyråkrati skal kunne fungere uten å skape allmenn frustrasjon og fremmedgjøring blant dem det skal tjene, synes å være 1. universalisme og 2. en høy grad av faglig og administrativ autonomi. Uten universalismen blir tjenestene uvegerlig rettet mot de verst stilte, og den internasjonale erfaringen viser at flertallet ikke er interessert i å ofre nok (skattepenger) til at dette blir levedyktig over tid – «*Services to the poor are poor services*», som den britiske velferdsforskeren Richard Titmuss en gang formulerte det (2006, 45). Faglig auto-

nomi er på sin side nødvendig for at styrende myndigheter ikke skal falle for fristelsen til gradvis å innføre standardisering og selektive tjenester, og på den måten skape det samme problemet, bare på en litt annen måte.

Rollekombinasjonen vi har forsøkt å beskrive her, forutsetter også at det er balanse mellom potensielt motstridende lojaliteter. Byråkratier er dypest sett mekanismer for strømlinjeforming av lojalitet overfor oppdragsgiver (politiske myndigheter). Samtidig skal de være et fundament for forvaltningen av integritet og skjønn (knyttet til etablerte prosedyrer og lov-forvaltning). Korrupsjon (i vid forstand) forstås ofte som en form for personlig gavebytte med offentlige midler som ressursinnsats, og det har Norge trolig relativt lite av. Det finnes imidlertid et mye mer utbredt «korrupsjonsproblem», nemlig det vi kan kalle *kompromitert integritet*, Og det inntreffer når byråkrater og tjenesteytere med byråkratiske funksjoner kompromisser med sitt faglige skjønn (og for eksempel reduserer kvaliteten på tjenestene på grunn av ressursmangel) for å tekkes arbeidsgivers behov for å framstå i et best mulig lys. Førstelinjeforprofesjonenes relative uavhengighet innenfor velferdsstatens komplekse forvaltningsapparat har sannsynligvis bidratt til å hindre at denne svært vanlige korrupsjonstendensen har fått utvikle seg. De har vært i stand til å sikre den vanskelige balansen mellom den statlige forpliktelsen til å yte tjenester til «alle» (selv når statlige myndigheter og/eller kommuner av ressurs hensyn ikke ønsker det), likebehandling, individuell tilpasning og en viss lojalitet til arbeidsgiver. Det siste har i realiteten krevd at profesjonelle i førstelinjen ofte har overtatt funksjoner som staten og kommunen ikke makter å håndtere, og da spesielt former for rettfærdig tildeling av tjenester som det ikke lenger finnes ressurser til (Lipsky, 2010; Vike, 2018b).

Denne balansegangen har innvirkning på kjærlighetens muligheter i staten. Tradisjonen med at profesjonelle tjenesteytere i en del situasjoner har fungert som advokater for

brukerne, har bare medført en begrenset inderliggjøring og personliggjøring av offentlige relasjoner. Å alliere seg med en bruker innebærer i sosialfaglig sammenheng å betrakte brukeren som medlem av en abstrakt kategori av rettighetshavere. Brukeren man støtter i det enkelte tilfellet, har denne statusen fordi hen er «generell» – et eksempel på de potensielt mange som har rett på en tjeneste. På samme måte er sosialarbeideren «generell», en konkret eksemplifisering av en profesjon. Denne byråkratiske konstruksjonen av en sosial relasjon er av-privatiserende og gir begge parter en avgjørende beskyttelse mot potensiell invaderende intimitet. Samtidig er den ofte fullt ut forenelig med gode kvaliteter som vi assosierer med gode relasjoner, for eksempel oppmerksomhet, interesse, respekt, evne til å uttrykke ekte glede over framgang osv. (Sennett, 1992; Weber, 1971, s. 51).

Avstandens frihet

Likevel er altså ikke avstand et fundamentalt premiss for relasjonen (Neumann, 2012; Sennett, 1992). Det er tre hovedgrunner til dette. For det første sikrer profesjonell avstand at det oppstår former for intimisering som vi kjenner fra veldedighetstradisjoner og moderne, romantiske (og ofte akademiske) styrings- og ledelsesdrømmer. Brukernes viktigste rettighet, ut over å få tjenesten, er at den skal gis uten noen form for forpliktelse. Den personlige relasjonens vesen derimot, følger de uuttalte forpliktelser logikk. Det er fraværet av denne «giftige gaven» som gjør offentlige tjenester frihetsskapende (Bailey, 1971). Uten denne friheten er det i realiteten umulig for brukeren å rette hard kritikk mot tjenesten uten samtidig å ramme tjenesteyteren som hen er blitt avhengig av. Det vil heller ikke være mulig å sikre seg mot at offentlig ansatte forbarmer seg over brukeren på en måte som oppleves som klam og forpliktende. Avstand innebærer også, som vi var inne på ovenfor, at tjenesteyteren evner å se forbi brukerens personlige ansikt og betrakter ham som et medlem av en

kategori, at det blir mulig å være saklig nok til å heve seg over personlig frustrasjon, noe som ofte oppstår i relasjonelle tjenester som er fulle av asymmetrisk potensial (Weber, 1971, s. 51). Tjenesteyteren er dessuten også en representant – en *funksjonær* – for andre interesser enn sine egne, og må derfor av og til gjøre ting som strider mot det hen helst vil. Uten denne doble funksjonen vil det være umulig å gjennomføre organisatorisk omstilling, myndig-gjøre ledere, endre politikk, spare penger og liknende. Dette illustrerer hvordan tjenesteyteren hele tiden må være bevisst på denne dobbeltheten, siden det å henfalle til ekthet gjerne undergraver det langt viktigere kravet om konsistens over tid og på tvers av saker og situasjoner – samt behovet enhver organisasjon har for å kunne bytte ut ansatte. For det tredje er brukeren i realiteten ofte helt avhengig av anonymitet for å kunne føle seg trygg. Det er derfor ofte en stor lettelse for folk på små steder (eller større steder med sterke og overlappende nettverk) å kunne snakke med en profesjonell sosialarbeider eller lege om hvorfor de for eksempel ikke makter kravene i jobben, eller hvorfor angsten har festet grepet. I mange situasjoner er det en forutsetning at relasjonen er forankret i avstand – det er avstanden som gir den profesjonelle reell mulighet til å fungere etter hensikten, altså å være solid og samtidig anerkjennende og meningsfull (Weber, 1971, s. 110–111).

Kjærlighetsbegrepets plass i offentlige tjenester kan forstås på ulike måter. Barnevernsproffenes framstøt for å gi det plass i loven, sånn at det kan gi oss et annet barnevern som styrker barns opplevelse av anerkjennelse og egenverdi, kan tolkes bokstavelig og dermed gi oss et bud om framtidige reformers innhold og form. Da blir det rimelig å innføre kjærlighet i alle sektorer og sørge for de nødvendige instruksjoner som sikrer dette. Fylkesmannen vil måtte ansette folk med ansvar for kjærlighetstilsyn. Eller man kan nå målet ved å fjerne byråkratiet og plassere alle saksbehandlere på alle nivåer i kjærlig-

hetsførstelinen. Slike absurde idéer illustrerer at regjeringen (eller stortingskomiteen) neppe har hatt til hensikt å ta Barnevernsproffene (eller vi andre som har bivånet prosessen) på alvor, men at de har hatt nytte av dem fordi de skaper håp og begeistring uten at det medfører noen form for politisk forpliktelse. Denne kyniske tolkningen, som antyder at myndighetene bruker proffene til sine egne formål, kan være ufullstendig, men føyer seg likevel inn i en større fortelling om måter velferdsstaten kan effektiviseres på (Christoffersen, Askheim og Haldar, 2021)

Avslutning

Barnevernet, som vi har brukt som illustrasjon i denne diskusjonen, kan ha kommet til et veiskille. Det skyldes i så fall neppe inkompetanse i barnevernet, som vi tror det finnes relativt lite av. Det handler nok snarere om at vi ser slutten på en periode der politisk naivisme, understøttet av store økonomiske muligheter, faktisk kunne blomstre og gjøre mye godt. Problemene som et stadig mer motsetningsfylt barnevern skaper, er i ferd med å utvikle seg til en (skjerpet) kamp om definisjonsmakt, der alle aktører går i strupen på hverandre (unnatt barnevernet selv, som knapt har lov til å uttale seg). Det er ikke tilfeldig at det er ansatte i barnevernet, og alternativt kommunale byråkrater og folkevalgte, som blir skyteskiven når myndighetene går i allianse med brukergrupper for å finne synderen. Brukermedvirkning er billig. Brukergrupper som Barnevernsproffene opplever kanskje en levendegjøring av sin visjon om kjærlighet når de møter en velvillig statsråd. Men statsråden på sin side vet ganske sikkert veldig godt at proffenes kritikk mot barnevernet fungerer godt politisk. Den bidrar både til å avpolitiserer spørsmålet, og den gjør det mulig å bruke dem som en heroisk fanebærer. Videre fungerer den som redskap for å fremme løsninger som verken kan realiseres i praksis eller som kan bidra til å frita ansatte i barnevernet fra ansvaret som permanent skyldige i omfattende overgrep.

Akademiske bidrag til diskusjonen om kjærlighetens rolle i offentlige byråkratier har kommet i ulike tapninger (Neuman, Olsvold og Thagaard, 2016; Neumann, 2012, 2016; Thrana, 2013, 2014, 2016; Økland og Sørsdal, 2020). Thrana, som vi siterte ovenfor, har forsøkt å begrunne at kjærligheten bør ha en mer sentral plass i sosialfaglig arbeid, og at kvaliteten på tjenestene lider under at det er for lite av den. Argumentasjonen er ikke direkte moralistisk, og den vide definisjonen av «kjærlighet» hun opererer med er identisk med konvensjonell etikk. Derfor er bidraget verken særlig relevant for å forklare manglene ved sosialfaglig arbeid, eller for å frigjøre sosialarbeidere fra skammen over ikke å makte å realisere de overveldende politiske ambisjonene som forplikter dem. Det hjelper trolig heller ikke proffene og andre barn som strever med konsekvensene av omsorgssvikt, selv om det kan virke slik på kort sikt. Det akademisk formulerte forsøket på å gjenreise kjærlighetens betydning har det til felles med mange profesjonsfaglige forbedringsforsøk, at det retter et kritisk, etisk implisitt anklagende blikk mot profesjonsutøvere uten å forsøke å forklare hvorfor de gjør som de gjør. Oppfordringen om å tenke mer etisk er en gjenganger i forskeres forsøk på å bidra til å forbedre tjenestene i sterkt kvinneedminerte yrker, men er påfallende nok fraværende i de mannsdominerte (Neumann, 2012). Når kjærlighet blir symbolet på denne innfallsvinkelen, mister man samtidig evnen til å språkliggjøre hva som skjer når veldedighet og systematisk selektivisme/behovsprøving bevisst utvikles for å beskytte statens ressurser mot brukere med omfattende og dyre behov, og ansatte med behov for forutsigbare rammebetingelser for å kunne gjøre jobben sin.

Barnevernsproffenes ønske om mer kjærlighet i barnevernet kunne kanskje blitt oppfylt uten særlig store problemer dersom politiske myndigheter hadde hatt en strategi for hvilke oppgaver barnevernet skal forsøke å løse. Et offentlig byråkrati som i stadig større grad har blitt et gissel for kortsiktige kamper for å

vinne politisk gunst, og som tvinges til å veksle mellom å være straffedomstol, familierådgiver og kjærlighetsprodusent, kan knapt bli funksjonelt. Som vi har diskutert ovenfor, er ikke dette overraskende, sett i lys av hva vi vet om byråkrati. Man trenger ikke å slutte seg Graebers dystopiske perspektiv for å se at den norske velferdsstaten lider under manglende refleksjon omkring hva slags institusjoner som trengs for å kunne realisere det mest ambisiøse politiske velferdsprogrammet noensinne, uten å kollapse – slik barnevernet (og blant annet eldreomsorgen) kan være i ferd med å gjøre nå.

I et velferds-politisk perspektiv er det kanskje først og fremst fraværet av de store visjonene og ambisiøse politiske prosjektene som preger vår samtid. Oppbyggingen av den norske velferdsstaten var et visjonært, politisk prosjekt for fremskritt og samfunnsendring som var tuftet på troen på politikken og fellesskapets muligheter og på en stadig forbedring av samfunnet. Dagens velferdspolitiske ambisjoner er langt på vei redusert til et mål om å beholde grunnfundamentet, og man forsøker å redde velferdsstaten gjennom innstramninger og nedskaleringer i ytelsene. Man har altså gått fra å skulle skape og bygge noe nytt, til å bygge ned for å bevare (Christoffersen et al., 2021; Stamsø og Hjelmtveit, 2010). Vi ser en stadig økning i frivillighet, og tidligere offentlige oppgaver «flagges ut» til private aktører. Barnevernet er et illustrerende eksempel på denne utviklingen. Skandaler som virvles opp av avsløringene om barnevernets tilfeldige prioriteringer er politisk skapt, men ansatte i barnevernet bærer fortsatt det uhåndterlige ansvaret mer eller mindre alene. Mye av kritikken bygger på at barnevernet er uheldig organisert, men er dette snarere et uttrykk for en pågående politisering av velferdsstaten? Byråkrati er blitt et negativt ladet begrep, men kanskje er Webers klassiske byråkrati-modell fortsatt den beste av alle styringsformene vi kjenner til? Alternativet, som nå kalles en effektivt bærekraftig velferdsstat, blir lett en

nattvekterstat med omfattende filantropisk veldedighet fra en frivillig sektor.

Noter

- 1 Begrepet kjærlighet ble innlemmet i Barnevernloven av 1992, 1. juli 2018
- 2 Av et empirisk arbeid (fokusgrupper med til sammen 22 barnevernsansatte ved fire barnevernskontor på Østlandet) utført av Røsvik og Moltubak våren 2018, fremviser flere barnevernsansatte en entusiasme for Barnevernsproffenes fanesak om implementering av begrepet kjærlighet i barnevernet (se (Moltubak, 2019)

Referanser

- #HeiErna (2019) Tilgjengelig fra: <https://www.facebook.com/heierna/> (Hentet: 11.05 2021)
- Aftenposten (2017) *Stor mangel på fosterhjem og beredskapshjem*. Tilgjengelig fra: <https://www.aftenposten.no/norge/i/jqzez/stor-mangel-paa-fosterhjem-og-beredskapshjem>
- Anvik, C. H.; Sandvin, J. T.; Breimo, J. P. og Henriksen, Ø. (red.) (2020) *Velferdstjenestenes vilkår – Nasjonal politikk og lokale erfaringer*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Askheim, O. P. (2016) Samproduksjon som velferdssektorens kinderegg. *Tidsskrift for omsorgsforskning*, Vol. 2(1), s. 24–36.
- Bacchi, C. (2012) Introducing the 'What's the Problem Represented to be?' approach, i. A. Bletsas og C. Beasley (red.), *Engaging with Carol Bacchi – strategic interventions and exchanges*. Adelaide: The University of Adelaide Press.
- Bailey, F. G. (1971) *Gifts and poison: The politics of reputation*. Oxford: Basil Blackwell.
- Bakken, R. (2001) *Modermordet: Om sykepleie, kjønn og kultur*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Barne- og familiedepartementet (2017) *Barnevernloven blir en rettighetslov*. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/barnevernloven-blir-en-rettighetslov/id2569076/>
- Barne- og likestillingsdepartementet (2018) *Mer kunnskap – Bedre barnevern*. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/6e31905299774f5681d57311e284d519/bdre-barnevern.pdf>
- Barnevernloven (1992) *Lov om barneverntjenester*. Oslo. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>
- Barnevernsproffene (2017) *Innspill til ny barnevernslov*. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/de50f3e53ce-748bc98fad7b0987120da/barnevernsproffene.pdf?uid=Barnevernsproffene> (Hentet: 11.05.2021)
- Bogen, H. og Grønningsæter, A. B. (2014) *Kommuners kjøp av private tjenester – Eksempler fra barnevern og andre velferdsområder* (Fafo-rapport 2014:40). Tilgjengelig fra: <https://www.fo.no/getfile.php/1310803-1548840711/Dokumenter/FO%20mener/Prosjekt%20privatisering/20387.pdf>
- Christoffersen, H.; Askheim, C. og Haldar, M. (2021) How diversity became an ideological lever for inequality. *Politics and Society*. (evnt ikke ut ennå)
- Dahle, R. (2010) Sosialt arbeid, en historie om kjønn, klasse og profesjon. *Tidsskrift for kjønnsforskning*, Vol. 34(1), s. 41–56.
- Ekeland, T.-J. (2004) *Autonomi og evidensbasert praksis*. (Arbeidsnotat 6/2004). Oslo: Høgskolen i Oslo, Senter for profesjonsstudier.
- Ellingsæter, A. L.; Hatland, A.; Haave, P. og Stjernø, S. (2020) *Den nye velferdsstatens historie – Ekspansjon og omdanning etter 1966*. 1. utg. Oslo: Gyldendal.
- Ervik, R. og Lindén, T. S. (2018) Pensjonssystemets bærekraft i Norge og Storbritannia: Reformer og normative dilemma. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, Vol. 2(1), s. 8–25. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2018-01-02>
- Fauske, H.; Kvaran, I. og Lichtwarck, W. (2017) Hjelpetiltak i barnevernet: Komplekse problemer og usikre virkninger. *Fontene forskning*, Vol. 10(2), s. 45–58. Tilgjengelig fra: <https://fonteneforskning.no/pdf-15.62549.0.3.5613acfe20>

- Fellesorganisasjonen (2020) *Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere 2019–2023*. Tilgjengelig fra: <https://www.fo.no/getfile.php/1324847-1580893260/Bilder/FO%20mener/Brosjyrer/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument.pdf> (Hentet: 11.05.2021)
- Fellesorganisasjonen og Fagforbundet (2015) *Bemanningsnorm i barnevernet – Faglig forsvarelig barnevern for barn og unge*. Tilgjengelig fra: https://www.fo.no/getfile.php/134085-1543245599/Dokumenter/2015/Bemanningsnorm_barnevernet_hefte_2.pdf
- Forandringsfabrikken (2011) *Stortingsmelding nr.1. Fra barn og unge i Norge. Det gode barnevernet*. Hentet 11.05 2021 fra: <https://forandringsfabrikken.no/article/magasin-stortingsmelding-1-det-gode-barnevernet-2011>
- Forandringsfabrikken (2018) *En kjærlighetsfull barnevernlov*. Hentet 11.05 2021 fra: <http://www.forandringsfabrikken.no/en-kjarlighetsfull-barnevernlov>
- Forandringsfabrikken (2021) *Om Forandringsfabrikken*. Tilgjengelig fra <https://forandringsfabrikken.no/om-ff> (Hentet: 11.05.2021)
- Forandringsfabrikken (2021) *Styremedlemmene i Forandringsfabrikken*. Tilgjengelig fra <https://www.forandringsfabrikken.no/article/styret>
- Fylkesnes, M. K.; Bjørknes, R., Iversen, A. C. og Nygren, L. (2015) *Frykten for barnevernet – En undersøkelse av etniske minoritetsforeldres oppfatninger*. *Tidsskriftet Norges barnevern*, Vol. (2), s. 81–96. <https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2015-02-02>
- Graeber, D. (2015) *The utopia of rules – On technology, stupidity, and the secret joys of bureaucracy*. New York: Melville House.
- Habermas, J. (1999) *Kommunikasjon, handling, moral og rett*. Oversatt fra *Theorie des kommunikativen Handelns* av J.-A. Smith og J.-H. Smith. Oslo: Tano Aschehoug.
- Haldar, M. (2006). *Kjærlighetskunnskap. Tolvåringers fortellinger om romantikk og familieliv*. (Doktoravhandling). Universitetet i Oslo.
- Halvorsen, K.; Stjernø, S. og Øverbye, E. (2019) *Innføring i helse- og sosialpolitikk*. 7. utg. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hennum, N. (2015) *Makten i barnet*. *Tidsskriftet Norges barnevern*, Vol. 92(2), 125–138. Tilgjengelig fra: https://www.idunn.no/tnb/2015/02/makten_i_barnet
- Hilland, L. (2016) *TRENGER MER KJÆRLIGHET – Byrådet lytter til barn og unge i barnevernet i Bergen*. *Bergensavisen*.
- Kroken, R. (2015) *Ansvar i barnevern – Om handlingsrom i den kommunale barnevernstjernen*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Larsgaard, A. K.; Krane, V. og Damsgaard, H. L. (2020) *Brikke eller aktør og samskaper?* *Tidsskriftet Norges barnevern*, Vol. 97(1), 04–21. <https://doi.org/10.18261/ISSN.1891-1838-2020-01-02>
- Lipsky, M. (2010) *Street-level bureaucracy – Dilemmas of the individual in public services* (30th anniversary expanded ed. utg.). New York: Russell Sage Foundation.
- Mauss, M. (1995) *Gaven – Utvekslingens form og årsak i arkaiske samfunn, Band 26*. Oversatt fra *Essai sur le don* av T. H. Eriksen. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- McCormack, B.; Van Dulmen, S.; Skovdahl, K.; Eide, T. og Eide, H. (2017) *Person-centred healthcare research*. Hoboken, NJ: Wiley-Blackwell.
- Meld. St. 19. (2018–2019) (2019) *Folkehelsemeldinga – gode liv i eit trygt samfunn*. Oslo: Departementenes servicesenter. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-19-20182019/id2639770/>
- Mersland, F. (2016) *Har opplevd at jeg bare er en «ting»*. *Fædrelandsvennen*. Tilgjengelig fra: <https://www.fvn.no/nyheter/lokalt/i/zw8dO/har-opplevd-at-jeg-bare-er-en-ting>
- Moltubak, K. D. (2019) *Motvillig, velvillig eller overbevist? Hvordan barnevernansatte forholder seg til forventning om kjærlighet*. Masteravhandling. Universitetet i Sørøst-Norge.
- Neuman, C. B.; Olsvold, N. og Thagaard, T. (2016) *Omsorgsarbeidets sosiologi*. Bergen: Fagbokforlaget

- Neumann, C. E. B. (2012) Omsorgsetikk i barnevernet. *Sosiologi i dag*, Vol 42(3–4), s. 104–124.
- Neumann, C. E. B. (2016) Children's quest for love and professional child protection work: the case of Norway. *International Journal of Social Pedagogy*, Vol. 5(1), s. 104–123. <https://doi.org/http://doi.org/10.14324/111.444>. ijsp.2017.08
- NOKUT (2017) *Tilsyn med bachelorgradsutdanning i barnevern* (NOKUTs tilsynsrapporter). Tilgjengelig fra: https://www.nokut.no/globalassets/nokut/rapporter/tilsyn-studietilbud/2018/tilsyn_-ba_barnevern_2018.pdf
- NOU 2011:11 (2011) *Innovasjon i omsorg*. Oslo: Helse- og omsorgsdepartementet. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2011-11/id646812/?ch=1>
- NOU 2016:16 (2016) *Ny barnevernslov — Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse*. Oslo: Barne- og familiedepartementet. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2016-16/id2512881/>
- NOU 2017:12 (2017) *Sviikt og sviikt. Gjennomgang av saker hvor barn har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssviikt*. Oslo: Barne- og familiedepartementet. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2017-12/id2558211/>
- nrk.no (2020) *Norge dømt i to barnevernssaker i Menneskerettsdomstolen*. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/norge/norge-domt-i-to-barnevernssaker-i-menneskerettsdomstolen-1.14936451> (Hentet: 11.05 2021)
- Olsen, L. L. (2019) *Barnets beste: Et komplekst og vakt begrep En kritisk diskursanalyse av prinsippet om barnets beste i NOU 2012:5 og NOU 2016:16* Masteravhandling. VID vitenskapelige høyskole. Diakonhjemmet Oslo. Tilgjengelig fra: <https://vid.brage.unit.no/vid-xmlui/handle/11250/2621646>
- Papakostas, A. (2018) Building State Infrastructural Capacities: Sweden and Greece, i Byrkjeflot, H. og Engelstad, F. (red.), *Bureaucracy and Society in Transition: Comparative Perspectives*. Bingley: Emerald Publishing. Vol. 33, s. 39–68.
- Prop. 106 L. (2013) *Endringer i barnevernloven*. Oslo: Det Kongelige Barne-, Likestillings- og Inkluderingsdepartement. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/7d0ea1b89cc54939b17e69a20d5f7b48/no/pdfs/prp201220130106000dddpdfs.pdf>
- Prop. 169 L (2016–2017) (2016) *Endringer i barnevernloven mv. (bedre rettssikkerhet for barn og foreldre)*. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-169-l-20162017/id2568801/>
- Riksrevisjonen (2020) *Riksrevisjonens undersøkelse av om statlege barnevernsmyndigheter sikrer det beste for barn i barnevernsinstitusjonar* Tilgjengelig fra: <https://www.riksrevisjonen.no/globalassets/rapporter/no-2019-2020/barn-barnevernsinstitusjonaroppsummering.pdf>
- Salvesen, E. C. (2018) Uhyggelig naivt forsvar for barnevernet. *Dagen*. Tilgjengelig fra: <https://www.dagen.no/okategoriserade/uhyggelig-naivt-forsvar-for-barneverav-net/>
- Sennett, R. (1977) *The fall of public man*. New York: Knopf.
- Sennett, R. (1992) *Intimitetstyranniet* Band 11. Oversatt fra *The Fall of Public Man* E. Tjønneland. Oslo: Cappelen.
- Sennett, R. (2003) *Respect in a world of inequality*. New York: W.W. Norton & Company.
- Skivenes, M. (2015) How the Norwegian Child Welfare System Approaches Immigrant Children, i Skivenes, M. og Barn R. (red.), *Child welfare systems and migrant children – a cross country study of policies and practice*. New York: Oxford University Press.
- Slettebø, T. og Seim, S. (2007) *Brukermedvirkning i barnevernet*, s. 21–45. Oslo: Universitetsforl.
- SSB (2020a) *4 av 5 i det kommunale barnevernet har høyere utdanning*. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/4-av-5-i-det-kommunale-barnevernet-har-hoyere-utdanning> (Hentet 11.05.2021)
- SSB (2020b) *Barnevern*. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/barneverng> (Hentet: 11.05.2021)

- Stamsø, M. A. og Hjelmtveit, V. (2010) Innledning, i Stamsø, M. A. og Hjelmtveit V. (red.) *Velferdsstaten i endring – norsk sosialpolitikk ved starten av et nytt århundre* (2. utg. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Statens helsetilsyn (2019) *Det å reise vasker øynene – Gjennomgang av 106 barnevernssaker*. Oslo: Helsetilsyn. Tilgjengelig fra: https://www.helsetilsynet.no/globalassets/opplaster/publikasjoner/rapporter2019/helsetilsynet_rapport_unummerert_gjennomgang_106_barnevernssaker.pdf
- Sørensen, Ø. og Stråth, B. (1997) *The Cultural construction of Norden*. Oslo: Scandinavian University Press.
- Thrana, H. M. (2013) Kjærlighet: en kjernekompetanse i profesjonelt barnevernsarbeid? *Tidsskriftet Norges barnevern, Vol 90(1)*, s. 5–17. <https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2013-01-02>
- Thrana, H. M. (2014) Kjærlighet – en anerkjennelsesrelasjon i arbeid med utsatt ungdom. *Fontene forskning*, (1), 4–17. Tilgjengelig fra: <https://fonteneforskning.no/pdf-15.26319.0.3.282ba5092c>
- Thrana, H. M. (2016) Kjærlighetens inntreden i barnevernet – en utfordring for den profesjonelle relasjon? *Tidsskriftet Norges barnevern, Vol. 93(2)*, s. 96–109. <https://doi.org/https://doi.org/10.18261/issn.1891-1838-2016-02-03>
- Torgersen, H. H.; Forandringsfabrikken (2016) *Jakter på kjærligheten i ny barnevernlov*. Tilgjengelig fra: <http://fontene.no/nyheter/jakter-pa-kjarligheten-i-ny-barnevern-slov-6.47.407591.e92a3afc86/> (Hentet: 11.05.2021)
- Trommald, M. (2016) Er barnevernet for passivt eller overaktivt? *Dagbladet*. Tilgjengelig fra: <https://www.dagbladet.no/kultur/er-barnevernet-for-passivt-eller-overaktivt/60260917>
- Ulset, G.; Almklov, P. G. og Rørvik, J. O. D. (2017) Kronikk: Hvordan påvirker standardisering og måling barnevernet? Tilgjengelig fra <https://forskning.no/standardisering-barn-og-ungdom-kronikk/kronikk-hvordan-pavirker-standardisering-og-maling-barnevernet/1160966> (Hentet: 11.05.2021)
- Vike, H. (2004) *Velferd uten grenser: den norske velferdsstaten ved veiskillet*. Oslo: Akribe.
- Vike, H. (2018a) *Politics and Bureaucracy in the Norwegian Welfare State – an Anthropological Approach*. Cham: Palgrave Macmillan.
- Vike, H. (2018) Street-Level Bureaucracy and Crosscutting Cleavages in Municipal Worlds: Comparative Perspectives, i Byrkjeflot, H. og Engelstad, F. (red.) *Bureaucracy and Society in Transition*, Vol. 33, s. 245–264. Bingley: Emerald Publishing. <https://doi.org/10.1108/S0195-631020180000033016>
- Vike, H., Brinchmann; A., Haukelien, H.; Kroken, R. og Bakken, R. (2002) *Maktens samvittighet – om politikk, styring og dilemmaer i velferdsstaten*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Weber, M. (1971) *Makt og byråkrati. Essays om politikk og klasse, samfunnsforskning og verdier*. Oversatt av D. Østerberg. Oslo: Gyldendal.
- Økland, I. H. og Sørsdal, L. M. (2020) Lov til kjærlighet – En studie av høringsuttalelsene til innføring av begrepet kjærlighet i barnevernloven. *Tidsskriftet Norges barnevern, Vol. 97(2)*, 126–145. <https://doi.org/10.18261/ISSN.1891-1838-2020-02-05>
- Aarnes, H. (2014) Disse barna endrer barnevernet. Tilgjengelig fra <https://www.aftenposten.no/amagasinet/i/XwdOB/disse-barna-endrer-barnevernet> (Hentet: 11.05.2021)

Forfatterpresentasjon

Kjersti Røsvik er sosiolog og førstelektor i institutt for helse-, sosial- og velferdsfag ved Universitetet i Sørøst-Norge. Her underviser og veileder hun studenter på Master i Samfunn og helse. Røsvik forsker på temaer som: barndom, familie, intimitet og velferd. E-post: kjersti.rosvik@usn.no

Halvard Vike er sosialantropolog og professor i helse-, sosial- og velferdsfag ved Universitetet i Sørøst-Norge og forskningsprofessor ved Telemarksforskning. Hans forskningsinteresser omfatter blant annet velferdspolitik og velferdstjenester, politikk og byråkrati, profesjonsutøvelse og makt. Hans foreløpig siste bok er *Politics and Bureaucracy in the Norwegian Welfare State* (Palgrave Macmillan, 2018). E-post: halvard.vike@usn.no

Marit Haldar er professor i sosiologi ved institutt for sosialfag, Storbyuniversitetet OsloMet hvor hun blant annet leder flere forskningsgrupper (WATT og CEDIC). Haldar forsker på temaer som barndom, kjønn, familie, sosial ulikhet, velferdsteknologi, velferdsordninger og helsevesen. E-post: marit.haldar@oslomet.no

Doktoravhandling nr. 155
2023

—
**Samtidige forståelser av barndom -
barndommens konvensjoner og negasjoner**
Doktorgradsavhandling

—
Kjersti Røsvik

—
ISBN: 978-82-7206-751-8 (trykt)
ISBN: 978-82-7206-752-5 (online)

---

usn.no

